

ΕΠΟΙΔ

Επισκόπηση Οικονομικού Δικαίου

Τετράμηνη Περιοδική Νομική Έκδοση

Μελέτες

- Ανδριοπούλου Σ. *Το νέο άρθρο 5Γ του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος*
- Λαζαράτος Φ. *Ανταγωνισμός σε επίπεδο Καινοτομίας και Έλεγχος των Συγκεντρώσεων*
- Λάτση Α. *IFRS : Pros and Cons for Investors by Ray Ball*
- Πιπίδη-Καλογήρου Κ. *ΕΣΕ και εκ των προτερων εισφορές: Περαιτέρω έλεγχος απ' το Γενικό Δικαστήριο*
- Σαξώνη Κ. *Το ισχύον ευρωπαϊκό ενωσιακό μοντέλο διαχείρισης τελωνειακών ελέγχων κι η ανάγκη αναβάθμισής του*

Νομολογία

- ΜΠρΚαβάλας 130/2020 *Εξαιρετική αρμοδιότητα Ειρηνοδικείου κατ' αρ. 15 περ. 2 ΚΠολΔ [σημ. Παϊρίδη Χ.]*
- ΕιρΑθ 176/2019 & ΕιρΠειρ 20/2020 *Αναστολή αναγκαστικής εκτέλεσης βάσει του άρθρου 6 § 5 του ν. 3869/2010 [σημ. Τσαχιρίδης Σ.]*

Ιανουάριος-Απρίλιος 2021 • Αρ. Τεύχους 9

Έκδοση της Ένωσης Οικονομικού Δικαίου

Copyright © Ένωση Οικονομικού Δικαίου, Απρίλιος 2021

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας έκδοσης, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και ο Εκδότης.

Περιεχόμενα

A. Μελέτες

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Διεύθυνση Έκδοσης
Κουρμπέτης Σταύρος
Πετράς Ιωάννης
Σιδηρόπουλος Γεώργιος

Συντακτική Επιτροπή
Ντόντη Κωνσταντίνα
Παπαγεωργίου Γεώργιος
Πρινωτάκης Παναγιώτης

Συνεργάτες Έκδοσης
Ανδριοπούλου Σπυριδούλα
Λαζαράτος Φοίβος
Λάτση Ασπασία
Παϊρίδης Χρήστος
Πιπίδη-Καλογήρου Κορνηλία
Σαξώνη Κωνσταντίνα
Τσαχιρίδης Σωκράτης

Ψηφιακή επιμέλεια
Γαζής Αλέξανδρος

ISSN 2623-4742

Ιστοσελίδα
www.economiclaw.gr

Επικοινωνία
epoid.info@gmail.com
contact-form@economiclaw.gr

- 6 **Το νέο άρθρο 5Γ του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος - Ανάλυση και προβληματισμοί**
Ανδριοπούλου Σπυριδούλα
Δικηγόρος, LLM Public Law - Public Policies Tax Law
Νομική Σχολή ΕΚΠΑ
- 22 **Η παραβίαση του Κώδικα Δεοντολογίας του Ν. 4224/2013 ως λόγος ανακοπής**
Λαζαράτος Φοίβος
Δικηγόρος Αθηνών, LLM LMU Munich,
Υπότροφος του Ιδρύματος Ωνάση
- 38 **Comments on International Financial Reporting Standards (IFRS): Pros and Cons for Investors by Ray Ball**
How relevant are IFRS nowadays? From 2005 to 2021
Λάτση Ασπασία
Δικηγόρος, LLM International and European Union Law,
LLM in Law & Finance
- 44 **Οι αποφάσεις 411/17, T-414/17, T-420/17 ως δείγμα περαιτέρω ελέγχου των αποφάσεων του Ενιαίου Συμβουλίου Εξυγίανσης από το Δικαστήριο**
Πιπίδη-Καλογήρου Κορνηλία
Υποψήφια Διδάκτωρ Ευρωπαϊκού δικαίου στο
Πανεπιστήμιο του Σπάιερ της Γερμανίας
- 54 **Το ισχύον ευρωπαϊκό ενωσιακό μοντέλο διαχείρισης τελωνειακών ελέγχων κι η ανάγκη αναβάθμισής του**
Σαξώνη Κωνσταντίνα
Υπ. Δ.Ν. Α.Π.Θ., Μ.Δ.Ε., Δικηγόρος

B. Νομολογία

- 70 **ΜΠρΚαβάλας 130/2020: Εξαιρετική αρμοδιότητα Ειρηνοδικείου κατ' αρ. 15 περ. 2 ΚΠολΔ**
[σημ. Παϊρίδη Χ]
Παϊρίδης Χρήστος
Δικηγόρος
- 76 **ΕιρΑθ 176/2019 & ΕιρΠειρ 20/2020: Αναστολή αναγκαστικής εκτέλεσης βάσει του άρθρου 6 § 5 του ν. 3869/2010**
[σημ. Τσαχιρίδη Σ.]
Τσαχιρίδης Σωκράτης
Δικηγόρος, MSc Δίκαιο Επιχειρήσεων και Διοίκηση

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Η «Επισκόπηση Οικονομικού Δικαίου» δέχεται άρθρα, μελέτες και σχολιασμένες ή μη δικαστικές αποφάσεις, που είναι πρωτότυπες και δεν έχουν δημοσιευθεί σε άλλο έντυπο ή αποστέλλονται ως προδημοσίευση και σχετίζονται με ζητήματα του οικονομικού δικαίου με επιστημονικό και πρακτικό ενδιαφέρον. Τα άρθρα και οι μελέτες παρακαλούμε να μην υπερβαίνουν τις 6.000 λέξεις και οι σχολιασμένες δικαστικές αποφάσεις τις 3.000 λέξεις. Κάθε κείμενο προς δημοσίευση παρακαλούμε να χωρίζεται σε περισσότερες ενότητες, με τους αντίστοιχους τίτλους και να συνοδεύεται από μια σύντομη περίληψη στα ελληνικά και στα αγγλικά, η οποία θα δημοσιεύεται στον διαδικτυακό τόπο του περιοδικού.

Τα προς δημοσίευση κείμενα θα αξιολογούνται από την Συντακτική Επιτροπή, η οποία έχει την διακριτική ευχέρεια να προχωρήσει στην δημοσίευσή τους ή μη, επιλέγοντας ελεύθερα τον χρόνο και την σειρά δημοσίευσής τους.

Παρακαλούμε όπως αποστείλετε τα κείμενα σας σε ηλεκτρονική μορφή με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην διεύθυνση epoid.info@gmail.com

---

Οι μελέτες της παρούσας έκδοσης έχουν τύχει επιμελούς επιστημονικής επεξεργασίας. Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτές είναι προσωπικές και εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις απόψεις της Ένωσης Οικονομικού Δικαίου και της Συντακτικής Επιτροπής. Δεν αποτελούν δε, σε καμία περίπτωση, παροχή νομικών συμβουλών και η Ένωση Οικονομικού Δικαίου δεν φέρει ευθύνη για οιαδήποτε προκληθείσα ζημία εξ αυτών.

Σημείωμα της Συντακτικής Επιτροπής

Δίκαιο και Οικονομία ανέκαθεν δύο κλάδοι αλληλεπιδρώντες και πάντοτε εξαρτώμενοι άμεσα ο ένας από τον άλλο. Η Επισκόπηση Οικονομικού Δικαίου, επιχειρεί να αναδείξει τις σύγχρονες εκφάνσεις αυτής της σχέσης, με την παρουσίαση επίκαιρων νομικών θεμάτων, ορισμένα εκ των οποίων ενδεχομένως να μην έχουν τύχει της απαιτούμενης προσοχής. Η παρούσα έκδοση απευθύνεται σε νομικούς και δικηγόρους, που πιστεύουν στην σημασία της μελέτης και της εμβάθυνσης στην ανωτέρω σχέση για λόγους επιστημονικούς και επαγγελματικούς. Έχοντας έναν τέτοιο προσανατολισμό, η Συντακτική Επιτροπή θα επιμελείται μια νομικά επίκαιρη και ενδιαφέρουσα για τον σύγχρονο νομικό και δικηγόρο της πράξης έκδοση.

Ευχόμαστε καλή ανάγνωση,

Η Διεύθυνση Έκδοσης,

Σταύρος Κουρμπέτης

Ιωάννης Πετράς

Γεώργιος Σιδηρόπουλος

Αθήνα, Απρίλιος 2021

Α. Μελέτες

Το νέο άρθρο 5Γ του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος - Ανάλυση και προβληματισμοί

Σπυριδούλα Ανδριοπούλου,

Δικηγόρος, LLM Public Law - Public Policies Tax Law
Νομική Σχολή ΕΚΠΑ

Η κρίση της πανδημίας του ιού COVID-19 ανέτρεψε την έως τις αρχές του 2020 δημοσιονομική πολιτική της χώρας, θέτοντας ως άμεση προτεραιότητα την δημόσια υγεία και τη συγκράτηση των μεγάλων οικονομικών απωλειών σε όρους εισοδήματος και απασχόλησης. Τα δημοσιονομικά μέτρα στήριξης, ύψους 11,2% του ΑΕΠ, που εφαρμόστηκαν εντός του 2020 και η ύφεση οδήγησαν σε απότομη μεταστροφή του δημοσιονομικού πρωτογενούς αποτελέσματος της γενικής κυβέρνησης από πλεόνασμα σε έλλειμμα και, σε συνδυασμό με τη μεγάλη πτώση του ονομαστικού προϊόντος, σε σημαντική αύξηση του λόγου του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ.

Ωστόσο, καθώς η οικονομία θα επανέρχεται σε κανονική λειτουργία, απαιτείται ιεράρχηση των μεσοπρόθεσμων προτεραιοτήτων της οικονομικής πολιτικής γύρω από τρεις κεντρικούς άξονες: α) την αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας ώστε να

διασφαλίζεται το αξιόχρεο της χώρας, β) την ενίσχυση του αναπτυξιακού προσανατολισμού της δημοσιονομικής πολιτικής και γ) την επιτάχυνση της υλοποίησης του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων¹.

Υπό το ως άνω πρίσμα και πνεύμα, η προσέλκυση «ξένου» χρήματος στην Ελλάδα, αλλά και ο «επαναπατρισμός» των Ελλήνων φορολογικών κατοίκων εξωτερικού που δεν αποκτούν πραγματικό εισόδημα στην Ελλάδα και συνεπώς δεν έχουν υποχρέωση φορολογικής δήλωσης στην Ελλάδα, δεν έπαψαν, ακόμη και τώρα, να βρίσκονται στο επίκεντρο της δημοσιονομικής πολιτικής της Ελλάδας.

Με αφορμή την διαπίστωση ότι τα υφιστάμενα καθεστώτα των άρθρων 5Α και 5Β του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ν.4127/2013) δεν καλύπτουν πλήρως τις ανάγκες φυσικών προσώπων φορολογικών κατοίκων αλλοδαπής

¹ Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 2020 – Απρίλιος 2021

που επιθυμούν να μετοικήσουν στη χώρα μας και να μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα, έλαβε χώρα η προσθήκη ενός νέου άρθρου στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Με το άρθρο 40 του Κεφαλαίου Γ' «Κίνητρα για την Προσέλκυση Φορολογικών Κατοίκων» του ν. 4758/2020 (ΦΕΚ-242 Α/4-12-20) «Περιστολή του λαθρεμπορίου - Κύρωση του Πρωτοκόλλου για την εξάλειψη του παράνομου εμπορίου καπνού, διατάξεις περί κοινωφελών περιουσιών και σχολαζουσών κληρονομιών, διατάξεις για τα τέλη κυκλοφορίας και τα τέλη ταξινόμησης, κίνητρα για την προσέλκυση φορολογικών κατοίκων και άλλες διατάξεις.» προστίθεται στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ν. 4172/2013), μετά το άρθρο 5B αυτού, νέο άρθρο 5Γ υπό τον τίτλο «Ειδικός τρόπος φορολόγησης εισοδήματος από μισθωτή εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα που προκύπτει στην ημεδαπή, φυσικών προσώπων που μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα», το οποίο έχει ως εξής:

Άρθρο 5Γ

«1. Ο φορολογούμενος, φυσικό πρόσωπο, που μεταφέρει τη φορολογική κατοικία του στην Ελλάδα υπάγεται σε φορολόγηση, όπως ορίζεται στην παρ. 2, για το εισόδημα από μισθωτή εργασία που αποκτά στην Ελλάδα κατά την έννοια της περ. α' της παρ. 1 του

άρθρου 5, εφόσον σωρευτικά: α) δεν ήταν φορολογικός κάτοικος της Ελλάδος τα προηγούμενα πέντε (5) από τα έξι (6) έτη πριν από τη μεταφορά της φορολογικής κατοικίας του στην Ελλάδα, β) μεταφέρει τη φορολογική του κατοικία από κράτος - μέλος της Ε.Ε. ή του Ε.Ο.Χ. ή από κράτος με το οποίο είναι σε ισχύ συμφωνία διοικητικής συνεργασίας στον τομέα της φορολογίας με την Ελλάδα, γ) παρέχει υπηρεσίες στην Ελλάδα στο πλαίσιο εργασιακής σχέσης κατά την έννοια της παρ. 2 του άρθρου 12, που ασκείται είτε σε ημεδαπό νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα είτε σε μόνιμη εγκατάσταση αλλοδαπής επιχείρησης στην Ελλάδα και δ) δηλώνει ότι θα παραμείνει στην Ελλάδα τουλάχιστον για μία διετία.

2. Εφόσον η αίτηση του φορολογούμενου σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στην παρ. 3 γίνει δεκτή, το φυσικό πρόσωπο απαλλάσσεται από τον φόρο εισοδήματος και από την ειδική εισφορά αλληλεγγύης του άρθρου 43Α για το πενήντα τοις εκατό (50%) του εισοδήματός του από μισθωτή εργασία που αποκτά στην Ελλάδα μέσα στο φορολογικό έτος, επιφυλασσομένων των παρ. 60 και 61 του άρθρου 72. Για την υποβολή της δήλωσης και την καταβολή του φόρου του φυσικού προσώπου έχει εφαρμογή το άρθρο 67.

3. Η αίτηση μεταφοράς της φορολογικής κατοικίας για την υπαγωγή στις διατάξεις

του παρόντος υποβάλλεται στη Φορολογική Διοίκηση από το φυσικό πρόσωπο εντός του έτους ανάληψης της υπηρεσίας του σύμφωνα με την περ. γ' της παρ. 1 και όχι πέραν της 31ης Ιουλίου του έτους αυτού. Εντός εξήντα (60) ημερών από την υποβολή της αίτησης η Φορολογική Διοίκηση εξετάζει την αίτηση και εκδίδει απόφαση, με την οποία την εγκρίνει ή την απορρίπτει, αναλόγως της συνδρομής ή μη των προϋποθέσεων της παρ. 1. Το φυσικό πρόσωπο δηλώνει στην αίτησή του το κράτος στο οποίο είχε την τελευταία φορολογική κατοικία του μέχρι την υποβολή της αίτησής του. Η Φορολογική Διοίκηση ενημερώνει τις φορολογικές αρχές του κράτους αυτού σχετικά με τη μεταφορά της φορολογικής κατοικίας του εν λόγω φορολογουμένου, σύμφωνα με τις διατάξεις περί διεθνούς διοικητικής συνεργασίας, όπως αυτές ισχύουν.

4. Οι διατάξεις του παρόντος έχουν εφαρμογή για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους για το οποίο υποβάλλεται η αίτηση του φυσικού προσώπου σύμφωνα με την παρ. 3 και λήγει μετά το πέρας επτά (7) συνολικά φορολογικών ετών. Η υπαγωγή στις διατάξεις του παρόντος δεν δύναται να παραταθεί πέραν των επτά (7) φορολογικών ετών.

5. Το φυσικό πρόσωπο που εντάσσεται στις διατάξεις του παρόντος, εφόσον σε κάποιο φορολογικό έτος δεν πληροί τις προϋποθέσεις των περ. γ' και δ' της παρ. 1, παύει να

υπάγεται στις διατάξεις του παρόντος άρθρου από το οικείο φορολογικό έτος και εφεξής φορολογείται για το σύνολο του εισοδήματός του από μισθωτή εργασία που αποκτά στην Ελλάδα.

6. Οι παρ. 1 έως και 6 εφαρμόζονται αποκλειστικά για την πλήρωση νέων θέσεων εργασίας.

7. Οι παρ. 1 έως και 5 εφαρμόζονται ανάλογα και για τα φυσικά πρόσωπα που μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα, με σκοπό να ασκήσουν ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα. Το πενήντα τοις εκατό (50%) του εισοδήματός τους από επιχειρηματική δραστηριότητα που αποκτούν στην Ελλάδα μέσα στο φορολογικό έτος απαλλάσσεται από τον φόρο εισοδήματος και από την ειδική εισφορά αλληλεγγύης του άρθρου 43Α για επτά (7) συναπτά φορολογικά έτη. Η αίτηση μεταφοράς της φορολογικής κατοικίας για την υπαγωγή στις διατάξεις του παρόντος υποβάλλεται στη Φορολογική Διοίκηση από το φυσικό πρόσωπο εντός του φορολογικού έτους έναρξης των εργασιών του στην Ελλάδα και όχι πέραν της 31ης Ιουλίου του έτους αυτού.

8. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων καθορίζονται η διαδικασία

υπαγωγής στις διατάξεις του παρόντος, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς της φορολογικής κατοικίας, η αρμόδια υπηρεσία για την υποβολή, εξέταση και έγκριση της αίτησης, τα δικαιολογητικά που συνοδεύουν την αίτηση, τα δικαιολογητικά για την απόδειξη συνδρομής των προϋποθέσεων του παρόντος, καθώς και κάθε άλλο αναγκαίο θέμα ή λεπτομέρεια για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.»

I. Προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 5Γ

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ως άνω άρθρου ο φορολογούμενος (μόνο φυσικό πρόσωπο) που μεταφέρει τη φορολογική του κατοικία στην Ελλάδα εξαιρείται από τον φόρο εισοδήματος και την ειδική εισφορά αλληλεγγύης για το 50% του εισοδήματός του από μισθωτή εργασία ή από ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα που αποκτήθηκε στην Ελλάδα κατά το φορολογικό έτος το οποίο υπέβαλε την αίτηση για την ένταξή του στο ειδικό αυτό καθεστώς φορολόγησης του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ. Η μέγιστη διάρκεια υπαγωγής του φυσικού προσώπου στο καθεστώς αυτό είναι 7 (συνεχόμενα) έτη.

Οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί **σωρευτικά** ο φορολογούμενος για την

υπαγωγή του στο ως άνω ευνοϊκό καθεστώς φορολόγησης είναι οι εξής:

i. δεν πρέπει να ήταν φορολογικός κάτοικος της Ελλάδος τα προηγούμενα πέντε (5) από τα έξι (6) έτη πριν από τη μεταφορά της φορολογικής κατοικίας του στην Ελλάδα²,

² Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 2 και 3 της υπ' αριθ. Α 1087/2021 κοινής απόφασης του Υφυπουργού Οικονομικών και του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων «Διαδικασία και προϋποθέσεις υπαγωγής στις διατάξεις του άρθρου 5Γ του ν. 4172/2013 (Α' 167), περί ειδικού τρόπου φορολόγησης εισοδήματος από μισθωτή εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα που προκύπτει στην ημεδαπή, φυσικών προσώπων που μεταφέρουν», το γεγονός ότι ο αιτών ήταν φορολογικός κάτοικος της Ελλάδος τα προηγούμενα πέντε (5) από τα έξι (6) έτη πριν από τη μεταφορά της φορολογικής κατοικίας του στην Ελλάδα διαπιστώνεται με βάση τα αρχεία που τηρούνται στη Φορολογική Διοίκηση. Ειδικότερα, σε περίπτωση που από τα αρχεία της ΑΑΔΕ δεν προκύπτει η φορολογική κατοικία του φορολογουμένου στην αλλοδαπή, για τα πέντε (5) από τα έξι (6) προηγούμενα έτη πριν την αίτηση μεταφοράς της φορολογικής κατοικίας στην Ελλάδα, τότε απαιτείται να προσκομίσει, για καθένα από τα έτη για τα οποία δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία:

(α) Βεβαίωση φορολογικής κατοικίας από την αρμόδια φορολογική αρχή του κράτους όπου δηλώνει φορολογικός κάτοικος, από την οποία να προκύπτει ότι είναι φορολογικός κάτοικος αυτού του κράτους. Εάν ο φορολογούμενος ήταν κάτοικος κράτους με το οποίο υφίσταται Σύμβαση Αποφυγής Διπλής Φορολογίας Εισοδήματος (στο εξής ΣΑΔΦΕ), μπορεί να προσκομίσει, αντί της βεβαίωσης, την προβλεπόμενη Αίτηση για την Εφαρμογή της ΣΑΔΦΕ όπου είναι ενσωματωμένο το πιστοποιητικό φορολογικής κατοικίας (δίγλωσσα έντυπα), συμπληρωμένη, υπογεγραμμένη και σφραγισμένη από την αρμόδια αλλοδαπή φορολογική αρχή ή

(β) Σε περίπτωση που δεν προβλέπεται η έκδοση των ανωτέρω από την αρμόδια φορολογική αρχή, αντίγραφο της εκκαθάρισης της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος ή, ελλείψει εκκαθάρισης, αντίγραφο της σχετικής δήλωσης φορολογίας εισοδήματός του, που υπέβαλε στο άλλο κράτος ως φορολογικός κάτοικος του κράτους αυτού.

(γ) Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η προσκόμιση κάποιων από τα ανωτέρω δικαιολογητικά (υπό α' ή β'), επειδή αποδεδειγμένα η αλλοδαπή φορολογική αρχή δεν τα εκδίδει, τότε απαιτείται βεβαίωση από οποιαδήποτε άλλη δημόσια ή δημοτική ή άλλη αναγνωρισμένη αρχή, με την οποία θα αποδεικνύεται η μόνιμη και σταθερή εγκατάσταση του προσώπου αυτού στο άλλο κράτος.

ii. η προηγούμενη φορολογική του κατοικία πρέπει να ήταν σε χώρα της ΕΕ ή του ΕΟΧ ή χώρα, μεταξύ της οποίας και της Ελλάδας, υπάρχει σε ισχύ συμφωνία διοικητικής συνεργασίας στον τομέα της φορολογίας³,

iii. όσον αφορά στην περίπτωση που ο φορολογούμενος παρέχει υπηρεσίες στο πλαίσιο εργασιακής σχέσης, πρέπει να απασχολείται στην Ελλάδα από ελληνικό νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα είτε σε μόνιμη εγκατάσταση αλλοδαπής επιχείρησης⁴ στην Ελλάδα και η θέση απασχόλησης πρέπει να είναι νέα και

iv. πρέπει να δηλώσει ότι θα παραμείνει στην Ελλάδα για τουλάχιστον δύο χρόνια⁵.

3 Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 4 της υπ' αριθ. Α 1087/2021 ΚΥΑ, η συνδρομή της προϋπόθεσης αυτής εξετάζεται αυτεπαγγέλτως από τη Δ.Ο.Υ. Κατοίκων Εξωτερικού και Εναλλακτικής Φορολόγησης Φορολογικών Κατοίκων Ημεδαπής της ΑΑΔΕ.

4 Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 5 της υπ' αριθ. Α 1087/2021 ΚΥΑ, στην έννοια της μόνιμης εγκατάστασης αλλοδαπής επιχείρησης στην Ελλάδα περιλαμβάνονται και τα γραφεία του α.ν. 89/1967 (Α' 132), στα οποία μπορούν να απασχολούνται τα φυσικά πρόσωπα που μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στη χώρα μας προκειμένου για την υπαγωγή τους στις διατάξεις του άρθρου αυτού. Για την απόδειξη της προϋπόθεσης αυτής απαιτείται η προσκόμιση δικαιολογητικών, όπως ενδεικτικά κατά περίπτωση μπορεί να είναι: σύμβαση εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου, σύμβαση με την οποία το φυσικό πρόσωπο αποκτά σχέση εξαρτημένης εργασίας με άλλο πρόσωπο το οποίο έχει το δικαίωμα να ορίζει και να ελέγχει τον τρόπο, τον χρόνο και τον τόπο εκτέλεσης των υπηρεσιών, το έντυπο αναγγελίας πρόσληψης, δημοσίευση στο ΓΕΜΗ της πράξης με την οποία το πρόσωπο ορίζεται ως διευθυντής, μέλος Διοικητικού Συμβουλίου εταιρείας ή κάθε άλλου νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας, σύμβαση παροχής νομικών υπηρεσιών έναντι πάγιας αντιμισθίας.

5 Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 6 της υπ' αριθ. Α 1087/2021 ΚΥΑ, απαιτείται το φυσικό πρόσωπο να υποβάλλει μαζί με την αίτησή του υπεύθυνη δήλωση με την οποία θα δηλώνει ότι θα παραμείνει στην Ελλάδα τουλάχιστον για μια διετία αρχής γενομένης από την

Επιπλέον, για να υπαχθεί ο φορολογούμενος σε αυτό το καθεστώς σε ένα συγκεκριμένο έτος, πρέπει να υποβάλει αίτηση⁶ το αργότερο έως τις 31.07 του ίδιου έτους, αποδεικνύοντας παράλληλα τη συνδρομή ή μη των

1η Ιανουαρίου του πρώτου έτους υπαγωγής του στις διατάξεις του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ.

6 Σύμφωνα με το άρθρο 2 της υπ' αριθ. Α 1087/2021 ΚΥΑ, αρμόδια υπηρεσία για την υποβολή, εξέταση, έγκριση, απόρριψη της αίτησης για υπαγωγή στις διατάξεις του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ, για την υποβολή και εξέταση των σχετικών δικαιολογητικών που συνοδεύουν την αίτηση και των δικαιολογητικών για την απόδειξη συνδρομής των προϋποθέσεων του άρθρου αυτού, καθώς και για την καταχώριση των δεδομένων στη σχετική ηλεκτρονική εφαρμογή, ορίζεται η Δ.Ο.Υ. Κατοίκων Εξωτερικού και Εναλλακτικής Φορολόγησης Φορολογικών Κατοίκων Ημεδαπής της ΑΑΔΕ. Επιπλέον, σύμφωνα με την παράγραφο δύο του ίδιου άρθρου, αρμόδια υπηρεσία για την ενημέρωση των φορολογικών αρχών του κράτους στο οποίο το φυσικό πρόσωπο που υπάγεται στις διατάξεις του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ είχε την τελευταία φορολογική του κατοικία μέχρι την υποβολή της αίτησής του, σχετικά με τη μεταφορά αυτής, σύμφωνα με τις διατάξεις περί διεθνούς διοικητικής συνεργασίας όπως αυτές ισχύουν, ορίζεται η Διεύθυνση Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων της ΑΑΔΕ και ειδικότερα το Τμήμα Γ' Διεθνούς Διοικητικής Συνεργασίας στον Τομέα της Φορολογίας. Η Δ.Ο.Υ. Κατοίκων Εξωτερικού και Εναλλακτικής Φορολόγησης Φορολογικών Κατοίκων Ημεδαπής, μετά την έγκριση της σχετικής αίτησης, ενημερώνει άμεσα το Τμήμα Γ' Διεθνούς Διοικητικής Συνεργασίας στον Τομέα της Φορολογίας της Διεύθυνσης Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων της ΑΑΔΕ σχετικά με το κράτος της τελευταίας φορολογικής κατοικίας του φυσικού προσώπου που υπάγεται στις διατάξεις του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ.

Επιπλέον, όσον αφορά σε ειδικότερα ζητήματα επί της αίτησης, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 της ως άνω ΚΥΑ: «2. Η αίτηση και τα δικαιολογητικά υποβάλλονται με ψηφιακή απεικόνιση (scan), μέσω μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην αρμόδια υπηρεσία της παρ. 1 του άρθρου 2 της παρούσας ή (με φυσικό φάκελο) ταχυδρομικά είτε με συστημένη επιστολή ή με υπηρεσία ταχυμεταφοράς. Είναι, επίσης, δυνατή η κατάθεση των αιτήσεων και στο γραφείο πρωτοκόλλου της ως άνω υπηρεσίας. Ημερομηνία υποβολής της αίτησης θεωρείται η ημερομηνία που προκύπτει από τη σφραγίδα του ταχυδρομείου ή της υπηρεσίας ταχυμεταφοράς ή η ημερομηνία αποστολής του μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αντίστοιχα. Το αποδεικτικό του ταχυδρομείου ή της υπηρεσίας ταχυμεταφοράς ή το αυτοματοποιημένο μήνυμα που αποστέλλεται ως απάντηση στο ηλεκτρονικό μήνυμα του φορολογούμενου, αποτελεί γι' αυτόν αποδεικτικό υποβολής της αίτησης και επέχει θέση απόδειξης παραλαβής εκ μέρους του αποδέκτη.».

προϋποθέσεων της παρ. 1 του ως άνω άρθρου, υπό την προϋπόθεση ότι έχει αρχίσει να εργάζεται ή έχει ιδρύσει (ατομική) επιχείρηση στην Ελλάδα εντός του έτους αυτού.

Βάσει της εξουσιοδοτικής διάταξης της παραγράφου 8 του άρθρου 5Γ, εκδόθηκε η υπ' αριθ. Α 1087/26-04-2021 κοινή απόφαση του Υφυπουργού Οικονομικών και του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων «Διαδικασία και προϋποθέσεις υπαγωγής στις διατάξεις του άρθρου 5Γ του ν. 4172/2013 (Α' 167), περί ειδικού τρόπου φορολόγησης εισοδήματος από μισθωτή εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα που προκύπτει στην ημεδαπή, φυσικών προσώπων που μεταφέρουν», διευκρινίζεται, όσον αφορά στην ως άνω απαιτούμενη αίτηση, στο άρθρο 4 παρ. 1 εδ. β' αυτής, ότι όσες αιτήσεις υποβάλλονται μετά την 31η Ιουλίου του εκάστοτε φορολογικού έτους, γίνονται δεκτές και εξετάζονται για την υπαγωγή του φορολογούμενου στον ειδικό τρόπο φορολόγησης του εισοδήματος από μισθωτή εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα που προκύπτει στην ημεδαπή, αλλά για το επόμενο φορολογικό έτος.

Τέλος, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 4, η αίτηση παραλαμβάνεται ακόμα και αν δεν συνοδεύεται από τα προβλεπόμενα σχετικά δικαιολογητικά κατά τον χρόνο υποβολής της, εξετάζεται και, εφόσον διαπιστωθούν

ελλείψεις, ενημερώνεται άμεσα ο αιτών για τη συμπλήρωση ή την υποβολή των απαιτούμενων δικαιολογητικών εντός της προθεσμίας των εξήντα (60) ημερών που προβλέπεται από τον νόμο για την έκδοση της απόφασης. Ο Προϊστάμενος της Δ.Ο.Υ. Κατοίκων Εξωτερικού και Εναλλακτικής Φορολόγησης Φορολογικών Κατοίκων Ημεδαπής εκδίδει απόφαση με την οποία εγκρίνει ή απορρίπτει την αίτηση, αναλόγως της συνδρομής ή μη των προϋποθέσεων του άρθρου 3 της παρούσας, εντός της ως άνω προθεσμίας των εξήντα (60) ημερών. Με την έγκριση της αίτησης, το φυσικό πρόσωπο θεωρείται φορολογικός κάτοικος Ελλάδας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ΚΦΕ, από το φορολογικό έτος υπαγωγής του, όπως αυτό ορίζεται ειδικότερα στην παρ. 1 του παρόντος άρθρου. Ο Προϊστάμενος της ως άνω Δ.Ο.Υ., στη ρητή εγκριτική του απόφαση για την υπαγωγή του φορολογούμενου στις διατάξεις του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ, τον ενημερώνει ότι μετά την πάροδο των επτά (7) ετών παύει αυτοδίκαια η υπαγωγή του στο άρθρο 5Γ του ΚΦΕ και θα φορολογείται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις για τη φορολόγηση των εισοδημάτων από μισθωτή εργασία και ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα που αποκτά στην Ελλάδα. Η απόφαση για την έγκριση μπορεί να αναρτάται μέσω της εφαρμογής «Ψηφιακής Κοινοποίησης» στη θυρίδα του

φορολογουμένου στην Προσωποποιημένη Πληροφόρηση του myTAXISnet της ΑΑΔΕ, υπογεγραμμένη ψηφιακά.».

II. Φορολογική κατοικία

Ένα σημαντικό στοιχείο, αν όχι το σημαντικότερο, της ως άνω διάταξης είναι η έννοια της «φορολογικής κατοικίας». Η νομική αυτή έννοια συνδέεται, σε επίπεδο φορολογικού δικαίου, με την εξουσία του κράτους για την επιβολή φόρου εισοδήματος στο εισόδημα του προσώπου που κατοικεί ή εδρεύει στο κράτος αυτό, και μάλιστα στο παγκόσμιου εισοδήματά του. Τα κριτήρια υπαγωγής στη φορολογική εξουσία ενός κράτους είναι δύο: α) το κριτήριο πηγής και β) το κριτήριο κατοικίας.

Ο Έλληνας νομοθέτης έχει υιοθετήσει, κατά βάση, το κριτήριο της κατοικίας και έχει ορίσει στο άρθρο 4 του ισχύοντος ΚΦΕ την έννοια της φορολογικής κατοικίας, ακολουθώντας το άρθρο 4 του Προτύπου Σύμβασης Αποφυγής Διπλής Φορολογίας του Ο.Ο.Σ.Α.. Ειδικότερα, σύμφωνα με το ως άνω άρθρο, ένα φυσικό πρόσωπο είναι φορολογικός κάτοικος Ελλάδας, εάν έχει στην Ελλάδα τη μόνιμη ή κύρια κατοικία του ή τη συνήθη διαμονή του, ή το κέντρο των ζωτικών του συμφερόντων, δηλαδή προσωπικούς ή οικονομικούς δεσμούς, ή είναι διπλωματικός, προξενικός ή δημόσιος υπάλληλος, εφόσον έχει την ελληνική

ιθαγένεια και υπηρετεί στην αλλοδαπή. Στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι ένα πρόσωπο ως φορολογικό κάτοικο Ελλάδας, εφόσον βρίσκεται στην Ελλάδα για διάστημα που υπερβαίνει τις 183 ημέρες, αθροιστικά, στη διάρκεια οποιασδήποτε δωδεκάμηνης περιόδου, και μάλιστα από την πρώτη ημέρα παρουσίας του στην Ελλάδα. Ρητά εξαιρούνται από τη ρύθμιση αυτή τα φυσικά πρόσωπα που βρίσκονται στην Ελλάδα αποκλειστικά για τουριστικούς, ιατρικούς, θεραπευτικούς ή παρόμοιους ιδιωτικούς σκοπούς και η παραμονή τους δεν υπερβαίνει τις τριακόσιες εξήντα πέντε (365) ημέρες, συμπεριλαμβανομένων και σύντομων διαστημάτων παραμονής στο εξωτερικό.

Συνεπώς, θα πρέπει πρώτα να εξετάζεται ο τόπος της μόνιμης κατοικίας του φυσικού προσώπου, ακολούθως ο τόπος της συνήθους διαμονής του, άλλως ο τόπος διοίκησης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του. Επιπλέον, από την ως άνω διάταξη συνάγεται ότι τα φυσικά πρόσωπα που έχουν την φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα ή έχουν στη χώρα παραμονή άνω των 183 ημερών υπόκεινται σε «απεριόριστη» φορολογία, με την έννοια ότι στο φόρο υπόκεινται τόσο τα εισοδήματα που προέρχονται από πηγές κείμενες στην χώρα μας, όσο και από εκείνες που βρίσκονται στο εξωτερικό, ενώ τα φυσικά πρόσωπα που

υπόκεινται στη φορολογία λόγω «πηγής» υπέχουν φορολογική υποχρέωση μόνο για τα εισοδήματα που αποκτούν στη χώρα μας («περιορισμένη φορολογία»)⁷.

Όσον αφορά στο νέο άρθρο 5Γ, ναι μεν τίθεται ως κριτήριο υπαγωγής στο ειδικό φορολογικό καθεστώς η μεταφορά της φορολογικής κατοικίας του φορολογουμένου στην Ελλάδα, ωστόσο δεν φορολογείται ως φορολογικός κάτοικος Ελλάδας, δηλαδή δεν φορολογείται το παγκόσμιο εισόδημά του, αλλά μόνο το εισόδημα που προκύπτει στην ημεδαπή από μισθωτή εργασία ή από ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα. Συνεπώς, θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα κριτήρια υπαγωγής στη φορολογική εξουσία ενός κράτους εφαρμόζονται, στην περίπτωση αυτή, με έναν συνδυαστικό τρόπο.

III. Ζητήματα που ανακύπτουν από τις διατάξεις του νέου άρθρου

α. Φορολογητέο εισόδημα

Ένα από τα ερωτήματα που προκύπτουν από την διατύπωση του άρθρου 5Γ είναι ο τρόπος φορολόγησης του εισοδήματος του φορολογούμενου που προκύπτει στην αλλοδαπή. Το νέο αυτό άρθρο, όπως αναλύθηκε και ανωτέρω, υιοθετεί το κριτήριο της πηγής, ώστε ο ειδικός τρόπος φορολόγησης

του εισοδήματος να εφαρμόζεται μόνο για το εισόδημα που προκύπτει στην ημεδαπή από μισθωτή εργασία ή από ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα. Ωστόσο, δεν υπάρχει μέριμνα για τον τρόπο με τον οποίο θα φορολογηθεί τυχόν εισόδημα που προκύπτει στην αλλοδαπή.

Εντύπωση προκαλεί και το γεγονός ότι στην Αιτιολογική Έκθεσης (23 Νοεμβρίου 2020) ⁸του ν.4758/2020 , για το άρθρο 40, με το οποίο και εισάγεται το άρθρο 5Γ στον ΚΦΕ, ορίζεται ότι στόχος της νέας διάταξης είναι να προσελκύσει η χώρα μας φυσικά πρόσωπα από άλλα κράτη μέλη της ΕΕ ή του ΕΟΧ ή από κράτος με το οποίο είναι σε ισχύ συμφωνία διοικητικής συνεργασίας στον τομέα της φορολογίας με την Ελλάδα και να τους καταστήσει, υπό προϋποθέσεις, φορολογικούς της κατοίκους, επιτυγχάνοντας με τον τρόπο αυτό τη φορολόγηση του παγκόσμιου εισοδήματος των προσώπων αυτών στη χώρα μας. Με ποιόν τρόπο όμως θα φορολογηθεί το παγκόσμιο εισόδημα των φυσικών προσώπων που μεταφέρουν την φορολογική τους κατοικία στην χώρα μας, εφόσον στον εισαγόμενο ειδικό τρόπο φορολόγησης του άρθρου 5Γ υπάγεται μόνο το εισόδημα που προκύπτει στη ημεδαπή και μάλιστα από συγκεκριμένη πηγή;

⁷ Κ. Φινοκαλιώτης, Φορολογικό Δίκαιο, 6η Έκδοση, 2020, σελ. 325.

⁸ <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2fo26f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/11594445.pdf>

Αντίθετα, μάλιστα, το άρθρο 5Α ΚΦΕ, το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 2 παρ.1 ν.4646/2019 (Α 201/12.12.2019) και αποτελεί την πρώτη προσπάθεια του φορολογικού νομοθέτη να προσελκύσει η χώρα μας αλλοδαπούς επενδυτές παρέχοντάς του φορολογικά κίνητρα ώστε να μεταφέρουν την φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα, προβλέπει μεν εναλλακτικό τρόπο φορολόγησης για το εισόδημα που προκύπτει στην αλλοδαπή, αλλά έχει πρόβλεψη και για το εισόδημα που προκύπτει στην ημεδαπή, για τη φορολόγηση του οποίου εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις του ΚΦΕ.

β. Το άρθρο 5Α ΚΦΕ

Ένα άλλο ζητήματα που γεννάται από τη διατύπωση της ως άνω νέας διάταξης, σε συνδυασμό με το κενό της διάταξης ως προς το εισόδημα που προκύπτει στην αλλοδαπή, αφορά στο αν θα ήταν δυνατό ο εισαγόμενος ειδικός τρόπος φορολόγησης να εφαρμοσθεί παράλληλα με τον εναλλακτικό τρόπο φορολόγησης του άρθρου 5Α του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος ο οποίος, επίσης, καταλαμβάνει φυσικά πρόσωπα που είναι κάτοικοι εξωτερικού και μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις και των δύο άρθρων. Ο προβληματισμός αυτός εντοπίζεται και στην Έκθεση της

Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής (1 Δεκεμβρίου 2020)⁹.

Ειδικότερα, με το άρθρο 5Α του ΚΦΕ, το οποίο ισχύει ακόμα και σήμερα, προβλέπεται η δυνατότητα των φυσικών προσώπων που μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα να υπαχθούν σε εναλλακτικό τρόπο φορολόγησης για το εισόδημα που προκύπτει στην αλλοδαπή, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: i) δεν ήταν φορολογικός κάτοικος της Ελλάδας τα προηγούμενα επτά (7) από τα οκτώ (8) έτη πριν τη μεταφορά της φορολογικής κατοικίας του στην Ελλάδα, και ii) αποδεικνύει ότι επενδύει ο ίδιος ή συγγενικό του πρόσωπο, ή μέσω νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας όπου έχει την πλειοψηφία των μετοχών ή μεριδίων, σε ακίνητα ή επιχειρήσεις ή κινητές αξίες ή μετοχές ή μερίδια σε νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες με έδρα την Ελλάδα. Το ποσό της επένδυσης αυτής δεν μπορεί να είναι μικρότερο των πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) ευρώ. Η επένδυση πρέπει να έχει ολοκληρωθεί εντός τριών (3) ετών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησής του φυσικού προσώπου. Το εν λόγω φυσικό πρόσωπο υπόκειται σε φόρο για το φορολογητέο εισόδημά του που προκύπτει

⁹ <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/7b24652e-78eb-4807-9d68-e9a5d4576eff/11594446.pdf>

στην ημεδαπή, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του ΚΦΕ.

Εφόσον γίνει δεκτή η υπαγωγή του φορολογούμενου στον εναλλακτικό αυτό τρόπο φορολόγησης για το εισόδημα που προκύπτει στην αλλοδαπή, το φυσικό πρόσωπο καταβάλλει κάθε φορολογικό έτος φόρο κατ' αποκοπή, ανεξαρτήτως του ύψους εισοδήματος που αποκτήθηκε στην αλλοδαπή, ποσού εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ. Το φυσικό αυτό πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να ζητήσει την εφαρμογή της ρύθμισης αυτής και για συγγενικό του πρόσωπο. Στην περίπτωση αυτή καταβάλλεται ποσό φόρου ίσο με είκοσι χιλιάδες (20.000) ευρώ για κάθε συγγενικό πρόσωπο και δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις της φορολογίας δωρεών, κληρονομιών και γονικών παροχών. Τέλος, τυχόν φόρος που έχει καταβληθεί από τα ίδια αυτά πρόσωπα στην αλλοδαπή για τα εισοδήματα που καλύπτονται από τον εναλλακτικό τρόπο φορολόγησης δεν συμψηφίζεται έναντι οποιασδήποτε φορολογικής τους υποχρέωσης στην Ελλάδα.

Η αίτηση μεταφοράς της φορολογικής κατοικίας με υπαγωγή στον εναλλακτικό τρόπο φορολόγησης εισοδήματος που προκύπτει στην αλλοδαπή κατά το άρθρο 5Α ΚΦΕ υποβάλλεται στη Φορολογική Διοίκηση από το φυσικό πρόσωπο μέχρι τις 31 Μαρτίου του εκάστοτε φορολογικού έτους. Εντός

εξήντα (60) ημερών από την υποβολή της αίτησης, η Φορολογική Διοίκηση εξετάζει την αίτηση και εκδίδει απόφαση, με την οποία την εγκρίνει ή την απορρίπτει.

Το φυσικό πρόσωπο οφείλει να δηλώσει στην αίτησή του το κράτος στο οποίο είχε την τελευταία φορολογική κατοικία του μέχρι την υποβολή της αίτησής του, ώστε η Φορολογική Διοίκηση να ενημερώσει τις φορολογικές αρχές του κράτους αυτού σχετικά με τη μεταφορά της φορολογικής κατοικίας του φορολογούμενου αυτού, σύμφωνα με τις διατάξεις περί διεθνούς διοικητικής συνεργασίας όπως αυτές ισχύουν.

Ρητά προβλέπεται ότι η δυνατότητα υπαγωγής στον εναλλακτικό αυτό τρόπο φορολόγησης δεν είναι επιτρεπτό να παραταθεί πέραν των δεκαπέντε (15) φορολογικών ετών.

Με την καταβολή του κατ' αποκοπή ποσού φόρου εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση του φυσικού προσώπου για εισόδημα που προκύπτει στην αλλοδαπή και το φυσικό πρόσωπο απαλλάσσεται από φόρο κληρονομιών ή δωρεών περιουσίας που βρίσκεται στην αλλοδαπή.

Τέλος, στο άρθρο 67 ΚΦΕ προβλέπεται ότι ο φορολογούμενος που υπάγεται στις ως άνω ειδικές διατάξεις, υποχρεούται να δηλώνει όλα τα εισοδήματά του, που προκύπτουν στην ημεδαπή, όχι όμως και τα εισοδήματά του

που προκύπτουν στην αλλοδαπή, ενόψει της πρόβλεψης υποβολής τους στην εναλλακτική φορολόγηση.

Συνεπώς, και το άρθρο 5Α υιοθετεί το κριτήριο της πηγής για να ορίσει το πεδίο της φορολογικής κρατικής εξουσίας, θέτοντας, παράλληλα ως προϋπόθεση τη μεταφορά της φορολογικής κατοικίας του φορολογούμενου στην Ελλάδα. Με άλλα λόγια, ο φορολογούμενος που μεταφέρει την φορολογική του κατοικία στην Ελλάδα και πληροί τις προϋποθέσεις υπαγωγής στις ρυθμίσεις του ως άνω άρθρου, θα φορολογηθεί με διαφορετικό τρόπο αναλόγως την πηγή του εισοδήματός του, αν δηλαδή το εισόδημα προκύπτει στην αλλοδαπή ή στην ημεδαπή. Για το εισόδημα που προκύπτει στην αλλοδαπή, θα φορολογηθεί με τον τρόπο που προβλέπεται στο άρθρο 5Α και για το εισόδημα που προκύπτει στην ημεδαπή θα φορολογηθεί σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του ΚΦΕ. Στην περίπτωση που, για οποιοδήποτε λόγο, ο φορολογούμενος πάψει να υπάγεται στην ως άνω ρύθμιση, και διατηρεί την φορολογική του κατοικία στη Ελλάδα, η ευθύνη του είναι απεριόριστη, με την έννοια ότι στο φόρο υπόκειται το εισόδημα του που προκύπτει στην ημεδαπή και την αλλοδαπή, δηλαδή το παγκόσμιο εισόδημα ανά φορολογικό έτος.

Από την ανάλυση των άρθρων 5Α και 5Γ ΚΦΕ προκύπτει ότι τα δύο άρθρα έχουν παρόμοιες

ρυθμίσεις και στόχο. την προσέλκυση, δηλαδή, κατοίκων της αλλοδαπής προκειμένου να εγκατασταθούν στη χώρα μας δημιουργώντας επενδυτικές μονάδες, αγορές ακινήτων, κλπ., αλλά και την προσέλκυση προσώπων από άλλα κράτη μέλη της ΕΕ ή του ΕΟΧ ή από κράτος με το οποίο είναι σε ισχύ συμφωνία διοικητικής συνεργασίας στον τομέα της φορολογίας με την Ελλάδα ώστε να καταστούν, υπό προϋποθέσεις, φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδας, επιτυγχάνοντας με τον τρόπο αυτό (μακροπρόθεσμα) τη φορολόγηση του παγκόσμιου εισοδήματος των προσώπων αυτών στη χώρα μας.

Για τους όλους τους παραπάνω λόγους, με την υπ' αριθ. Α 1087/2021 ΚΥΑ διευκρινίστηκε ότι ο φορολογούμενος που μεταφέρει την φορολογική του κατοικία στην Ελλάδα δύναται να υπαχθεί στις διατάξεις του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ, ενώ έχει υπαχθεί στις διατάξεις των άρθρων 5Α ή 5Β του ΚΦΕ, και το αντίστροφο, εφόσον κατά τον χρόνο της υπαγωγής πληρούνται οι προϋποθέσεις εκάστου άρθρου¹⁰.

γ. Πλαίσιο εργασιακής σχέσης

Άλλη μια ασάφεια εντοπίζεται στη διατύπωση της περίπτωσης γ' της παραγράφου 1 του ως άνω άρθρου, η οποία αναφέρεται σε παροχή υπηρεσιών «στην Ελλάδα στο

¹⁰ Άρθρο 3 παρ. 10 της υπ' αριθ. Α 1087/2021 ΚΥΑ.

πλαίσιο εργασιακής σχέσης κατά την έννοια της παρ. 2 του άρθρου 12¹¹, που ασκείται είτε σε ημεδαπό νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα είτε σε μόνιμη εγκατάσταση αλλοδαπής επιχείρησης στην Ελλάδα». Σύμφωνα με την Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής δεν είναι σαφές αν ο ειδικός τρόπος φορολόγησης θα ισχύει και σε περίπτωση αλλαγής εργοδότη κατά την (επταετή) διάρκεια ισχύος του ειδικού τρόπου φορολόγησης. Θα πρέπει, δηλαδή, η εργασιακή σχέση, βάσει της οποίας το φυσικό πρόσωπο που μεταφέρει την φορολογική του κατοικία στη Ελλάδα υπάγεται στον ως άνω ευνοϊκό τρόπο φορολόγησης, να διατηρείται μέχρι την συμπλήρωση της επταετίας;

Σε απάντηση του ως άνω ερωτήματος, η υπ' αριθ. Α 1087/2021 ΚΥΑ, ορίζει στο άρθρο 4 παρ. 6 ότι «σε κάθε περίπτωση που μεταβάλλεται η θέση εργασίας του υπαχθέντος φυσικού προσώπου στις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ, ο φορολογούμενος ενημερώνει την αρμόδια υπηρεσία της παρ. 1 του άρθρου 2 της παρούσας για την αλλαγή εργοδότη και υποβάλλει την υπεύθυνη δήλωση εκ μέρους του νέου εργοδότη περί

πλήρωσης νέας θέσης εργασίας, προκειμένου να συνεχίσει να υπάγεται στον ειδικό τρόπο φορολόγησης του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ για τόσα έτη όσα υπολείπονται ως τη συμπλήρωση του χρονικού διαστήματος της παρ. 4 του παρόντος άρθρου. Ο φορολογούμενος που έχει υπαχθεί στο άρθρο 5Γ του ΚΦΕ ως μισθωτός και εν συνεχεία απωλέσει την ιδιότητα αυτή αλλά εντός χρονικού διαστήματος δώδεκα (12) μηνών προβεί σε έναρξη εργασιών ατομικής επιχείρησης, ενημερώνει την αρμόδια υπηρεσία της παρ. 1 του άρθρου 2 της παρούσας για τη μεταβολή αυτή, προκειμένου να συνεχίσει να υπάγεται στον ειδικό τρόπο φορολόγησης του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ, για τόσα έτη όσα υπολείπονται ως τη συμπλήρωση του χρονικού διαστήματος της παρ. 4 του παρόντος άρθρου. Ομοίως, ο φορολογούμενος ο οποίος υπήχθη στις εν λόγω διατάξεις λόγω έναρξης εργασιών ατομικής επιχείρησης, αλλά μεταγενέστερα παύει τη δραστηριότητα αυτή και αναλαμβάνει μισθωτή εργασία, ενημερώνει την αρμόδια υπηρεσία της παρ. 1 του άρθρου 2 της παρούσας για τη μεταβολή αυτή και συνεχίζει να υπάγεται στις διατάξεις του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις της περ. γ' της παρ. 1 και της παρ. 6 του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ, για τόσα έτη όσα υπολείπονται ως τη συμπλήρωση του χρονικού διαστήματος της παρ. 4 του παρόντος άρθρου.».

¹¹ Σημαντική είναι η διευκρίνιση/επεξήγηση που παρέχεται με άρθρο 3 παρ. 5 εδ. δ' της υπ' αριθ. Α 1087/2021 ΚΥΑ, σύμφωνα με το οποίο: «Εργασιακή σχέση που υφίσταται όταν ένα φυσικό πρόσωπο παρέχει υπηρεσίες, οι οποίες ρυθμίζονται από τη νομοθεσία περί μισθολογίου και ειδικών μισθολογίων των υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου, σύμφωνα με την περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 12 του ΚΦΕ, δεν εμπίπτει στις διατάξεις του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ.»

Με το άρθρο 4 παρ. 5 εδ. γ' της ίδια ΚΥΑ ορίζεται ότι «σε περίπτωση που φυσικό πρόσωπο παύει να παρέχει υπηρεσίες στην Ελλάδα στο πλαίσιο εργασιακής σχέσης, κατά την έννοια της παρ. 2 του άρθρου 12 του ΚΦΕ, ή παύει να ασκεί ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα για χρονικό διάστημα που υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες, αίρεται η υπαγωγή του στις διατάξεις του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ από το φορολογικό έτος παύσης της εργασιακής σχέσης ή διακοπής άσκησης ατομικής επιχειρηματικής δραστηριότητας.»

Συνεπώς, αν ο φορολογούμενος, που έχει υπαχθεί στο άρθρο 5Γ του ΚΦΕ ως μισθωτός, απωλέσει την ιδιότητα αυτή και παρέλθουν 12 μήνες χωρίς να έχει καταφέρει να βρει νέα θέση εργασίας, παύει να υπάγεται στις ευνοϊκές φορολογικές ρυθμίσεις του 5Γ ΚΦΕ από το φορολογικό έτος παύσης της εργασιακής σχέσης ή διακοπής άσκησης ατομικής επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Ωστόσο, δεν διευκρινίζεται, με την ως άνω ΚΥΑ, ένα πολύ σημαντικό και καθόλου απίθανο ζήτημα – θα έχει σημασία, στην παραπάνω περίπτωση, αν υπάρχει νόμιμη ή μη απόλυση του φορολογούμενου ή αν άλλοι λόγοι, πέρα από τη σφαίρα της δικής του ευθύνης, οδήγησαν στην διάλυση της εργασιακής σχέσης, παραδείγματος χάριν πτώχευση της επιχείρησης στην οποία

εργάζεται ή αν δεν κατάφερε να βρει νέα θέση εργασίας λόγω δυσχερών και απρόβλεπτων συνθηκών που επικράτησαν, για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, στην αγοράς εργασίας, όπως για παράδειγμα έχει συμβεί τα έτη 2020 και 2021 λόγω της πανδημίας του ιού Covid-19;

Σημαντική, βέβαια, είναι και η διάταξη της παρ. 7 του άρθρου 4 της ως άνω ΚΥΑ, σύμφωνα με την οποία είναι δυνατή η εκ νέου υπαγωγή του φυσικού προσώπου στις διατάξεις του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ, εάν έχει υπάρξει άρση αυτής, εφόσον η νέα αίτηση υπαγωγής υποβληθεί οποτεδήποτε εντός του χρονικού διαστήματος της παρ. 4 του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ. Στην περίπτωση που ο φορολογούμενος παρέμεινε φορολογικός κάτοικος Ελλάδας, δεν εξετάζονται εκ νέου οι προϋποθέσεις των περ. α' και β' της παρ.1 του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ. Στην περίπτωση που ο φορολογούμενος κατέστη στο μεταξύ φορολογικός κάτοικος αλλοδαπής, δύναται να υποβάλει αίτηση αλλά θα εξετάζονται εκ νέου όλες οι προϋποθέσεις της παρ. 1 του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ. Σε κάθε μια από τις ως άνω περιπτώσεις, εφόσον γίνει δεκτή η αίτηση, η υπαγωγή θα ισχύει για τόσα έτη όσα υπολείπονται ως τη συμπλήρωση του ως άνω χρονικού διαστήματος, ήτοι έως τη συμπλήρωση επταετίας από την αρχική υπαγωγή στις διατάξεις του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ.

δ. «Νέα» θέση εργασίας

Στην παράγραφο 6 του ως άνω άρθρου ορίζεται ότι διατάξεις σχετιζόμενες με τον ευνοϊκότερο τρόπο φορολόγησης «εφαρμόζονται αποκλειστικά για την πλήρωση νέων θέσεων εργασίας». Από τη διατύπωση αυτή της παραγράφου 6, φαίνεται ότι τίθεται μια επιπλέον προϋπόθεση, άλλως περιορισμός, η θέση εργασίας να είναι «νέα».

Μάλιστα, με την υπ' αριθ. Α 1087/2021 ΚΥΑ προβλέφθηκε ότι για την πλήρωση της προϋπόθεσης της πλήρωσης νέας θέσης εργασίας θα πρέπει να υποβάλλεται υπεύθυνη δήλωση του εργοδότη με την οποία θα βεβαιώνεται ότι ο αιτών καλύπτει νέα θέση εργασίας¹².

Συνεπώς, το ερώτημα που γεννάται, και εντοπίζεται και στην Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής, είναι το με ποιο κριτήριο θα καθορίζεται αν η καταλαμβανόμενη θέση εργασίας είναι «νέα». Παραδείγματος χάριν, ως «νέα» κρίνεται η θέση που δημιουργήθηκε ειδικά για την πρόσληψη του αιτούντα φορολογούμενου ή κάποια θέση εργασίας που δεν προϋπήρχε στην επιχείρηση και οι συνθήκες της αγοράς οδήγησαν στην δημιουργία της, για κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών;

IV. Επίλογος

Με το άρθρο 6 της υπ' αριθ. Α 1087/2021 ΚΥΑ ορίζεται ότι ειδικά για τις αιτήσεις υπαγωγής στον ειδικό τρόπο φορολόγησης από μισθωτή εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα που προκύπτει στην ημεδαπή, οι οποίες θα υποβληθούν εντός του έτους 2021 και αφορούν ανάληψη υπηρεσίας ή έναρξη εργασιών ατομικής επιχείρησης που έλαβε χώρα μέχρι τις 31 Ιουλίου του έτους αυτού, η προθεσμία υποβολής της σχετικής αίτησης και των συνυποβαλλόμενων δικαιολογητικών ορίζεται μέχρι τις 30-9-2021. Η Δ.Ο.Υ. Κατοίκων Εξωτερικού και Εναλλακτικής Φορολόγησης Φορολογικών Κατοίκων Ημεδαπής θα εξετάσει τις ως άνω αιτήσεις και θα εκδώσει απόφαση έως την 30ή Νοεμβρίου 2021, με την οποία θα τις εγκρίνει ή θα τις απορρίπτει. Αιτήσεις που υποβάλλονται μετά τις 30-9-2021, θα γίνονται δεκτές και θα εξετάζονται προκειμένου για την υπαγωγή του φορολογούμενου στον ειδικό τρόπο φορολόγησης του εισοδήματος από μισθωτή εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα που προκύπτει στην ημεδαπή για το επόμενο φορολογικό έτος. Επιπλέον, φυσικά πρόσωπα τα οποία έχουν ήδη μεταφέρει τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα και έχουν συνάψει συμβάσεις εργασίας ή έχουν προβεί σε έναρξη εργασιών εντός του φορολογικού έτους 2020 μπορούν να υποβάλουν αίτηση

¹² Άρθρο 4 παρ. 7 της υπ' αριθ. Α 1087/2021 ΚΥΑ.

υπαγωγής στον ειδικό τρόπο φορολόγησης από μισθωτή εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα που προκύπτει στην ημεδαπή, εφόσον δεν ήταν φορολογικοί κάτοικοι της Ελλάδος τα έτη 2015 έως και 2019. Για τα πρόσωπα αυτά, εφόσον έχουν αναλάβει τη μισθωτή εργασία ή έχουν προβεί σε έναρξη εργασιών πριν από την έναρξη ισχύος του άρθρου 40 του ν. 4758/2020, ήτοι πριν από τις 4-12-2020, η σύμβαση εργασίας δεν απαιτείται να συνοδεύεται από την υπεύθυνη δήλωση του εργοδότη της παρ. 7 του άρθρου 3 της παρούσας. Η προθεσμία υποβολής της σχετικής αίτησης και των συνυποβαλλόμενων δικαιολογητικών ορίζεται μέχρι τις 30.09.2021. Η Δ.Ο.Υ. Κατοίκων Εξωτερικού και Εναλλακτικής Φορολόγησης Φορολογικών Κατοίκων Ημεδαπής θα εξετάσει τις ως άνω αιτήσεις και θα εκδώσει απόφαση έως την 30ή Νοεμβρίου 2021. Για τα ως άνω φυσικά πρόσωπα, ακόμη και αν ανέλαβαν εργασία το φορολογικό έτος 2020, η υπαγωγή τους στον ειδικό τρόπο φορολόγησης θα ξεκινήσει για τα εισοδήματα που αποκτώνται από 1-1-2021 και εφεξής, και στην υπεύθυνη δήλωση που απαιτείται σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 3 της ως άνω ΚΥΑ, θα πρέπει να δηλώνεται η πρόθεση του προσώπου για παραμονή στην Ελλάδα για μια διετία, αρχής γενομένης από την 1-1-2021. 3. Οι αιτήσεις των προσώπων των παρ. 1 και 2 του παρόντος άρθρου θα παραλαμβάνονται ακόμα και αν δεν

συνοδεύονται από τα πρωτότυπα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 3 της παρούσας, σχετικά δικαιολογητικά κατά τον χρόνο υποβολής της, εφόσον υποβάλλεται υπεύθυνη δήλωση με την οποία ο φορολογούμενος δηλώνει ότι πληροί τις προϋποθέσεις και ότι αδυνατεί να τα προσκομίσει με τον προβλεπόμενο τρόπο, και κατά τα διεθνή νόμιμα, λόγω του ότι οι αντίστοιχες υπηρεσίες βρίσκονται σε αναστολή ή περιορισμό της λειτουργίας τους λόγω των συνεπειών της πανδημίας του COVID-19. Ο φορολογούμενος υποχρεούται να προσκομίσει τα δικαιολογητικά, όπως ορίζονται στις παρ. 2 έως 8 του άρθρου 3 της παρούσας, προς συμπλήρωση του φακέλου του σε εύλογο χρόνο και το αργότερο μέχρι και την 22α Νοεμβρίου του 2021.

Επιπλέον, με την παράγραφο 2 του άρθρου 40 του ν. 4758/2020, προστίθεται στο άρθρο 33 του ΚΦΕ νέα περίπτωση 1', προκειμένου να μην προσδιορίζεται ετήσια αντικειμενική δαπάνη κατοικίας και επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης για τα φυσικά πρόσωπα που υπάγονται στις διατάξεις του νέου άρθρου 5Γ του ΚΦΕ, και με την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου προστίθεται νέα παρ. 62 στο άρθρο 72 του ΚΦΕ, με τη οποία ορίζεται ότι οι διατάξεις του άρθρου 5Γ έχουν εφαρμογή για τα φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1η Ιανουαρίου 2021 και μετά.

Σημαντικότερη, τέλος, είναι και η διάταξη του άρθρου 5 παρ. 8 της ως άνω ΚΥΑ, σύμφωνα με την οποία, η υπαγωγή ενός φορολογούμενου στις διατάξεις του άρθρου 5Γ του ΚΦΕ, δεν επιφέρει αυτοδικαίως τη μεταβολή της φορολογικής κατοικίας άλλων προσώπων που σχετίζονται με αυτόν, πέραν του υπαγόμενου σε αυτές.

Συμπερασματικά, με το νέο άρθρο 5Γ, ο φορολογικός νομοθέτης επιδιώκει τη δημιουργία ενός πιο σταθερού φορολογικού περιβάλλοντος για τα φυσικά πρόσωπα που μεταφέρουν την φορολογική τους κατοικία από την αλλοδαπή στη χώρα μας, την οποία συνδυάζουν με τη διενέργεια επενδύσεων. Αναμένεται, το νέο αυτό άρθρο, να λειτουργήσει συνδυαστικά και με τη λήξη της μεταβατικής περιόδου για την οριστική έξοδο του Η.Β. από την Ε.Ε. από την 1η.1.2021, ως μοχλός προσέλκυσης φορολογικών κατοίκων αλλοδαπής, με πολλαπλασιαστικά οφέλη για την Ελλάδα¹³. Ωστόσο, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε τυχόν ζητήματα φοροαποφυγής στο πλαίσιο που τα φυσικά πρόσωπα θα επιδιώξουν την φορολόγησή

τους στην Ελλάδα, αντί της χώρας της οποίας είναι υπήκοοι ή κάτοικοι.

¹³ Αιτιολογική Έκθεση & Λοιπές Συνοδευτικές Εκθέσεις, ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΡΥΘΜΙΣΗΣ: «Περιοχή του λαθρεμπορίου – Κύρωση του Πρωτοκόλλου για την εξάλειψη του παράνομου εμπορίου καπνού, διατάξεις περί κοινωφελών περιουσιών και σχολαζουσών κληρονομιών, διατάξεις για τα τέλη κυκλοφορίας και τα τέλη ταξινόμησης, κίνητρα για την προσέλκυση φορολογικών κατοίκων», 23 Νοεμβρίου 2020.

Ανταγωνισμός σε επίπεδο Καινοτομίας και Έλεγχος των Συγκεντρώσεων μετά τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Dow/DuPont και Bayer/Monsanto

Φοίβος Λαζαράτος,

Δικηγόρος Αθηνών, LL.M. LMU Munich, Υπότροφος του Ιδρύματος Ωνάση

A. Εισαγωγή

Ένα από τα σημαντικότερα πεδία ανταγωνισμού μεταξύ των φαρμακευτικών εταιρειών τους τελευταίους μήνες υπήρξε η ανάπτυξη του εμβολίου ενάντια στον κορωνοϊό. Τί αντίκτυπο θα μπορούσε ωστόσο να έχει στη διαδικασία παραγωγής του εμβολίου μια ενδεχόμενη συγχώνευση μεταξύ κάποιων εκ των εταιρειών που δραστηριοποιούνται σε αυτόν τον τομέα; Η σημασία του ερωτήματος αυτού έγκειται στα προβλήματα που ανακύπτουν από την εξάλειψη του ανταγωνισμού μεταξύ των συγχωνευόμενων επιχειρήσεων. Ο ανταγωνισμός αποτελεί κατά την κρατούσα γνώμη την κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη καινοτόμων ιδεών και την παραγωγή νέων προϊόντων, ενώ η εξαφάνιση αυτού ύστερα από συγκεντρώσεις ανταγωνιζόμενων επιχειρήσεων μπορεί να οδηγήσει στον τερματισμό των καινοτόμων

δραστηριοτήτων¹. Ως εκ τούτου, οι αρχές που εποπτεύουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό στην αγορά, διασφαλίζουν στο πλαίσιο του ελέγχου των συγκεντρώσεων ότι συγχωνεύσεις και οι εξαγορές δεν εμποδίζουν την τρέχουσα ή μελλοντική Έρευνα και Ανάπτυξη καινοτόμων ιδεών και προϊόντων².

Προκειμένου διαπιστωθεί εάν μια συγκέντρωση επιχειρήσεων παρακωλύει τον ανταγωνισμό, οι αρχές διερευνούν τα αποτελέσματα που αυτή επιφέρει στην σχετική αγορά προϊόντων³. Το πρόβλημα ωστόσο που γεννάται, είναι η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των συγκεντρώσεων όταν τα προϊόντα δεν έχουν ακόμα αναπτυχθεί, όταν δηλαδή δεν υφίσταται σχετική αγορά. Πως αξιολογούνται τα αποτελέσματα

¹ Βλ. Sullivan/Grimes, *The Law of Antitrust: An Integrated Handbook*, 2nd ed. 2006, σελ. 615.

² Οι αρχές αναζητούν τον αντίκτυπο των συγκεντρώσεων στην καινοτομία που χαρακτηρίζει τα προϊόντα της σχετικής αγοράς, βλ. σχετικά Emmerich/Lange, *Kartellrecht*, 2018, σελ. 145· Cassiman/Colombo, *Mergers & Acquisitions*, 2006, σελ. 6, 8.

³ Βλ. Robertson, *Competition Law's Innovation Factor: The Relevant Market in Dynamic Contexts in the EU and the US*, 1st ed. 2020, σελ. 19 καθώς και Κόκκορη σε: Τζουγανάτο, *Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού*, Αθήνα 2020, σελ. 1072.

των συγκεντρώσεων στον ανταγωνισμό σε αυτήν την περίπτωση; Οι αποφάσεις Dow/DuPont (COMP/M.7932)⁴ και Bayer/Monsanto (COMP/M.8084)⁵ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποτέλεσαν «σταθμό» για την αξιολόγηση του αντικτύπου των συγκεντρώσεων στην καινοτομία. Η Επιτροπή ανέπτυξε μία νέα θεωρία διακινδύνευσης του ανταγωνισμού, η οποία εξετάζει τις επιπτώσεις των συγκεντρώσεων όχι μόνο στην καινοτομία συγκεκριμένων προϊόντων που απαρτίζουν την σχετική αγορά, αλλά και στα κίνητρα και την ικανότητα ανάπτυξης νέων προϊόντων τόσο από τις επιχειρήσεις που συγκεντρώνονται όσο και από τις λοιπές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ίδιο κλάδο.

B. Επισκόπηση των δύο αποφάσεων – Η «ανατρεπτική» ανάλυση της Επιτροπής

Στις αποφάσεις Dow/DuPont και Bayer/Monsanto η Επιτροπή εξέτασε δυο οριζόντιες συγκεντρώσεις μεταξύ επιχειρήσεων που παρήγαγαν προϊόντα προστασίας καλλιεργειών και κατείχαν παγκοσμίως ηγετική θέση στον κλάδο των αγροχημικών προϊόντων⁶. Και στις δύο περιπτώσεις η

Επιτροπή θεώρησε ότι υπήρχε το ενδεχόμενο οι συγκεντρώσεις να οδηγήσουν σε σημαντική παρακώλυση της καινοτομίας των συγχωνευόμενων και των λοιπών ανταγωνιζόμενων επιχειρήσεων, καθώς η μείωση των ανταγωνιστικών πιέσεων θα επηρέαζε αρνητικά τις επενδύσεις σε Έρευνα και Ανάπτυξη (Research and Development). Σύμφωνα με την Επιτροπή οι σχετικές συγκεντρώσεις θα δημιουργούσαν ηγετικές επιχειρήσεις στον τομέα των προϊόντων προστασίας των καλλιεργειών και θα προέκυπτε μια σημαντικά συγκεντρωμένη αγορά. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή ενέκρινε μεν τις συγκεντρώσεις, αλλά επέβαλε την ανάληψη εκτεταμένων διαρθρωτικών δεσμεύσεων (περιορισμούς), ούτως ώστε οι δυο συγκεντρώσεις να καταστούν συμβατές με τους κανόνες που διέπουν τον ανταγωνισμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για να καταλήξει σε αυτό το συμπέρασμα, η Επιτροπή ανέπτυξε μια πρωτοποριακή ανάλυση.

Η Επιτροπή εξέτασε τις επιπτώσεις των συγκεντρώσεων στον ανταγωνισμό καινοτομίας, δηλαδή στον ανταγωνισμό για ανάπτυξη νέων προϊόντων και τεχνολογιών (innovation competition)⁷. Πιο συγκεκριμένα,

Recht, Wirtschaft und Politik, 2019, σελ. 89, 94, 95.

⁴ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 27ης Μαρτίου 2017, COMP/M.7932 – Dow/DuPont.

⁵ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 21ης Μαρτίου 2018, COMP/M.8084 – Bayer/Monsanto.

⁶ Βλ. Becher, σε: Körber/Immenga (Hrsg.), Aktuelle Entwicklungen in der Fusionskontrolle zwischen

⁷ Για τον ανταγωνισμό καινοτομίας, την δομή των δυναμικών αγορών στις οποίες αναπτύσσονται καινοτόμα προϊόντα αλλά και την σχέση μεταξύ ανταγωνισμού και καινοτομίας γενικότερα, βλ. Glader, Innovation Markets and Competition Analysis, Cheltenham 2006, σελ. 16 επ., 26 επ., 38 επ.

η Επιτροπή επέκτεινε τον έλεγχο της πέρα από τον αντίκτυπο των συγκεντρώσεων στην σχετική αγορά, στις επιπτώσεις σε «επίπεδο καινοτομίας» (εντός των λεγόμενων «χώρων ή κόμβων καινοτομίας» – innovation spaces) και σε «επίπεδο κλάδου» (industry level). Αξιολογώντας τις επιπτώσεις των συγκεντρώσεων σε «επίπεδο καινοτομίας», η Επιτροπή έλαβε υπόψη τόσο την καινοτομία των προϊόντων που βρίσκονται σε στάδιο Έρευνας και Ανάπτυξης όσο και τα κίνητρα και τις δυνατότητες των συγχωνευόμενων επιχειρήσεων για περαιτέρω καινοτομία και επένδυση σε Έρευνα και Ανάπτυξη στο μέλλον. Η Επιτροπή με άλλα λόγια αξιολόγησε κατά πόσο οι συγκεντρώσεις ενδέχεται να παρακωλύσουν γενικά την ανάπτυξη νέων προϊόντων, τα οποία δεν υφίστανται ακόμα και για τα οποία δεν έχει ξεκινήσει ακόμα η διαδικασία παραγωγής τους. Από την άλλη, εξετάζοντας τις επιπτώσεις των συγκεντρώσεων σε «επίπεδο κλάδου», η Επιτροπή αξιολόγησε τις συνέπειες των συγκεντρώσεων στα κίνητρα και τις δυνατότητες των λοιπών δραστηριοποιούμενων στον ίδιο κλάδο επιχειρήσεων για ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων⁸.

⁸ Για την αξιολόγηση του αντικτύπου των συγκεντρώσεων στους «χώρους ή κόμβους καινοτομίας» και σε «επίπεδο κλάδου», βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 27ης Μαρτίου 2017, COMP/M.7932, αρ. 12, 81 επ., 342 επ., 349, 352, 1956 επ., 2008 επ., 2034 επ., 2038, 2122, 2159, 2163, 2172, 2322, 2394, 2396 επ., 2597 επ., – Dow/DuPont: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της

Κεντρικός άξονας για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των συγκεντρώσεων στην καινοτομία ήταν μέχρι πρότινος η σχετική αγορά προϊόντων. Η Επιτροπή δηλαδή εξέταζε τις συνέπειες των συγχωνεύσεων και των εξαγορών στην καινοτομία των προϊόντων που απαρτίζουν την σχετική αγορά⁹. Σε αυτό το σημείο έγκειται η διαφορά της νέας ανάλυσης που περιλαμβάνει έλεγχο των συγκεντρώσεων σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου. Σύμφωνα με την νέα ανάλυση της Επιτροπής, μια συγκέντρωση μπορεί να είναι προβληματική από πλευράς των κανόνων που διέπουν τον ανταγωνισμό, ακόμη κι εάν αυτή δεν έχει αρνητικές επιπτώσεις σε μια συγκεκριμένη αγορά προϊόντων, αρκεί να επιφέρει συνολικά αρνητικές επιπτώσεις στην ένταση του δυναμικού ανταγωνισμού καινοτομίας μεταξύ των συγχωνευόμενων ή των λοιπών ανταγωνιζόμενων επιχειρήσεων. Κατ' αυτόν

21ης Μαρτίου 2018, COMP/M.8084, 80 επ., 91 επ., 107 επ., 152, 279 επ., 1009 επ., 1017, 1021, 1024, 1035, 1088 επ., 1097, 1115 επ., 1542, 1636, 1936, 2255 επ., 2299 επ., 2338 επ., 2390 επ., 3307 – Bayer/Monsanto.

⁹ Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού 139/2004 υιοθετείται το ουσιαστικό κριτήριο της σημαντικής παρακώλυσης του αποτελεσματικού ανταγωνισμού (Significant Impediment to Efficient Competition – SIEC-Test), κατά το οποίο οι συγκεντρώσεις που παρακωλύουν τον ανταγωνισμό εντός της κοινής αγοράς ή σε σημαντικό τμήμα αυτής κηρύσσονται ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά. Για το συγκεκριμένο κριτήριο βλ. τις σχετικές μονογραφίες, Pellmann, Significant Impediment to Effective Competition: Marktbeherrschung und erhebliche Behinderung wirksamen Wettbewerbs (SIEC-Test) in der Europäischen Fusionskontrolle, Baden-Baden, 2006, Pitsos, Die erhebliche Behinderung des wirksamen Wettbewerbs (SIEC-Test) im Fusionskontrollrecht, Berlin 2013.

τον τρόπο, η Επιτροπή αποδεσμεύεται από τον προσδιορισμό συγκεκριμένων καινοτόμων προϊόντων στην σχετική αγορά και επεκτείνει τον έλεγχο των συγκεντρώσεων σε ένα πολύ ευρύτερο πεδίο. Πρόκειται μεταξύ άλλων και για μία χρονική επέκταση του ελέγχου των συγκεντρώσεων, καθώς η Επιτροπή εξετάζει την δυνατότητα των επιχειρήσεων για Έρευνα και Ανάπτυξη σε πολύ πρώιμο στάδιο, με αποτέλεσμα η πιθανολογούμενη εξάλειψη του ανταγωνισμού να αναφέρεται σε ένα απροσδιόριστο χρονικό σημείο στο μέλλον¹⁰.

Γ. Επέκταση του ελέγχου των συγκεντρώσεων σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου

I. Το κεντρικό ερώτημα: Αξιολόγηση του αντικτύπου των συγκεντρώσεων σε μια ξεχωριστή «αγορά καινοτομίας»;

Από το άρθρο 2 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού 139/2003 αλλά και από τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής¹¹, προκύπτει σαφώς ότι ο έλεγχος των συγκεντρώσεων περιλαμβάνει την αξιολόγηση των επιπτώσεων των συγχωνεύσεων και των εξαγορών στον ανταγωνισμό που χαρακτηρίζει μια σχετική

αγορά¹². Όπως εκτέθηκε παραπάνω, αποτελεί πάγια πρακτική της Επιτροπής ο έλεγχος των επιπτώσεων που έχουν οι συγκεντρώσεις στην καινοτομία συγκεκριμένων προϊόντων που απαρτίζουν την σχετική αγορά. Στο επίκεντρο της εκτίμησης της Επιτροπής τίθεται δηλαδή η ζημία που επέρχεται στην Έρευνα και την Ανάπτυξη ορισμένων καινοτόμων προϊόντων («θεωρίες ζημίας ή διακινδύνευσης του ανταγωνισμού»)¹³. Κεντρικό κριτήριο επομένως για την κήρυξη μιας συγκέντρωσης ως συμβατής ή ασυμβίβαστης με την κοινή αγορά καθίσταται το κατά πόσο αυτή είναι επιζήμια για την καινοτομία που χαρακτηρίζει την σχετική αγορά.

¹² Στην απόφαση Intel/McAfee, η Επιτροπή εξέτασε τον κίνδυνο μείωσης της Έρευνας και Ανάπτυξης προϊόντων ψηφιακών υπολογιστών, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 2014, COMP/M.7326, αρ. 70 επ., 180, 243 επ., 286 επ. - Medtronic/Covidien. Αντίστοιχα στην απόφαση Johnson & Johnson/Actelion, η Επιτροπή εστίασε στην καινοτομία όσον αφορά τα προϊόντα θεραπείας της αϋπνίας· βλ. για περαιτέρω παραδείγματα βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2012, COMP/M.6564, αρ. 79, 113, 144 επ., 164 επ., 186 - ARM/Giesecke & Devrient/Gemalto/JV. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 2014, COMP/M.7326, αρ. 70 επ., 180, 243 επ., 286 επ. - Medtronic/Covidien. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 4ης Σεπτεμβρίου 2012, COMP/M.6314, αρ. 246, 393 - Telefonica UK/Vodafone UK/Everything Everywhere/JV. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2015, COMP/M.7278, αρ. 58, 227, 245, 248, 926, 1001 επ., Παράρτημα 1 αρ. 18, 19 - General Electric/Alstom (Thermal Power - Renewable Power & Επιχείρηση πλέγματος). Βλ. επίσης Bejrananda, Die kartellrechtliche Beurteilung unternehmerischer Strategien gegen den Markteintritt konkurrierender Arzneimittel, 2016, σελ. 127· Neff, Corporate Finance, Innovation, and Strategic Competition, 2003, σελ. 152 επ.

¹³ Βλ. Wirtz/Schultz, Innovationswettbewerb in der Fusionskontrolle, NZKart 2019, 20, 21. Για τις θεωρίες της ζημίας στον ανταγωνισμό (theories of harm) βλ. Zenger/Walker, Theories of Harm in European Competition Law: A Progress Report, σε: Bourgeois/Waelbroeck, Ten years of effects- Based approach in EU competition law Bruxelles 2012, σελ. 185, 186 επ.

¹⁰ Βλ. Κόκκορη/Λουκά, σε: Τζουγανάτο, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2020, σελ. 1128.

¹¹ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, 2004/C 31/03, αρ. 38.

Στις αποφάσεις Dow/DuPont και Bayer/Monsanto εντούτοις, η Επιτροπή διεύρυνε το πεδίο ελέγχου της πέρα από την σχετική αγορά και εξέτασε εάν οι συγκεντρώσεις ενδέχεται να επιφέρουν αρνητικές συνέπειες γενικά στην καινοτόμο δραστηριότητα των επιχειρήσεων που συγκεντρώνονται («επίπεδο καινοτομίας») ή των επιχειρήσεων που τις ανταγωνίζονται («επίπεδο κλάδου») ¹⁴. Ο έλεγχος των επιπτώσεων μιας συγκέντρωσης σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου δεν προϋποθέτει τον προσδιορισμό της σχετικής αγοράς προϊόντων, καθώς αυτά δεν έχουν αναπτυχθεί σε αυτό το στάδιο ¹⁵. Γεννάται επομένως το ερώτημα, εάν η Επιτροπή εξετάζει εν προκειμένω τις επιπτώσεις σε μια «ανάντη αγορά καινοτομίας», η οποία δεν απαρτίζεται από συγκεκριμένα προϊόντα.

II. Θεωρητική προσέγγιση

Το πρόβλημα της αξιολόγησης των επιπτώσεων των συγκεντρώσεων στον ανταγωνισμό των επιχειρήσεων για ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων δεν είναι νέο. Η ιδέα των «αγορών καινοτομίας» (innovation markets) για την διενέργεια του ελέγχου

των συγκεντρώσεων αναπτύχθηκε για πρώτη φορά από τους Gilbert και Sunshine ενόψει της οικονομικής ανάπτυξης που τροφοδοτείται από επενδύσεις σε Έρευνα και Ανάπτυξη ¹⁶. Κατά την άποψή τους, η «αγορά καινοτομίας» μπορεί να οριστεί ως ένα σύνολο δραστηριοτήτων σε μια γεωγραφική περιοχή στην οποία ένα υποθετικό μονοπώλιο θα σήμαινε τουλάχιστον μια μικρή αλλά σημαντική μείωση των δραστηριοτήτων Έρευνας και Ανάπτυξης ¹⁷.

Παρά το γεγονός ότι μία τέτοια προσέγγιση φαίνεται εκ πρώτης όψεως να προσφέρει λύση στο πρόβλημα της αξιολόγησης των επιπτώσεων που επιφέρουν οι συγκεντρώσεις στην καινοτομία, εντούτοις δεν οδηγεί πάντοτε σε απολύτως ορθά συμπεράσματα, λόγω δύο θεμελιωδών αδυναμιών της. Αρχικά ελλείπει η σημαντικότερη προϋπόθεση για την ύπαρξη

¹⁶ Βλ. Gilbert/Sunshine, *Incorporating Dynamic Efficiency Concerns in Merger Analysis: The Use of Innovation Markets*, 63 *Antitrust Law Journal*, 569 (1995).

¹⁷ λ. Gilbert/Sunshine, οπ.π., 569, 594. Προκειμένου να εξεταστούν όλα τα πιθανά αποτελέσματα μιας συγκέντρωσης στην αγορά καινοτομίας, προτείνεται μια δοκιμή που περιλαμβάνει πέντε στάδια, ήτοι τον εντοπισμό αλληλεπικαλυπτόμενων δραστηριοτήτων Έρευνας και Ανάπτυξης μεταξύ των συγκεντρωμένων επιχειρήσεων και εναλλακτικών πηγών Έρευνας και Ανάπτυξης, την αξιολόγηση του τρέχοντος και δυνητικού ανταγωνισμού, τη συγκέντρωση προϊόντων Έρευνας και Ανάπτυξης, τις επιπτώσεις του υπάρχοντος ανταγωνισμού στις επενδύσεις σε Έρευνα και Ανάπτυξη και την αξιολόγηση των αντισταθμιστικών παραγόντων. Προς υποστήριξη αυτής της θεωρίας για την αγορά καινοτομίας βλ. Kern, *Innovation Markets, Future Markets, or Potential Competition: How Should Competition Authorities Account for Innovation Competition in Merger Reviews?*, 37 *World Competition: Law and Economics Review*, 173, 205 (2014). Eilmansberger/Kruis σε: Beck EUV/AEUV, 2018, Art. 101-106 Vorbemerkungen, αρ. 58.

¹⁴ Βλ. Chernenko, *An innovative theory of innovation harm?: An assessment of the European Commission's approach to innovation competition in merger review*, 40 *European Competition Law Review*, 9, 15 (2019).

¹⁵ Βλ. Hasselhorn, in: Körber/Immenga (Hrsg.), *Innovation im Kartellrecht – Innovation des Kartellrechts*, 2020, σελ. 81, 82; Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 27ης Μαρτίου 2017, COMP/M.7932, αρ. 1955 – Dow/DuPont.

μιας «αγοράς», δηλαδή οι συναλλαγές μεταξύ προμηθευτών και καταναλωτών¹⁸. Επιπλέον, η προσέγγιση των Gilbert και Sunshine προϋποθέτει ότι οι δραστηριότητες Έρευνας και Ανάπτυξης θα οδηγήσουν οπωσδήποτε στην δημιουργία νέων προϊόντων, τα οποία θα σχηματίσουν την σχετική αγορά στο μέλλον. Αυτό όμως δεν είναι απολύτως ακριβές, καθώς πολλές φορές οι επενδύσεις σε Έρευνα και Ανάπτυξη μπορεί να διακοπούν για διάφορους λόγους και επομένως να μην δημιουργηθεί ποτέ η σχετική αγορά προϊόντων¹⁹. Συνεπώς, αν και σε θεωρητικό επίπεδο έχει προταθεί η ιδέα του να αποτελέσει η ίδια η καινοτομία μία ξεχωριστή αγορά κατά τον έλεγχο των συγκεντρώσεων, τα συμπεράσματα στα οποία θα οδηγούσε η εφαρμογή της θεωρίας αυτής δεν θα ήταν απολύτως ασφαλή²⁰.

III. Η θέση της Επιτροπής

Κατ' αρχήν η διερεύνηση των επιπτώσεων μιας συγκέντρωσης σε επίπεδο καινοτομίας

¹⁸ Βλ. Drexel, *Anti-Competitive Stumbling Stones on the Way to a Cleaner World: Protecting Competition in Innovation without a Market*, 8 *Journal of Competition Law & Economics*, 507, 517 (2012).

¹⁹ Παρόλο που οι δαπάνες που καταβάλλονται σε έρευνα και ανάπτυξη θα μπορούσε να αποτελεί σοβαρή ένδειξη για την δημιουργία της μελλοντικής αγοράς προϊόντων, δεν υπάρχει πάντα θετικός συσχετισμός μεταξύ του ποσοστού δαπανών σε έρευνα και ανάπτυξη και του ποσοστού καινοτομίας που προκύπτει, βλ. σχετικά Rapp, *The Misapplication of the Innovation Market Approach to Merger Analysis*, 64 *Antitrust Law Journal*, 19, 27 (1995).

²⁰ Βλ. Dreher, *Die Kontrolle des Wettbewerbs in Innovationsmärkten*, ZWeR 2009, 149, 173· Katz/Shelanski, *Mergers and Innovation*, 74 *Antitrust Law Journal*, 1, 42 (2007).

και κλάδου, ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα στην σχετική αγορά, αντανακλά ένα πολύ ευρύ φάσμα²¹. Υπενθυμίζεται ότι, αναζητώντας τις επιπτώσεις των συγκεντρώσεων σε επίπεδο καινοτομίας (στους λεγόμενους «χώρους ή κόμβους καινοτομίας»), η Επιτροπή εξετάζει, εκτός από τα προϊόντα που βρίσκονται σε στάδιο Έρευνας και Ανάπτυξης, τα κίνητρα και τις δυνατότητες των επιχειρήσεων που συγκεντρώνονται για περαιτέρω ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων στο μέλλον. Αντίστοιχα, αξιολογώντας τις συνέπειες σε επίπεδο κλάδου, η Επιτροπή εξετάζει εάν οι υπόλοιπες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ίδιο κλάδο θα εξακολουθήσουν να έχουν κίνητρα και δυνατότητες για ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων μετά την συγκέντρωση. Η διαπίστωση ζημίας εντός του ευρύτερου αυτού πεδίου καθίσταται πιθανότερη σε σχέση με την διαπίστωση ζημίας σε μια σχετική αγορά²².

Παρά την ευρύτητα αυτού του φάσματος, η Επιτροπή επιχειρεί να αναδείξει την συνάφεια μεταξύ των επιπτώσεων που επέρχονται σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου από την μία και της μελλοντικής δημιουργίας σχετικών

²¹ Βλ. Petit, *Innovation Competition, Unilateral Effects and Merger Policy*, 82 *Antitrust Law Journal*, 873, 899 (2019).

²² Βλ. Kokkoris/Valletti, *Innovation Considerations in Horizontal Merger Control*, 16 *Journal of Competition Law & Economics*, 1, 23 (2020).

αγορών προϊόντων από την άλλη²³. Σε αυτό το σημείο εντοπίζεται η διαφοροποίηση της ανάλυσης της Επιτροπής από την θεωρία περί «κατασκευής» μιας ανεξάρτητης «αγοράς καινοτομίας». “Υστερα από προσεκτική ανάγνωση των σκέψεων της Επιτροπής, προκύπτει η «τάση σύνδεσης» της ζημίας που επέρχεται σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου με τον σχηματισμό μελλοντικών αγορών. Η σύνδεση έγκειται στην συγκεκριμενοποίηση των στόχων των επιχειρήσεων, δηλαδή στην απάντηση από την Επιτροπή του ακόλουθου ερωτήματος: Ποια προϊόντα έχουν κίνητρο και δυνατότητα να δημιουργήσουν οι συγχωνευόμενες επιχειρήσεις και οι ανταγωνιστές τους; Η Επιτροπή, εντάσσοντας τα συμπεράσματα οικονομικών θεωριών στην ανάλυσή της και εφαρμόζοντας οικονομικά μοντέλα ως αναπόσπαστο τμήμα της νέας θεωρίας ζημίας, επιχειρεί να προσδιορίσει εάν η ενιαία επιχείρηση που θα προκύψει μετά την συγκέντρωση και οι ανταγωνιστές της θα εξακολουθούν να έχουν κίνητρο και δυνατότητα για την ανάπτυξη συγκεκριμένων (αγροχημικών εν προκειμένω) προϊόντων²⁴. Η εξέταση του κινήτρου για ανάπτυξη περισσότερων (διαφορετικών) προϊόντων οδηγεί αναπόφευκτα στην αξιολόγηση

του αντικτύπου των συγκεντρώσεων σε περισσότερες σχετικές αγορές που πιθανολογείται ότι θα σχηματιστούν στο μέλλον. Εάν το κίνητρο των επιχειρήσεων για ανάπτυξη ορισμένων προϊόντων πλήττεται, τότε είναι πολύ πιθανό να υπάρξει αρνητικός αντίκτυπος στην καινοτομία καθώς δεν θα δημιουργηθούν τα συγκεκριμένα προϊόντα και άρα ο σχηματισμός των σχετικών αγορών αποκλείεται. Εάν από την άλλη εξακολουθεί να υφίσταται κίνητρο για ανάπτυξη ορισμένων νέων προϊόντων, τότε πιθανολογείται ο σχηματισμός των σχετικών αγορών προϊόντων στο μέλλον, όταν ολοκληρωθούν οι δραστηριότητες Έρευνας και Ανάπτυξης. Ασφαλώς η συνάφεια μεταξύ των επιπτώσεων σε επίπεδο καινοτομίας ή κλάδου και του αντικτύπου που επέρχεται στον σχηματισμό μελλοντικών αγορών, δεν είναι πάντοτε απολύτως ευδιάκριτη στην ανάλυση της Επιτροπής, η οποία χρήζει περαιτέρω βελτίωσης.

Δ. Αξιολόγηση της νέας προσέγγισης της Επιτροπής από οικονομική άποψη

Η σχέση των οικονομικών και του ελέγχου των συγκεντρώσεων, ιδίως όσον αφορά τον αντίκτυπο στον ανταγωνισμό για ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων, είναι αλληλένδετη²⁵.

²³ Βλ. Petit, οπ.π., 873, 890 (2019)· Bertuzzi, Dow/DuPont: protecting product and innovation competition, 2/2017 Competition Merger Brief 1, 8 (2017)· Wirtz/Schultz, οπ.π., 20, 23.

²⁴ Για τα οικονομικά μοντέλα που εισάγει η Επιτροπή αλλά και για μια κριτική στην νέα προσέγγιση, βλ. Petit, οπ.π., 873, 901 επ., 906, 911 επ. (2019).

²⁵ Βλ. Katz/Shelanski, οπ.π., 1, 17 επ.. (2007)· Haucap, Innovation and competition: Are mergers promoting innovation?, 4/2017 Concurrences Competition

Οι υπό εξέταση αποφάσεις αποτέλεσαν αφορμή για περαιτέρω διάλογο από οικονομική σκοπιά ως προς την εκτίμηση των αποτελεσμάτων των συγκεντρώσεων στην καινοτομία²⁶. Στόχος στο σημείο αυτό δεν είναι η εμβάθυνση στις διάφορες οικονομικές θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί γύρω από το συγκεκριμένο θέμα. Σκόπιμο, ωστόσο, φαίνεται να εξεταστεί εν συντομία εάν η νέα προσέγγιση της Επιτροπής υποστηρίζεται από οικονομική άποψη²⁷.

Στην οικονομική θεωρία, ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων (“contestability”) αποτελεί κίνητρο για την αύξηση της καινοτομίας, καθώς μέσω της ανάπτυξης νέων προϊόντων και τεχνολογιών οι επιχειρήσεις έχουν την ευκαιρία να εδραιώσουν την θέση τους έναντι των ανταγωνιστών τους²⁸. Το κίνητρο για ανάπτυξη νέων προϊόντων ενισχύεται επίσης από την δυνατότητα των επιχειρήσεων να επωφελούνται από τα καινοτόμα προϊόντα τους (“appropriability”), και για αυτό το λόγο τα δικαιώματα της βιομηχανικής ιδιοκτησίας (π.χ. ευρεσιτεχνίες)

Law Review, 16, 20 (2017). Scotchmer, Innovation and Incentives, 2004, σελ. 60, 189.

26 Βλ. Hassehorn, σε: Körber/Immenga (Hrsg.), Innovation im Kartellrecht – Innovation des Kartellrechts, 2020, σελ. 81, 83· Kokkoris/Valletti, οπ.π., 1, 7 (2020).

27 Για την στενή σχέση μεταξύ των κανόνων που διέπουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό και των οικονομικών θεωριών, βλ. Robertson, Competition Law’s Innovation Factor, 2020, σελ. 13· Glassman, Market Definition as a Practical Matter, 49 Antitrust Law Journal, 1115 (1980).

28 λ. Shapiro, σε: Lerner/Stern (Hrsg.), The Rate and Direction of Inventive Activity Revisited, 2012, σελ. 385, 401.

χρηζουν ιδιαίτερης προστασίας²⁹. Η διατήρηση των κινήτρων για καινοτομία αποτελεί ένδειξη ότι η ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων δεν πλήττεται³⁰. Από την άλλη πλευρά όμως, η συγκέντρωση επιχειρήσεων συνεπάγεται συχνά την ένωση των προσπαθειών (“synergies”) για βελτίωση των προϊόντων και ανακάλυψη νέων, πράγμα το οποίο επίσης προωθεί την καινοτομία³¹.

Λαμβάνοντας υπόψη μια σειρά παραγόντων, η Επιτροπή εξέτασε στις αποφάσεις Dow/DuPont και Bayer/Monsanto την πιθανή παρακώλυση του ανταγωνισμού σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου, ενώ παράλληλα αναζήτησε την ενδεχόμενη βελτίωση της καινοτόμου δραστηριότητας μετά την συγκέντρωση³². Η Επιτροπή εντάσσει στην

29 Βλ. Shapiro, οπ.π., σελ. 364.

30 Προκειμένου να εκτιμηθεί η σταθερότητα των κινήτρων καινοτομίας στην αγορά, λαμβάνεται υπόψη μια σειρά από παράγοντες, όπως τα χαρακτηριστικά των εφευρέσεων, η ισχύς της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, η ένταση του ανταγωνισμού πριν και μετά τη συγκέντρωση των επιχειρήσεων, εμπόδια εισόδου άλλων επιχειρήσεων στην παραγωγή, την έρευνα και την ανάπτυξη προϊόντων στην σχετική αγορά καθώς και η δυναμική της Έρευνας και Ανάπτυξης, βλ. Gilbert, Looking for Mr. Schumpeter: Where Are We in the Competition-Innovation Debate?, 6 Innovation Policy and the Economy, 159, 362 (2006)· Porter, The Competitive Advantage of Nations, Harvard Business Review, 73, 79 (1990).

31 Βλ. Shapiro, οπ.π., σελ. 365· Federico, Horizontal Mergers, Innovation and the Competitive Process, 8 Journal of European Competition Law & Practice, 668, 675 (2017)· Farrell/Shapiro, Antitrust Evaluation of Horizontal Mergers: An Economic Alternative to Market Definition, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1313782>· Gantumur/Stephan, Mergers & acquisitions and innovation performance in the telecommunications equipment industry, 21 Industrial and Corporate Change, 277, 293 επ. (2012).

32 Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 27ης Μαρτίου 2017, COMP/M.7932, αρ. 2112, Παράρτημα 4 αρ. 19, 31, 66, 91 επ. – Dow/DuPont· Ευρωπαϊκή Επιτροπή,

ανάλυσή της την «ισορροπία» που προτείνεται στην οικονομική θεωρία μεταξύ διατήρησης των κινήτρων για ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων μέσω του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων αφενός (“contestability” – “appropriability”) και προώθησης της καινοτομίας μέσω των συγκεντρώσεων των επιχειρήσεων αφετέρου. Ωστόσο η έντονη κριτική που ασκήθηκε στην Επιτροπή είναι η έλλειψη σαφών κριτηρίων για την στάθμιση μεταξύ των πλεονεκτημάτων που προκύπτουν για την καινοτομία από τον ανταγωνισμό και του θετικού αντικτύπου που επιφέρουν οι συγκεντρώσεις στην καινοτομία³³. Το ερώτημα, τότε και υπό ποιες προϋποθέσεις η παρακώλυση του ανταγωνισμού αντισταθμίζεται από τα πλεονεκτήματα της «ένωσης των δυνάμεων» των επιχειρήσεων παραμένει αναπάντητο³⁴.

απόφαση της 21ης Μαρτίου 2018, COMP/M.8084, αρ. 1058 επ. – Bayer/Monsanto.

33 Βλ. Todino/van de Walle/Stoican, EU Merger Control and Harm to Innovation – A Long Walk to Freedom, 64 *The Antitrust Bulletin*, 11, 22 (2019). Bundeskartellamt, Innovationen – Herausforderung für die Kartellrechtspraxis, 39, 40, https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/DE/Diskussions_Hintergrundpapier/AK_Kartellrecht_2017_Hintergrundpapier.pdf?__blob=publicationFile&v=2.

34 Βλ. Denicolo/Polo, The Innovation Theory of Harm: An Appraisal, SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3146731>, 10 (2018). Ασφαλώς η πρόβλεψη της επιτυχίας της Έρευνας και Ανάπτυξης των συγχωνευόμενων επιχειρήσεων δεν μπορεί να είναι πάντοτε απολύτως ακριβής, βλ. Bary/de Bure, Disruptive innovation and merger remedies: How to predict the unpredictable?, 3/2017 *Concurrences Competition Law Review*, 1, 5 (2017).

Συνεπώς, αν και η ανάλυση της Επιτροπής υποστηρίζεται κατ’ αρχήν από οικονομικής σκοπιάς, η θέσπιση ξεκάθαρων κριτηρίων για την διενέργεια της στάθμισης μεταξύ της παρακώλυσης του ανταγωνισμού και των παραγόντων που αντισταθμίζουν τις αρνητικές συνέπειες των συγκεντρώσεων σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου είναι απαραίτητη σε μελλοντικές αναλύσεις, προκειμένου να διατηρηθεί η ασφάλεια δικαίου κατά τον έλεγχο των συγκεντρώσεων.

Ε. Περαιτέρω πεδία προβληματισμού – Κριτική αποτίμηση της νέας προσέγγισης της Επιτροπής

Ι. Το πρόβλημα του εντοπισμού των ανταγωνιζόμενων επιχειρήσεων

Ένα πρόβλημα που αναπόφευκτα προκύπτει υπό το φως της νέας ανάλυσης της Επιτροπής, είναι ο εντοπισμός των ανταγωνιζόμενων επιχειρήσεων, ούτως ώστε να εκτιμηθούν οι δυνατότητες και τα κίνητρα για περαιτέρω καινοτομία σε επίπεδο κλάδου³⁵. Όταν ο έλεγχος των συγκεντρώσεων λαμβάνει χώρα υπό το πρίσμα της σχετικής αγοράς προϊόντων, οι ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις προσδιορίζονται ανάλογα με την συμμετοχή τους στην συγκεκριμένη αγορά. Διευρύνοντας

35 Βλ. Hasselhorn, σε: Körber/Immenga (Hrsg.), *Innovation im Kartellrecht – Innovation des Kartellrechts*, 2020, σελ. 81, 83. Fort, in: Körber/Immenga (Hrsg.), *Innovation im Kartellrecht – Innovation des Kartellrechts*, 2020, σελ. 9, 17.

όμως τον έλεγχο σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου, οι ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις δεν ταυτίζονται με τους ανταγωνιστές που δραστηριοποιούνται στην σχετική αγορά³⁶. Τίθεται επομένως το ακόλουθο ζήτημα: Με βάση ποιο κριτήριο προσδιορίζονται οι ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις σύμφωνα με την νέα ανάλυση της Επιτροπής, προκειμένου να αξιολογηθεί ο αντίκτυπος των συγκεντρώσεων στην καινοτομία;

Προς απάντηση του ερωτήματος αυτού, η Επιτροπή εισάγει το κριτήριο των «αλληλεπικαλυπτόμενων ερευνητικών τομέων»³⁷. Κρίσιμοι είναι δηλαδή οι τομείς Έρευνας και Ανάπτυξης στους οποίους επενδύουν και δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις. Εάν οι τομείς αυτοί συμπίπτουν μεταξύ των επιχειρήσεων που ελέγχονται από την Επιτροπή, τότε πρόκειται για ανταγωνιστές. Το κριτήριο αυτό ωστόσο δεν είναι απολύτως σαφές και συγκεκριμένο. Η καινοτόμος δραστηριότητα των επιχειρήσεων καταλαμβάνει συχνά ένα ευρύτατο φάσμα. Επιπλέον, πολλές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σε περισσότερους τομείς και η Έρευνα και η Ανάπτυξη κινείται

προς διαφορετικές κατευθύνσεις, ενώ οι ερευνητικοί στόχοι των επιχειρήσεων ενδέχεται να επαναπροσδιορίζονται με το πέρασμα του χρόνου. Συχνά ακόμη, η Έρευνα και η Ανάπτυξη των επιχειρήσεων βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο, ούτως ώστε να καθίσταται δυσχερής ο εντοπισμός των «αλληλεπικαλυπτόμενων ερευνητικών τομέων» μεταξύ των επιχειρήσεων. Διαπιστώνεται επομένως η σχετική αοριστία του συγκεκριμένου κριτηρίου, το οποίο χρήζει περαιτέρω εξειδίκευσης από την Επιτροπή³⁸.

II. Απόκλιση από τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής;

Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, η καινοτομία αποτελεί σημαντική παράμετρο του ανταγωνισμού που λαμβάνει χώρα στην σχετική αγορά³⁹.

³⁸ Ένδειξη της ασάφειας του σχετικού κριτηρίου είναι το γεγονός ότι η Επιτροπή στις δύο υπό εξέταση υποθέσεις αποφάσισε εντελώς διαφορετικά ως προς την ίδια επιχείρηση, για το εάν αποτελεί ανταγωνιστή στην καινοτομία για τις υπόλοιπες επιχειρήσεις. Πιο συγκεκριμένα, στην απόφαση Dow/DuPont έκρινε ότι η εταιρία Monsanto δεν ήταν ανταγωνιστής των υπολοίπων επιχειρήσεων σε επίπεδο καινοτομίας ή κλάδου, ενώ στην απόφαση Bayer/Monsanto έκρινε ότι η ίδια εταιρία αποτελεί σημαντικό ανταγωνιστικό παράγοντα σε επίπεδο καινοτομίας. Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 27ης Μαρτίου 2017, COMP/M.7932, αρ. 2191, 2230 – Dow/DuPont· Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 21ης Μαρτίου 2018, COMP/M.8084, αρ. 1600- 1602, 1614, 1623, 1776 – Bayer/Monsanto.

³⁹ Βλ. κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, 2004/C 31/03, αρ. 28, 40 επ., 112.

³⁶ Πράγματι, περισσότερες επιχειρήσεις ενδέχεται να έχουν κίνητρο και δυνατότητα για ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων, βλ. σχετικά Kerber, 42/2017 MAGKS Joint Discussion Paper Series in Economics, 1, 12 (2017).

³⁷ Βλ. Wirtz/Schultz, οπ.π., 20, 24· Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 21ης Μαρτίου 2018, COMP/M.8084, αρ. 91 Fn. 33 – Bayer/Monsanto.

Εντούτοις, στις κατευθυντήριες γραμμές δεν γίνεται λόγος για αξιολόγηση της ζημίας που επέρχεται στην καινοτομία χωρίς αναφορά σε συγκεκριμένη αγορά προϊόντων. Τίθεται επομένως το ερώτημα, εάν η Επιτροπή, επεκτείνοντας τον έλεγχό της σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου, αποκλίνει από τις κατευθυντήριες γραμμές της.

Προκειμένου να εντοπιστεί ο «συνδεδεμένος κρίκος» μεταξύ της πρωτοποριακής ανάλυσης της Επιτροπής και των κατευθυντήριων γραμμών, χρήσιμες θα μπορούσαν να φανούν οι κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ. Από αυτές συνάγεται ότι οι επιπτώσεις των συμφωνιών Έρευνας και Ανάπτυξης στον ανταγωνισμό για ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων εξετάζονται με αναφορά σε συγκεκριμένες αγορές προϊόντων⁴⁰. Στις ίδιες γραμμές, ωστόσο, επισημαίνεται ότι ο ανταγωνισμός καινοτομίας περιλαμβάνει επίσης και προσπάθειες για Έρευνα και Ανάπτυξη νέων προϊόντων, για τα οποία δεν υφίσταται ακόμα σχετική αγορά⁴¹. Στο σημείο αυτό επιχειρείται η ακόλουθη διάκριση: Από τη μία τίθενται οι προσπάθειες για Έρευνα και Ανάπτυξη, οι οποίες βρίσκονται σε τέτοιο στάδιο, ούτως ώστε να μπορεί να διαπιστωθεί, εάν μετά την

συγκέντρωση οι επιχειρήσεις θα συνεχίσουν την δραστηριότητα για την δημιουργία συγκεκριμένων προϊόντων, από την οποία θα προκύψει μελλοντικά η σχετική αγορά. Από την άλλη τίθενται οι προσπάθειες Έρευνας και Ανάπτυξης, οι οποίες δεν μπορούν να συγκεκριμενοποιηθούν αρκετά, ούτως ώστε να προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις για την δημιουργία συγκεκριμένων προϊόντων. Σύμφωνα με αυτήν την διάκριση, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη μόνο την πρώτη κατηγορία, για τον λόγο του ότι μόνο σε αυτήν την περίπτωση μπορεί να διαπιστωθεί ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ Έρευνας και Ανάπτυξης που βρίσκεται σε πρωταρχικό στάδιο και μελλοντικής δημιουργίας των προϊόντων που θα απαρτίζουν την σχετική αγορά⁴².

Στις αποφάσεις Dow/DuPont και Bayer/Monsanto, η Επιτροπή προσπαθεί να εντοπίσει, όπως εκτέθηκε παραπάνω, την άμεση αιτιώδη συνάφεια μεταξύ των επιπτώσεων της συγκέντρωσης σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου αφενός και της μελλοντικής δημιουργίας σχετικών αγορών αφετέρου. Πιο συγκεκριμένα, προβαίνει σε μία περιεκτική ανάλυση για να διαπιστώσει ότι οι έρευνες που βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο στοχεύουν στην ανάπτυξη συγκεκριμένων προϊόντων που θα απαρτίζουν τις αντίστοιχες

⁴⁰ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, 2011/C 11/01, αρ. 112, 113 επ., 116 επ., 119.

⁴¹ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, 2011/C 11/01, αρ. 120.

⁴² Βλ. Todino/van de Walle/Stoican, οπ.π., 11, 24 (2019).

σχετικές αγορές⁴³. Από την ανάλυση της Επιτροπής και την προσπάθειά της να εντοπίσει τον αιτιώδη σύνδεσμο ανάμεσα στο αφηρημένο επίπεδο καινοτομίας και κλάδου και στις συγκεκριμένες (μελλοντικές) σχετικές αγορές, προκύπτει σαφώς ότι λαμβάνονται υπόψη μόνο προσπάθειες για Έρευνα και Ανάπτυξη, από τις οποίες πιθανολογείται να προκύψει μια σχετική αγορά.

Συνάγεται επομένως το εξής συμπέρασμα: Η Επιτροπή δεν εφαρμόζει μια ανάλυση εντελώς «ξένη» προς τις κατευθυντήριες γραμμές της, αφού δεν δημιουργεί μια ξεχωριστή αγορά καινοτομίας. Εντούτοις η ανάλυσή της δεν υποστηρίζεται απολύτως από τις ίδιες γραμμές⁴⁴. Εάν η Επιτροπή αναπτύξει περαιτέρω την συγκεκριμένη θεωρία ζημίας σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου, τότε η σχετική τροποποίηση των κατευθυντήριων γραμμών της θα συνεισφέρει άμεσα στην ασφάλεια δικαίου.

III. Αξιολόγηση και απόδειξη των αρνητικών επιπτώσεων των συγκεντρώσεων στην καινοτομία

⁴³ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 27ης Μαρτίου 2017, COMP/M.7932, αρ. 680, 792, 2876, 1307 επ., 2900 επ. – Dow/DuPont· Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 21ης Μαρτίου 2018, COMP/M.8084, αρ. 1682 επ., 1708, 2295, 2348 – Bayer/Monsanto.

⁴⁴ Υποστηρίζεται και η άποψη ότι η ανάλυση της Επιτροπής θα μπορούσε τουλάχιστον να θεμελιωθεί στις κατευθυντήριες γραμμές της, εφόσον ο έλεγχος σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου συνδέεται με την σχετική αγορά, βλ. Todino/van de Walle/Stoican, οπ.π., 11, 24 (2019).

1. Η αιτιώδης σχέση μεταξύ συγκεντρώσεων και αντίκτυπου στην καινοτομία

Ζήτημα γεννάται ως προς την απόδειξη της αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της συγκέντρωσης επιχειρήσεων και του αντίκτυπου στον ανταγωνισμό καινοτομίας. Σε παλαιότερες αποφάσεις, το ΔΕΕ έχει κρίνει ότι, επειδή η Επιτροπή καλείται να εξετάσει μελλοντικούς παράγοντες για την επιρροή που ασκεί η συγκέντρωση στον ανταγωνισμό, οποιαδήποτε αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της συγκέντρωσης θα πρέπει να βασίζεται σε μία σχέση αιτίου-αποτελέσματος⁴⁵. Στις υπό εξέταση αποφάσεις εντούτοις, η Επιτροπή δεν καθόρισε σε όλες τις περιπτώσεις με απόλυτη σαφήνεια, πώς η Έρευνα και η Ανάπτυξη θα μεταβληθούν, θα διακοπουν ή θα αλλάξουν κατεύθυνση μετά την συγκέντρωση και πώς μια πιθανή μεταβολή, διακοπή ή αλλαγή θα οδηγήσει σε αρνητικές επιπτώσεις όσον αφορά τις συνθήκες ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων, παρά περιορίστηκε στο να προσδιορίσει ορισμένους στόχους των επιχειρήσεων για μελλοντική Έρευνα και Ανάπτυξη, οι οποίοι ενδέχεται να μεταβληθούν μετά την συγκέντρωση⁴⁶. Με

⁴⁵ Βλ. ΔΕΕ, απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2005, Επιτροπή κατά Tetra Laval, C-12/03, Slg. 2005, I-1047, Σκέψη 43· ΔΕΕ, απόφαση της 10ης Ιουλίου 2008, Bertelsmann and Sony κατά Impala, C-413/06, Coll. 2008, I-5028, Σκέψη 47.

⁴⁶ Βλ. Petit, οπ.π., 873, 900 (2019)· Wirtz/Schultz, οπ.π., 20, 25.

άλλα λόγια, η Επιτροπή δεν προσδιόρισε, πώς η συγκέντρωση επηρεάζει την Έρευνα και την Ανάπτυξη και πώς αυτή η επιρροή επιδρά εν τέλει στον ίδιο τον ανταγωνισμό. Ως εκ τούτου παραμένει προβληματικό το εάν η Επιτροπή ικανοποιεί την απαίτηση που θέτει το ΔΕΕ για τον προσδιορισμό της σχέσης αιτίου-αποτελέσματος μεταξύ των συγκεντρώσεων και των αποτελεσμάτων που επέρχονται στον ανταγωνισμό.

2. Η «σημαντική» παρακώλυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού

Ένα περαιτέρω πρόβλημα που ανακύπτει στο πλαίσιο της νέας θεωρίας ζημίας είναι πότε μια συγκέντρωση παρακωλύει «σημαντικά» τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό καινοτομίας. Η Επιτροπή είναι υποχρεωμένη σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 και 3 να αποδείξει ότι η συγκέντρωση όχι απλώς παρακωλύει τον ανταγωνισμό, αλλά ότι η παρακώλυση είναι «σημαντική» (SIEC-Test). Στις εν λόγω αποφάσεις η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς ότι οι επιπτώσεις των συγκεντρώσεων σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου οδηγούν σε «σημαντική» παρακώλυση του ανταγωνισμού. Η Επιτροπή εστιάζει στην ίδια την παρακώλυση του ανταγωνισμού, η οποία προκύπτει από την μείωση των κινήτρων για καινοτομία και από τον αντίκτυπο στην καινοτόμο δραστηριότητα

των επιχειρήσεων⁴⁷. Ωστόσο δεν αναλύει καθόλου, κατά πόσο η διαπιστωθείσα παρακώλυση του ανταγωνισμού είναι «σημαντική». Λαμβάνοντας ιδίως υπόψη το εύρος της αξιολόγησης της Επιτροπής στο πλαίσιο του ελέγχου των επιπτώσεων σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου, ενδέχεται να προκύψουν σοβαρές αβεβαιότητες ελλείψει συγκεκριμένων κριτηρίων για το πότε η παρακώλυση του ανταγωνισμού είναι «σημαντική»⁴⁸. Κατά συνέπεια, το κριτήριο της «σημαντικής» παρακώλυσης του ανταγωνισμού χρήζει περαιτέρω αποσαφήνισης στο πλαίσιο της νέας ανάλυσης της Επιτροπής⁴⁹.

3. Ισότητα των όπλων

Άρρηκτα συνυφασμένο με την νέα ανάλυση της Επιτροπής είναι το πρόβλημα της αξιολόγησης των βελτιώσεων αποτελεσματικότητας δια των συγκεντρώσεων. Οποιαδήποτε επιρροή στις συνθήκες του ανταγωνισμού και στην καινοτομία θα μπορούσε να αντισταθμίζεται από τα πλεονεκτήματα που ανακύπτουν από την «ένωση των δυνάμεων» των

47 Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 27ης Μαρτίου 2017, COMP/M.7932, αρ. 2000, 2001, 2118, 2029 – Dow/DuPont· Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 21ης Μαρτίου 2018, COMP/M.8084, αρ. 1025-1026, 1037, 1725, 1733 – Bayer/Monsanto.

48 Βλ. Wirtz/Schultz, οπ.π., 20, 27.

49 Βλ. Thomas, The Known Unknown: In Search for a Legal Structure of the Significant Criterion of the SIEC Test, 13 Journal of Competition Law and Economics, 346, 348, 356 (2017).

συγχωνευόμενων επιχειρήσεων, τα οποία ενδέχεται να προωθήσουν την καινοτομία (βελτίωση της αποτελεσματικότητας). Η παρακώλυση του ανταγωνισμού και οι αντισταθμιστικοί παράγοντες είναι ιδωμένοι ως μια διελκυστίνδα. Από την μία τίθεται η σημαντική παρακώλυση του ανταγωνισμού, το βάρος απόδειξης της οποίας φέρει η Επιτροπή, από την άλλη βρίσκεται η βελτίωση της αποτελεσματικότητας δια της συγκέντρωσης, την οποία οφείλουν να αποδείξουν οι συγχωνευόμενες επιχειρήσεις. Όπως εκτέθηκε προηγουμένως, για την απόδειξη της «σημαντικής» παρακώλυσης του ανταγωνισμού, η Επιτροπή αρκείται στην απλή πιθανολόγηση των αρνητικών επιπτώσεων που επιφέρει η συγκέντρωση στις συνθήκες του ανταγωνισμού. Από την άλλη, η Επιτροπή θέτει υψηλές απαιτήσεις για την απόδειξη της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας, πράγμα το οποίο δυσχεραίνει σημαντικά την απόδειξή της από τις επιχειρήσεις⁵⁰. Ο πυρήνας του προβλήματος, ωστόσο, δεν έγκειται στις υψηλές απαιτήσεις της Επιτροπής για την απόδειξη της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας, αλλά στην

⁵⁰ Βλ. Körber, in: Beck Wettbewerbsrecht, 2020, Art. 2 FKVO αρ. 374· Βλ. επίσης τις κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, 2004/C 31/03, αρ. 78. Πράγματι στις εν λόγω αποφάσεις η Επιτροπή απέρριψε μια σειρά από αντισταθμιστικούς παράγοντες που προτάθηκαν από τα μέρη, βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 27ης Μαρτίου 2017, COMP/M.7932, αρ. 1996 επ., 2042, 3265 επ. – Dow/DuPont· Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση της 21ης Μαρτίου 2018, COMP/M.8084, αρ. 70 επ. 87, 99 – Bayer/Monsanto.

ασυμμετρία που προκύπτει από την ελλιπή απόδειξη της «σημαντικής» παρακώλυσης του ανταγωνισμού από την ίδια. Αυτού του είδους η ασυμμετρία θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια ανακριβή αξιολόγηση των επιπτώσεων της συγκέντρωσής στον ανταγωνισμό⁵¹.

4. Χρονικό πλαίσιο εκτίμησης

Δεδομένου του ότι η Επιτροπή επεκτείνει χρονικά την αξιολόγησή της σε σημείο που ακόμα δεν υφίστανται συγκεκριμένα προϊόντα που σχηματίζουν την σχετική αγορά, γεννάται το ερώτημα, μέχρι ποιο χρονικό σημείο πριν από την δημιουργία των προϊόντων μπορεί η Επιτροπή να αξιολογήσει τον αντίκτυπο της συγκέντρωσης στην καινοτομία; Η αναζήτηση των επιπτώσεων στον ανταγωνισμό για ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων σε χρονικό σημείο που ακόμη δεν υφίστανται προϊόντα οδηγεί σε σημαντική διεύρυνση του προγνωστικού ορίζοντα. Με άλλα λόγια, εφόσον δεν υφίστανται συγκεκριμένα προϊόντα, η Επιτροπή πρέπει να προβλέψει τις επιπτώσεις της συγκέντρωσης στα κίνητρα και τις δυνατότητες που υφίστανται για την δημιουργία τους μετά την συγκέντρωση⁵².

⁵¹ Βλ. Wirtz/Schultz, οπ.π., 20, 28· Thomas, οπ.π., 346, 350, 366 (2017). Αυτός ο κίνδυνος ελλοχεύει λόγω του μεγάλου φάσματος που καλύπτει ο έλεγχος των αποτελεσμάτων σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου, πέρα από τις επιπτώσεις στην σχετική αγορά Βλ. Weiß, σε: Körber/Immenga (Hrsg.), Innovation im Kartellrecht - Innovation des Kartellrechts, 2020, σελ. 23, 43.

⁵² Βλ. Wagemann/Wiedemann, σε: Wiedemann (Hrsg.), Handbuch des Kartellrechts, 2020, § 16 αρ. 56·

Πώς εξασφαλίζεται η σωστή εκτίμηση των συνθηκών εκτός σχετικής αγοράς (σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου), δεδομένων των μεταβολών που ενδέχεται να επέλθουν μέχρι την ανάπτυξη των προϊόντων; Η Επιτροπή δεν ορίζει σαφώς σε τι βάθος χρόνου μπορεί να επεκτείνει την πρόβλεψή της για την δημιουργία καινοτόμων προϊόντων, πράγμα το οποίο συνεπάγεται αβεβαιότητα για τις επιχειρήσεις και οδηγεί σε περαιτέρω ανασφάλεια δίκαιου.

ΣΤ. Τελικό συμπέρασμα

Στις αποφάσεις Dow/DuPont και Bayer/Monsanto η Επιτροπή διεύρυνε σημαντικά το πεδίο ελέγχου των συγκεντρώσεων. Σύμφωνα με την νέα ανάλυση, η αξιολόγηση των επιπτώσεων των συγκεντρώσεων στην καινοτομία, δεν καλύπτει μόνο τα προϊόντα που σχηματίζουν την σχετική αγορά, αλλά καταλαμβάνει και τα κίνητρα και τις δυνατότητες που έχουν τόσο οι επιχειρήσεις που συγκεντρώνονται όσο και οι ανταγωνιστές τους για περαιτέρω ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων. Η αξιολόγηση των επιπτώσεων σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου, πέρα από τα αποτελέσματα που επέρχονται στην σχετική αγορά, είναι εντελώς καινούρια και απομένει να φανεί στην πράξη πώς θα αναπτυχθεί η ανάλυση αυτή στο μέλλον και πώς θα αξιολογηθεί από την νομολογία των ευρωπαϊκών δικαστηρίων.

Ο έλεγχος σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου αντανακλά ένα ευρύτατο φάσμα. Η ανάλυση της Επιτροπής χρήζει περαιτέρω βελτίωσης, προκειμένου να επιλυθούν τα ζητήματα που εκτέθηκαν παραπάνω. Αναμενόμενο θα ήταν σε μελλοντικούς ελέγχους συγκεντρώσεων και προτού μια αντίστοιχη ανάλυση υιοθετηθεί από άλλες αρχές που εποπτεύουν τον ανταγωνισμό, μεταξύ των οποίων και η ελληνική αρχή ανταγωνισμού, να τεθούν ασφαλέστερα κριτήρια ως προς τα όρια του

Körber, σε: Beck Wettbewerbsrecht, 2020, Art. 2 FKVO αρ. 206.

ευρύτατου φάσματος που καταλαμβάνει ο έλεγχος σε επίπεδο καινοτομίας και κλάδου και να δοθούν σαφείς απαντήσεις στα προβλήματα που εντοπίζονται. Η έλλειψη σαφών κριτηρίων επιφέρει αρνητικές συνέπειες τόσο ως προς την ακρίβεια του ελέγχου των συγκεντρώσεων όσο και ως προς την ικανότητα των επιχειρήσεων να γνωρίζουν εκ των προτέρων ποιες συγκεντρώσεις παραβιάζουν τη νομοθεσία περί ανταγωνισμού. Ωστόσο, παρά την έντονη κριτική που ασκείται στην νέα προσέγγιση της Επιτροπής, η νέα θωριά ζημίας θα μπορούσε να αποτελέσει ένα σημαντικό βήμα προς την αποτελεσματικότερη προστασία του ανταγωνισμού και της καινοτομίας, εάν διευθετηθούν τα ζητήματα που παραμένουν ανοιχτά.

Comments on International Financial Reporting Standards (IFRS): Pros and Cons for Investors by Ray Ball. How relevant are IFRS nowadays? From 2005 to 2021

Λάτση Ασπασία,

Δικηγόρος, LLM International and European Union Law,
LLM in Law & Finance

SUMMARY

The lecture given by Ray Ball on 2005 regarding the IFRS Standards' adoption serves as a starting point for a brief analysis of the IFRS enforcement and how topical some of the arguments remain or not. It is noted that especially after the crisis, the necessity for International Accounting Reports became apparent. Some of the arguments brought by Rall are discussed in parallel with the IFRS mission statement. On a general note, the IFRS positively affects transparency in favor of the investor, efficiency by reducing the cost of capital while, in terms of accountability, the absence of a uniform enforcement body (vs national jurisdictions) entails the need for additional measures. Since 2005, more jurisdictions have proceeded with the enforcement of the IFRS Standards whereas, in some cases, their enforcement has been extended not only to listed entities but also to SMEs. Further to this, it is observed that national accounting

systems tend to resemble IFRS. Nowadays, the IFRS addresses challenges in the field of digital market assets, i.e., cryptocurrencies, which could potentially bring changes in the international financial reporting. It is concluded that the financial reporting according to the IFRS is an ongoing process and, while some of the initial arguments remain topical, their impact is rather positive, notwithstanding the additional measures need to be taken e.g., towards the facilitation of implementation.

1) INTRODUCTION

By way of introduction, please allow me to elaborate on the reasons why it would be of great value to dive into the paper under the title "*International Financial Reporting Standards (IFRS): Pros and Cons for Investors*". The interrelation between international standards and financial reporting is found to be intriguing from a legal and financial standpoint. Hence, what caught my

attention was the mere fact that the aforementioned paper is the most downloaded paper at the Social Science Research Network (SSRN) website while searching for IFRS-related papers. Interestingly enough, the paper is based on a lecture dated back to 2005 (!) when the IFRS were initially implemented. The above raises the inevitable question of what is the current IFRS situation and how topical some of the arguments therein are. Simply put, what has been the evolution of the International Financial Reporting Standards (IFRS) on a global scale and, bearing in mind the concise nature of this research, whether there is room for fresh perspectives in the foreseeable future.

2) COMMENTS ON 'PRELIMINARY' REMARKS OF RAY BALL BACK IN 2005

Looking back in time, in 2005, listed companies from approximately 100 countries were about to report consolidated financial statements in accordance with IFRS for the first time. It was that time when Ray Ball, a pioneer in the field of Accounting, presented his rather skeptical analysis regarding the advantages and disadvantages resulting from the compliance with IFRS¹.

¹ Ray Ball, 'International Financial Reporting Standards (IFRS): Pros And Cons For Investors' (Papers.

Ball questioned the necessity of enforcing Accounting Standards at an international level by presenting his speculations from the investor's perspective. At this point, it can already be revealed that this very topic has concerned the academic community until today covering a wider spectrum of sub-topics and/or similar questions; different opinions have, also, been voiced. For the sake of clarity, accounting standards have been divided into voluntary, uniform voluntary and mandatory standards. The core role of standards is depicted as a common ground on the implementation of commercial transactions while it is inferred that voluntary requirement originated from the market ensures uniformity in accounting². Although regulation is presented as a tendency, I will reverse this statement by suggesting that voluntary market necessities pave the way for regulation. It is more of a way of converging interests among States in a harmonious fashion³. Moreover, it is noteworthy that the standard-setting process is driven by globalization, notably in the aftermath of the financial crisis⁴, while a significant number of transactions are internationally conducted;

ssrn.com, 2020) https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=929561 accessed 3 May 2021.

² Ibid 7.

³ Malcolm D Evans, *International Law* (4th edn, Oxford University Press 2014).

⁴ The Case For Global Accounting Standards: Arguments And Evidence (Ann Tarca 2013) <http://ssrn.com/abstract=2204889> accessed 3 May 2021.

a crucial parameter not taken into full consideration since the paper under discussion was published before the crisis. Consequently, many international organizations have expressed their support towards the development of global accounting standards (e.g., the G20⁵, the World Bank⁶ etc).

Of course, it should be noted that emphasis has been placed on the IFRS mission; namely bringing transparency, accountability and efficiency⁷ to the capital markets. In regard to transparency in comparability, it was foreseen that IFRS would positively affect the investors' interests as light would be shed on the managerial decisions. An additional advantage assumed on the investor's side was the timely recognition of loss resulting in the reduction of capital cost. Indeed, subsequent studies showed that mandatory adopters enjoy gains of reduced cost of capital⁸ while, according to other studies, even early and late adopters enjoy reduced cost of capital⁹. Nevertheless, not all studies report improved conditions for all IFRS adopters¹⁰.

⁵ https://www.mofa.go.jp/policy/economy/g20_summit/2012/pdfs/declaration_e.pdf G20 Leaders Declaration 7 accessed 3 May 2021.

⁶ <https://www.ifrs.org/news-and-events/2017/05/ifrs-foundation-and-world-bank-deepen-cooperation/> accessed 3 May 2021.

⁷ IFRS, IFRS Annual Report 2019 (IFRS 2019) <https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/about-us/funding/2019/ifrs-ar2019.pdf> accessed 3 May 2021.

⁸ (n 4) 69.

⁹ Holger Daske et al, 'Mandatory IFRS Reporting Around The World: Early Evidence On The Economic Consequences' (2020) 26.

¹⁰ (n 4) 76.

A great deal can be said on the accountability concept in the absence of a common enforcement body for all IFRS countries. It is noted that countries are still the regulators of their financial markets and particular fears are aroused as to the implementation and enforcement of the Standards. It is, also, highlighted that differences do exist across common-law and code-law countries, the former being more shareholder-oriented by providing stricter enforcement and higher level of protection, whereas the latter being less protective towards investors¹¹. In this regard, it is interesting to stress that the European Union has established its own body, the European Securities and Markets Authority (ESMA) in order to create a common approach for the EU member states' national regulators concerning the harmonization of the IFRS enforcement¹². It is apparently a matter of current importance due to the fact that, although, since over a decade and a half after the initial implementation of IFRS, national jurisdictions and other factors, such as political ones, are mainly involved. With respect to the above-mentioned issue, the IFRS Board does recognize the risk-bearing situation and takes respective measures to reduce the

¹¹ (n 4) 72.

¹² Ec.europa.eu,2014) <https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=27158&no=6> accessed 3 May 2021.

gap. Nowadays, an IFRS translation team is established in order to facilitate the consistent smooth implementation of the accounting Standards at an international level. Another step forward towards the unhampered implementation of the Standards is the assistance provided by the IFRS Interpretations Committee and the Transition Resource Group¹³. It comes as no surprise that upon the issuance of new Standards questions arise and guidance is even sought for other various accounting-related topics. The Committee and Group assist national jurisdictions and various stakeholders to consistently adopt the Standards. Despite the fact that the IFRS' mission is to promote accountability, the mere adoption of the Standards cannot fully guarantee accountability which, in my humble opinion, is ensured by further enhanced coordinated action.

In terms of efficiency, several studies indicate the relevance between market liquidity and a better, common reporting system¹⁴. Obviously, a set of accounting reports Standards, through which further information is disclosed, plays a pivotal role in increasing market liquidity. Adverse selection is mitigated as a consequence of a more transparent reporting

process. Investors are better informed about trading therefore. It then becomes apparent that, in general, the IFRS influences capital markets in an efficient way via the advancement of cross-border investments.

Although the vast majority of the arguments is not extensively analysed, the focus has been placed on the IFRS mission statement and to what extent it has been accomplished over time, bearing in mind the difficulties involved in such an ambitious vision. Steps have been taken to improve the inefficiencies (e.g., the revision of the Conceptual Framework for Financial Reporting¹⁵) but we are still far from uniformity.

3) A GLANCE AT POTENTIAL FUTURE IFRS-RELATED TOPICS

Having said that, it is interesting to note that, nowadays, jurisdictions under which IFRS Standards are required have increased when compared to the initial jurisdictions back in 2005. Additionally, the influence over different jurisdictions is illustrated by the fact that there are groups of jurisdictions where IFRS are a) permitted, b) required or permitted by foreign listed companies, c) IFRS Standards extend to SMEs and d) IFRS adoption for

¹³ (n 7) 30,34.

¹⁴ Luzi Hail, Christian Leuz and Peter D. Wysocki, 'Global Accounting Convergence And The Potential Adoption Of IFRS By The United States: An Analysis Of Economic And Policy Factors' (2020) 7, 10.

¹⁵ <https://www.ifrs.org/news-and-events/2018/03/iasb-completes-revisions-to-its-conceptual-framework/> accessed 3 May 2021.

SMEs is under discussion¹⁶. In my view, this is indicative of a rather positive outcome of the results arising from the IFRS enforcement. Especially, based on the fact that not only more jurisdictions implemented the IFRS Standards but, mainly, because the adoption of IFRS is extended to SMEs. Furthermore, recent developments stress the influence of IFRS over national GAAP. The latest national Accounting Standards have a lot in common with the IFRS and, even gradually, national GAAP are assumed not to be enforced in the future¹⁷. Greece is a prominent example of such a development on a national level.

Looking forward to the future, an intriguing question is posed related to the most recent developments in the digital asset market; in the absence of a specific accounting system for cryptocurrencies, would IFRS be relevant? With this question in mind, we follow the evolution that occurred in the field of accounting reports. IFRS seems to have established its position at international level as the issue of cryptocurrencies is addressed to its Interpretation Committee¹⁸ and studies are conducted in relation to its accounting

relevance¹⁹. Maybe cryptocurrencies and their approach could potentially reflect fresh perspectives shaping the future of reporting standards.

4) CONCLUSION

In view of the aforesaid, we can conclude that the issue of IFRS remains topical. There has been an ongoing discussion since a lot of research has been conducted until today. The large number of cross-border transactions outlines the need for commonly understandable accounting reports, especially after the outbreak of the crisis. The IFRS statement was touched upon herein; there is evidence that, in general, the IFRS Standards provide transparency in favor of the investor, efficiency by reducing the cost of capital while, in terms of accountability, additional measures shall be taken due to lack of a uniform enforcement body. As a general remark, it is noticed that more jurisdictions have enforced the IFRS Standards and/or extend the system to SMEs and there is a tendency even for national accounting systems to get close to IFRS. Looking to the future, IFRS is deemed relevant to address challenges of the digital market

¹⁶ <https://www.ifrs.org/use-around-the-world/use-of-ifrs-standards-by-jurisdiction/> accessed 3 May 2021.

¹⁷ Dimitriou M 'What is the importance of financial reporting from Local GAAP to IFRS for companies, and how can the accounting treatment influence this factor within firms' valuation concept?' (2020).

¹⁸ (n 7) 30.

¹⁹ Shehada, Feras and Shehada, Mohamad, The Challenges facing IFRS for Accounting of Cryptocurrencies (July 25, 2020). The 1st International Conference on Information Technology & Business ICITB2020, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3664571> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3664571>.

assets, e.g., cryptocurrencies. As a concluding remark, I would say that financial reporting according to the IFRS is a marathon and not a sprint. It is an ongoing process with some of the arguments pointed at the initial adoption still being topical whilst, at the same time, new topics are addressed. Their evolution is proved to have a rather positive impact on the global setting, notwithstanding the additional measures need to be taken e.g., towards the facilitation of implementation.

References

- Ball R, ‘International Financial Reporting Standards (IFRS): Pros And Cons For Investors’ (Papers.ssrn.com, 2021) https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=929561 accessed 3 May 2021
- Daske H et al, ‘Mandatory IFRS Reporting Around The World: Early Evidence On The Economic Consequences’ (2020)
- Dimitriou M, ‘What is the importance of financial reporting from Local GAAP to IFRS for companies, and how can the accounting treatment influence this factor within firms’ valuation concept?’ (2020)
- (Ec.europa.eu,2014) <https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=27158&no=6> accessed 3 May 2021
- Evans M, International Law (4th edn, Oxford University Press 2014)
- Hail L, Leuz C, and Wysocki P, ‘Global Accounting Convergence And The Potential Adoption Of IFRS By The United States: An Analysis Of Economic And Policy Factors’ (2020)
- IFRS, IFRS Annual Report 2019 (IFRS 2019) <<https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/about-us/funding/2019/ifrs-ar2019.pdf>> accessed 3 May 2021
- Shehada, Feras and Shehada, Mohanad, The Challenges facing IFRS for Accounting of Cryptocurrencies (July 25, 2020). The 1st International Conference on Information Technology & Business ICITB2020, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3664571> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3664571>
- The Case For Global Accounting Standards: Arguments And Evidence (Ann Tarca 2013) <http://ssrn.com/abstract=2204889> accessed 3 May 2021

Οι αποφάσεις 411/17, T-414/17, T-420/17 ως δείγμα περαιτέρω ελέγχου των αποφάσεων του Ενιαίου Συμβουλίου Εξυγίανσης από το Δικαστήριο: Ανάλυση και Σχολιασμός- Επεισόδιο 1

Πιπίδη-Καλογήρου Κορνηλία,
Υποψήφια Διδάκτωρ Ευρωπαϊκού δικαίου
στο Πανεπιστήμιο του Σπάϊερ της Γερμανίας

A. Εισαγωγή

Η παρούσα συμβολή ασχολείται με τις αποφάσεις T-411/17, T-414/17 και T-420/17, σχετικές με ορισμένη πτυχή του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης (ΕΜΕ), συγκεκριμένα με το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (ΕΤΕ). Το παρόν επιδιώκει να αναλύσει τις κύριες νομικές πτυχές των αποφάσεων, καθώς και να σχολιάσει την σημασία τους στο ευρύτερο πλαίσιο της ευρωπαϊκής έννομης τάξης. Λόγω της τεχνικής φύσης του αντικειμένου και του ιδιαίτερου νομικού, θεσμικού και οικονομικού πλαισίου το οποίο περιβάλλει τις αποφάσεις, συστήνεται η σύντομη ανάλυσή τους πριν την εμβάθυνση σε ζητήματα παραδεκτού και ουσίας. Η δομή και συνέχεια των υπόλοιπων παραγράφων εξυπηρετούν ακριβώς αυτή την οικονομία.

B. Γενικό Πλαίσιο και Ιστορικό της Υπόθεσης

Ο ΕΜΕ εντάσσεται στα πλαίσια της τραπεζικής ένωσης, η οποία δημιουργήθηκε στον απόηχο της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 2008 κατά τα διεθνή πρότυπα για την επιτήρηση και εξυγίανση των τραπεζικών ιδρυμάτων, αποτελώντας τον δεύτερο πυλώνα της.

Συγκεκριμένα, ο ΕΜΕ ενοποιεί τους εφαρμοστέους κανόνες αναφορικά με την εξυγίανση των προβληματικών τραπεζών στα συμμετέχοντα κράτη μέλη (τα μέλη της Ευρωζώνης καθώς και τα κράτη μέλη της ΕΕ που συμμετέχουν αυτοβούλως)¹, επικεντρωμένος τόσο στην εύτακτη επίλυση τυχόν προβληματικών χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων αυτή καθαυτή όσο και σε επίπεδο πρόληψης κρίσεων. Κύριος στόχος του ΕΜΕ είναι η ελαχιστοποίηση του επιμερισμού του κόστους ανάγκης εξυγίανσης ενός ιδρύματος

¹ Μέλη του ΕΜΕ, όπως και της Τραπεζικής Ένωσης εν συνόλω, είναι τα κράτη μέλη της ευρωζώνης αλλά και όσα κράτη μέλη εκτός ευρωζώνης που το επιθυμούν. Βλ. Άρθρο 2, Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 806/2014

στους φορολογούμενους και την πραγματική οικονομία. Ο ΕΜΕ αποτελείται από την αρμόδια αρχή σε επίπεδο Ένωσης, το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης, υπό την ευθύνη του οποίου βρίσκεται και το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης.

Νομική βάση της θέσπισης του ΕΣΕ είναι τα άρθρα 1 και 42 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014² (γνωστού και ως SRMR), το οποίο αποτελεί ένα από τα κύρια νομοθετήματα του ΕΜΕ. Στα πλαίσια επίτευξης του στόχου του ΕΜΕ, από τις κύριες μέριμνες του ΕΣΕ και των κρατικών αρμόδιων αρχών είναι, μεταξύ άλλων, η κατάρτιση και υιοθέτηση προληπτικών σχεδίων εξυγίανσης για τις τράπεζες που εντάσσονται στην υλική τους αρμοδιότητα σε κάθε κράτος μέλος, καθώς και η αντιμετώπιση περιπτώσεων κρίσης, για την ομαλή διεκπεραίωση των οποίων συστάθηκε επί τη βάσει του άρθρου 67 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014 και το ΕΤΕ. Συγκεκριμένα, η εγκαθίδρυση του ΕΤΕ αποσκοπεί πρωτίστως στη δυνατότητα υποστήριξης των εργασιών εξυγίανσης και μόνο υπό εξαιρετικές συνθήκες σε μερική ανακεφαλαιοποίηση³.

² Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 806/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Ιουλίου 2014 περί θεσπίσεως ενιαίων κανόνων και διαδικασίας για την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και ενός Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης και τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010, OJ L 225/1

³ Πιο αναλυτικά πάνω στη χρήση του ταμείου βλ. άρθρο 76 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014

Το ΕΤΕ 'χτίζεται' σταδιακά, με έναν συνολικό ορίζοντα 8 ετών από την 1η Ιανουαρίου του 2016. Τελικός στόχος, σύμφωνα με το άρθρο 69 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014 είναι τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά μέσα του Ταμείου ανέρχονται τουλάχιστον στο 1 % του ποσού των καλυπτόμενων καταθέσεων όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων με άδεια λειτουργίας σε όλα τα συμμετέχοντα κράτη μέλη. Σύμφωνα με το άρθρο 67 παρ.1 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014, η χρηματοδότηση του ΕΤΕ πραγματοποιείται από τις εκ των προτέρων εισφορές των ιδρυμάτων που καλύπτονται από τον κανονισμό⁴. Το επίπεδο των εισφορών καθορίζεται από το ΕΣΕ σε συνεργασία με την ΕΚΤ και τις εθνικές αρμόδιες αρχές, οι οποίες και τις εισπράττουν για λογαριασμό του ΕΤΕ και τις διαβιβάζουν στο Ευρωπαϊκό Επίπεδο με βάση την διακυβερνητική συμφωνία για τη μεταφορά και την αμοιβαιοποίηση των εισφορών στο ΕΤΕ της 21ης Μαΐου 2014⁵.

Είναι ακριβώς αποφάσεις που ορίζουν εκ των προτέρων εισφορές ορισμένων ιδρυμάτων που αποτελεί το επίκεντρο των υποθέσεων υπό εξέταση. Αναφορικά με τις εκ των προτέρων εισφορές του 2017, τα ιδρύματα

⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014, 'ίδρυμα' στα πλαίσια του Κανονισμού θεωρείται το πιστωτικό ίδρυμα ή η επιχείρηση επενδύσεων που καλύπτεται από την ενοποιημένη εποπτεία.

⁵ Βλ. σκέψη 2, T-411/17

Landesbank Baden Württemberg (T-411/17), Hypo Vorarlberg Bank AG (T-414/17) και Portigon AG (T-420/17) προσέφυγαν στο Γενικό Δικαστήριο ζητώντας την ακύρωση των αποφάσεων στο μέτρο που τα αφορούσαν.

Οι λόγοι ακύρωσης που προέβαλαν ήταν πολυάριθμοι και συνέπιπταν σε μεγάλο βαθμό. Κοινό σημείο μεταξύ των 3 προσφυγών την ανεπαρκή δικαιολόγηση των προσβαλλόμενων αποφάσεων από το ΕΣΕ που προσβάλλει άμεσα το δικαίωμα άμεσου ελέγχου των αποφάσεων και εν συνεχεία το δικαίωμα δικαστικής προστασίας. Βάση αυτού του ισχυρισμού αποτέλεσε και η προβολή της έλλειψης νομιμοποίησης των διατάξεων 4-7 και 9 και Παραρτήματος 1 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2015/63, διατάξεις οι οποίες, λόγω του αδιαφανούς και περίπλοκου συστήματος υπολογισμού που καθιερώνουν, εδραιώνουν την ως άνω παραβίαση. Το Δικαστήριο ουσιαστικά απάντησε μόνο σε αυτό τον κοινό ισχυρισμό των διαδίκων, ενώ έγειρε και ένα επιπλέον θέμα.

Γ. Επί του παραδεκτού

Παρά το γεγονός ότι το ΕΣΕ πρόβαλε ισχυρισμό σχετικά με την έλλειψη ενεργητικής νομιμοποίησης των τραπεζών να προσβάλλουν του τις αποφάσεις ενώπιον του Γενικού

Δικαστηρίου, η απάντηση του δικαστή ήταν αρκετά σύντομη στο να καταλήξει ότι οι τράπεζες απολαύουν δικαίωμα προσφυγής.

Ειδικότερα, το ΕΣΕ υποστήριξε ότι οι αποφάσεις που εξέδωσε οι οποίες καθόριζαν το επίπεδο των εκ των προτέρων εισφορών για τα εν λόγω ινστιτούτα, δεν τα αφορούσαν άμεσα και ατομικά καθώς μόνο οι πράξεις επιβολής των εθνικών αρμόδιων αρχών ήταν ικανές να επηρεάσουν την κατάστασή τους. Όντως, οι αποδέκτες των αρχικών αποφάσεων του ΕΣΕ δεν είναι τα ινστιτούτα αλλά οι εθνικές αρμόδιες αρχές οι οποίες καλούνται να εφαρμόσουν τις εν λόγω αποφάσεις του ΕΣΕ και, όπως αναφέρθηκε και πριν, να εισπράξουν και να διαβιβάσουν τα εν λόγω ποσά. Με άλλα λόγια η πράξη επιβολής της εισπράξης του ποσού για το εκάστοτε ίδρυμα λαμβάνεται από την εθνική αρμόδια αρχή απευθυνόμενη στο εκάστοτε ίδρυμα. Έτσι, σύμφωνα με το συλλογισμό του ΕΣΕ, είναι αυτή η πράξη σε εθνικό επίπεδο που πρέπει να αποτελέσει το αντικείμενο της προσφυγής ακύρωσης.

Το επιχείρημα αυτό βασίζεται στη φύση της διαδικασίας επιβολής εκ των προτέρων εισφορών ως σύνθετη (διοικητική) διαδικασία⁶ στην οποία εμπλέκονται τόσο

⁶ Να μην συγχέεται με την σύνθετη διοικητική ενέργεια του Ελληνικού διοικητικού δικαίου. Η σύνθετη διοικητική διαδικασία αποτελεί τον κανόνα στο πεδίο της επίβλεψης και εξυγίανσης τραπεζών. Για ανάλυση αυτών των διαδικασιών πιο συγκεκριμένα: Christina

η ευρωπαϊκή (ΕΣΕ) τόσο και η εθνική διοίκηση (εθνική αρμόδια αρχή). Γνωστές στην αγγλόφωνη βιβλιογραφία ως composite administrative procedures, οι διαδικασίες αυτές αποτελούνται από πολλαπλά βήματα στη διαμόρφωση των οποίων συμβάλλουν διάφοροι φορείς που συνεργάζονται είτε κάθετα μεταξύ θεσμικών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ και θεσμικών οργάνων των κρατών μελών και φορείς, ή οριζόντια μεταξύ διαφόρων θεσμικών οργάνων και φορέων των κρατών μελών ή σε τριγωνικές διαδικασίες με εμπλεκόμενα διάφορα θεσμικά όργανα και φορείς των κρατών μελών και της ΕΕ. Ο παρών σχολιασμός υιοθετεί το τυπικό κριτήριο σχετικά με την αναγνώριση αυτών των διαδικασιών, σύμφωνα με το οποίο οι τελικές αποφάσεις θα εκδοθούν είτε από την διοικητική αρχή του κράτους μέλους είτε από όργανο ή οργανισμό της ΕΕ, αλλά πάντως στην διαμόρφωση και υιοθέτησή τους θα συμβάλει παραπάνω από μια διοικήσεις, έστω και σε τυπικό βαθμό στα πλαίσια μιας υφιστάμενης διαδικασίας⁷. Διαδικασίες αυτής της φύσης, οι

Eckes, Raffaele d' Ambrosio, 'Composite administrative procedures in the European Union' ECB Legal Working Papers <<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scplps/ecb.lwp20~e8c2267154.en.pdf>>

7 Σε αντιδιαστολή με την απλή ανταλλαγή πληροφοριών που ενώ μπορεί να λαμβάνει χώρα μεταξύ διαφορετικών διοικητικών επιπέδων μπορεί να μην εμπίπτει στα πλαίσια μιας διαδικασίας, οπότε και δεν θεωρείται σύνθετη διοικητική διαδικασία. Για τη διάκριση μεταξύ σύνθετης διοικητικής διαδικασίας, ανταλλαγής πληροφοριών και θεσμικής συνεργασίας: Filipe Brito Bastos, 'Composite Procedures in the SSM and the SRM – An analytical overview' in Chiara Zilioli, Karl-Philipp Wojcik (eds) *Judicial Review in the European Banking Union* (Edward Elgar 2021) 97ff

οποίες καταλήγουν σε αποφάσεις στις οποίες εμπλέκονται διοικητικές αρχές διαφορετικών νομικών τάξεων, θέτουν συχνά το ερώτημα της αρμόδιας δικαιοδοτικής αρχής, ερώτημα που ήδη έχει απασχολήσει τους νομικούς ασχολούμενους με τη κατηγορία του ευρωπαϊκού διοικητικού δικαίου⁸.

Όπως αναφέρθηκε, η απάντηση του Δικαστηρίου ήταν αρκετά σύντομη και τούτο επειδή το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί επί του θέματος τούτου επί τη ευκαιρία του προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-414/18 *Iccrea Banca*. Στην υπόθεση C-414/18, το Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (περιφερειακό διοικητικό πρωτοδικείο Λατίου, Ιταλία) ενώπιον του οποίου είχε ασκήσει η *Iccrea Banca* προσφυγή ακύρωσης των πράξεων επιβολής τακτικών και εκτάκτων και πρόσθετων εισφορών, ισχυριζόταν πως έχει αρμοδιότητα να αποφανθεί επί των αιτημάτων αυτών συνεισφορές από το γεγονός ότι η Τράπεζα της Ιταλίας δεν ενεργεί ως απλός μεσάζων μεταξύ του ΕΣΕ και των πιστωτικών ιδρυμάτων⁹. Στην υπόθεση αυτή επομένως

8 Ενδεικτικά Mariolina Eliantonio, 'Judicial Review in an Integrated Administration: the case of 'composite procedures' (2014) σε 7 *Review of European Administrative Law*, σελ. 65-102, επίσης διαθέσιμο εδώ: <https://www.researchgate.net/profile/Mariolina_Eliantonio/publication/273333900_Judicial_Review_in_an_Integrated_Administration_the_Case_of_'Composite_Procedures'/links/5963c3e5458515a35761fcfo/Judicial-Review-in-an-Integrated-Administration-the-Case-of-Composite-Procedures.pdf>

9 Βλ. σκέψη 24, C-414/18

προέκυψε η ανάγκη ερμηνείας των κανόνων σχετικών με τον υπολογισμό των εκ των προτέρων εισφορών ώστε να προσδιοριστεί και ο ρόλος της Τράπεζας της Ιταλίας στην διαδικασία αυτή¹⁰.

Το Δικαστήριο απέρριψε αυτόν τον ισχυρισμό του Δικαστηρίου του Λάξιο, ξεκινώντας τη συλλογιστική του επί τη βάση της πράξης προσδιορισμού εκ των προτέρων συνεισφορών ως πράξης της Ένωσης¹¹, δικαιοδοσία για την οποία απολαύει μόνο ο Δικαστής της Ένωσης¹². Χαρακτήρισε εν συνεχεία την τυχόν συμμετοχή των εθνικών αρχών ως μέρος μιας διαδικασίας που κατοχυρώνει έναν ιδιαίτερο μηχανισμό συνεργασίας¹³. Η αποτελεσματικότητα λοιπόν αυτού του μηχανισμού, ο οποίος βασίζεται στην αρχή της καλόπιστης συνεργασίας μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών¹⁴, προϋποθέτει ενιαίο δικαστικό έλεγχο των τελικών αυτών πράξεων από τα Δικαστήρια της Ένωσης¹⁵. Και εν προκειμένω, όπως προκύπτει από το νομοθετικό πλαίσιο¹⁶, οι πράξεις προσδιορισμού των εκ των προτέρων συνεισφορών από το ΕΣΕ αποτελούν πράξεις της Ένωσης, αφού οποιαδήποτε υποστήριξη ή τυχόν διαβούλευση των αρχών με το ΕΣΕ

ούτε δεσμεύουν την κρίση του τελευταίου¹⁷, ούτε τους προσδίδουν δυνατότητα εκ των υστέρων επέμβασης και επανεξέτασης¹⁸. Για το λόγο αυτό, τα εθνικά δικαστήρια δεν μπορούν να έχουν λόγο για το κύρος των εν λόγω αποφάσεων. Τυχόν αντίθετη πρακτική θα έθετε εν αμφιβόλω την κρίση του ΕΣΕ και την εκτέλεση των αποφάσεων του στο εν λόγω κράτος μέλος¹⁹.

Η συμβολή της υπόθεσης C-414/18 στην εξέλιξη της επιστήμης του ευρωπαϊκού διοικητικού δικαίου και της εξυγίανσης πιο συγκεκριμένα και το οποίο επανέλαβε το Δικαστήριο στις υπο κρίση υποθέσεις, είναι το κριτήριο όσον αφορά τον δικαστικό καταμερισμό εργασιών στα πλαίσια τέτοιων σύνθετων διοικητικών διαδικασιών. “Έτσι, αποφασιστικό κριτήριο για το προσδιορισμό του δικαστηρίου που θα επιμεληθεί του ελέγχου μιας τέτοιας απόφασης είναι το ποιο όργανο πήρε ουσιαστικά την απόφαση, ποιο όργανο αποφάσισε επί της ουσίας της απόφασης, δηλαδή επί της πράξης προσδιορισμού του ποσού. Το εάν η προσφυγή εναντίον μιας τέτοιας απόφασης θα εκδικαστεί από το ευρωπαϊκό ή το εθνικό δικαστήριο εξαρτάται από τον βαθμό διακριτικής ευχέρειας του εκάστοτε εθνικού οργάνου σχετικά με τον προσδιορισμό της

10 Βλ. σκέψη 36, C-414/18

11 Βλ. σκέψη 38, C-414/18

12 Βλ. σκέψη 39, C-414/18

13 Βλ. σκέψη 41, C-414/18

14 Βλ. σκέψη 40 C-414/18

15 Βλ. σκέψη 42, C-414/18

16 Βλ. σκέψεις 43-46, C-414/18

17 Βλ. σκέψη 47, C-414/18

18 Βλ. σκέψη 58, C-414/18

19 Βλ. σκέψη 59, C-414/18

ουσίας μιας πράξης. Εάν, όπως στις έκτακτες συνεισφορές, την αποφασιστική αρμοδιότητα επί της ουσίας κατέχει η εθνική αρμόδια αρχή, τότε δικαιοδοσία έχουν τα εθνικά δικαστήρια²⁰.

Εν προκειμένω, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι σε εναλλακτικό σενάριο, η Iccrea Banca θα μπορούσε να είχε ασκήσει αίτηση ακύρωσης της πράξης επιβολής εκ των προτέρων συνεισφορών ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ακόμα και αν δεν είναι ο άμεσος αποδέκτης τους, αν το έπραττε εγκαίρως²¹. Και τούτο γιατί πρώτον, με βάση τον ως άνω συλλογισμό, μόνο το Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία για τις πράξεις αυτές. Και δεύτερον, αναφορικά με την ενεργητική νομιμοποίηση των τραπεζών να προσβάλλουν τις αποφάσεις που τις αφορούν, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι συντρέχουν και τα δύο συρρέοντα κριτήρια του άρθρου 263 παρ. 4 ΣΛΕΕ: η πράξη προσδιορισμού των εκ των προτέρων συνεισφορών τις αφορά άμεσα και ατομικά. Τις αφορούν άμεσα καθόσον ορίζουν το ύψος των εκ των προτέρων συνεισφορών στο ΕΤΕ που εκείνες οφείλουν να καταβάλουν. Το Δικαστήριο έσπευσε να διευκρινίσει ότι ο προσδιορισμός του ποσού που οφείλεται είναι

οριστικός, αφού οι εθνικές αρμόδιες αρχές, αν και αποδέκτες των αποφάσεων δεν έχουν καμία εξουσία εκτιμήσεως και άρα μεταβολής τους²². Επιπλέον, η πράξη τις αφορά και ατομικά, «στο μέτρο που μνημονεύονται ονομαστικά στο παράρτημα των αποφάσεων του ΕΣΕ σχετικά με τον υπολογισμό των εκ των προτέρων συνεισφορών στο ΕΤΕ»²³ για το εκάστοτε έτος. Εφαρμόζοντας λοιπόν αυτόν τον συλλογισμό, και στο μέτρο λοιπόν που στις υπό κρίση αποφάσεις, οι τράπεζες στρέφονταν εγκαίρως κατά των αποφάσεων που τις αφορούσαν, το Δικαστήριο εδραίωσε την ενεργητική τους νομιμοποίηση.

Δ. Επί της ουσίας

Το Δικαστήριο, στην επί της ουσίας κρίση του, διαπίστωσε τη συρροή λόγων ακυρότητας των εν λόγω αποφάσεων. Ουσιαστικά απάντησε στους κοινούς ισχυρισμούς περί ανεπαρκούς αιτιολόγησης και εν συνεχεία παραβίασης του δικαιώματος δικαστικής προστασίας, ενώ πρώτα πρόβαλε ως λόγο ακύρωσης με βάση το άρθρο 263 ΣΛΕΕ την έλλειψη κύρωσης των πράξεων ως παράβαση ουσιώδους τύπου, την οποία και εξέτασε αυτεπαγγέλτως. Λόγος αυτού, ότι οι αυτεπαγγέλτως εξεταζόμενοι λόγοι προηγούνται οποιουδήποτε άλλου²⁴.

²⁰ Daniel Sarmiento, 'Resolution Litigation, Standing of Credit Institutions and the Iccrea Banca Judgment of the Court of Justice' (5 December 2019) EU Law Live <<https://eulawlive.com/blog/2019/12/05/resolution-litigation-standing-of-credit-institutions-and-the-iccrea-banca-judgment-of-the-court-of-justice/>

²¹ Βλ. σκέψη 64, C- 414/18

²² Βλ. σκέψη 66, C- 414/18

²³ Βλ. σκέψη 69, C- 414/18

²⁴ Βλ. σκέψη 41, T-411/17

Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο ξεκίνησε το συλλογισμό του υπενθυμίζοντας πως η έλλειψη ουσιώδους τύπου συνιστά αφ' εαυτής λόγο ακυρότητας, χωρίς να χρειάζεται να αποδειχθεί η ύπαρξη βλάβης στο απευθυνόμενο μέρος²⁵. Η έλλειψη κύρωσης των πράξεων αυτών οφείλεται στην έλλειψη κύρωσης του παραρτήματος των αποφάσεων υπό κρίση²⁶. Με άλλα λόγια, η κύρωση μόνον του εγγράφου της απόφασης, χωρίς την κύρωση του παραρτήματος που την συνόδευε, συνιστά τον λόγο ακυρότητας. Εν προκειμένω, τα παραρτήματα των αποφάσεων, έγγραφα τύπου XLSX, περιείχαν τα ποσά των οφειλόμενων εισφορών, και ως εκ τούτου αποτελούσαν ουσιαστικό κομμάτι της απόφασης. Η δογματική βάση αυτής της σκέψης αυτή πηγάζει από την αρχή του αδιαχώριστου της έκφρασης βούλησης κάθε εκδίδουσας αρχής, σύμφωνα με την οποία το διανοητικό και τυπικό στοιχείο μιας πράξης δεν μπορούν να διαχωρίζονται, αλλά πρέπει να καθιστούν το ένα τη λογική συνέχεια του άλλου, με τέτοιο τρόπο ο οποίος θα επιτρέπει σε τρίτα ενδιαφερόμενα άτομα να την αντιληφθούν²⁷.

Και ενώ ο συλλογισμός επί της ουσίας θα μπορούσε να ολοκληρωθεί και σ' αυτό το σημείο, με τη συνδρομή ενός λόγου ακυρότητας, το Δικαστήριο θεώρησε σκόπιμο για λόγους ορθής απονομής της δικαιοσύνης να αποφανθεί και επί των κοινώς προβληθέντων λόγων ακυρότητας. Οι ενάγουσες στήριξαν την παράβαση υποχρέωσης αιτιολόγησης, η οποία επιφέρει και προσβολή του δικαιώματος αποτελεσματικής προστασίας στην αμφισβήτηση της νομιμότητας του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2015/63, και συγκεκριμένα στα άρθρα 4 έως 7 και 9 αυτού. Σύμφωνα με την επιχειρηματολογία τους, το ΕΣΕ δεν φρόντισε να παράσχει στις ενάγουσες όλα τα απαραίτητα στοιχεία ώστε να εξακριβώσουν την ορθότητα του υπολογισμού των εισφορών²⁸. Το ΕΣΕ απλά προέβη στην αναπαραγωγή των στοιχείων που αντιστοιχούν στις ενάγουσες, στις εκάστοτε αποφάσεις, πράγμα που δεν αρκεί, καθώς ειδικά το προφίλ κινδύνου, που αποτελεί κομμάτι του τελικού υπολογισμού μαζί με την βασική εισφορά, διαμορφώνεται σε σχέση με τα υπόλοιπα 3.500 ινστιτούτα με τη μορφή μιας κατάταξης²⁹. Το ΕΣΕ διαφώνησε με αυτό το επιχείρημα, προβάλλοντας τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των δεδομένων που αφορούν τα υπόλοιπα ιδρύματα, των οποίων η προστασία των οποίων αποτελεί του. Εξάλλου,

²⁵ Βλ. σκέψη 40, T-411/17

²⁶ Βλ. σκέψη 48, T-411/17

²⁷ Concetta Brescia Morra, Federico Della Negra, 'Overview on the litigation on the 'ex-ante contributions' to the SRF: The strict standards of review adopted by the Court to ensure effective legal protection' in Chiara Zilioli, Karl-Philipp Wojcik (eds) *Judicial Review in the European Banking Union* (Edward Elgar 2021) 557

²⁸ Βλ. σκέψη 60, T-411/17

²⁹ Βλ. σκέψη 74, T-411/17

σύμφωνα με το ΕΣΕ, η απαίτηση προσκομιδής στοιχείων που επιτρέπουν τον ακριβή υπολογισμό των εισφορών δεν είναι αναγκαία για την τήρηση του ελέγχου νομιμότητας, ο οποίος πρέπει να βασίζεται στο νομικό πλαίσιο αποκλειστικά και σε καμία περίπτωση να υποκαθιστά την κρίση του ΕΣΕ. Μια τέτοια ερμηνεία, σύμφωνα με το ΕΣΕ, δεν αποτελεί μόνο μια ευρύτατη ερμηνεία της υποχρέωσης αιτιολόγησης και του δικαιώματος δικαστικής προστασίας, αντιβαίνει επίσης και στη θεσμική ισορροπία του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014 και της Οδηγίας 2014/59³⁰.

Το Γενικό Δικαστήριο δεν πείστηκε από την επιχειρηματολογία του ΕΣΕ. Αντίθετα, επισήμανε πως η αδυναμία υπολογισμού της εισφοράς των εν λόγω τραπεζών έγκειται στο αδιαφανές καθεστώς που εισάγεται ιδίως με τα άρθρα 4 έως 7 και 9 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2015/63, ο οποίος βασίζει τον υπολογισμό αυτό στη σύγκριση με τα υπόλοιπα ισοτιπούτα, των οποίων τα δεδομένα δεν μπορούν να αποκτηθούν³¹. Αυτό το διαπίστωσε απ' τα παραρτήματα των αποφάσεων της εν λόγω διαφοράς, τα οποία δεν έδιναν πληροφορίες σχετικά με τον υπολογισμό της εισφοράς- και τα οποία βρίσκονται σε συνάρτηση με δεδομένα άλλων ισοτιπούτων- παρά μόνο για το είδος της μεθόδου και τον συντελεστή προσαρμογής

κινδύνου προς εφαρμογή στη συγκεκριμένη περίπτωση³². Οι προσπάθειες του ΕΣΕ και τις Επιτροπής να βασίσουν αυτή την συγκριτική προσέγγιση στα βασικά νομοθετήματα, δεν υιοθετήθηκαν απ' το Δικαστήριο, το οποίο τελικώς και επικύρωσε τις αρχικές του σκέψεις.

Σε αντίθεση με τη κρίση του Γενικού Δικαστηρίου, ο παρών σχολιασμός υποστηρίζει πως η απόφαση αυτή φαίνεται να επεμβαίνει πέραν του δέοντως στο καθεστώς υπολογισμού των εισφορών. Η ακύρωση του συστήματος υπολογισμού του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2015/63 αντιβαίνει στη συλλογιστική του Γενικού Δικαστηρίου πάνω στο βαθμό αιτιολόγησης των πράξεων, ο οποίος πρέπει να κρίνεται σε συνάρτηση με τη φύση της προσβαλλόμενης πράξης, το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται καθώς και το νομικό καθεστώς που τη διέπει³³. Η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου να ακυρώσει αυτό το σύστημα ουσιαστικά επεμβαίνει βίαια στο σύστημα υπολογισμού εισφορών, ένα άκρως τεχνικό θέμα, του οποίου και ζητά ουσιαστικά την αντικατάσταση. Κι αυτό όχι άμεσα, αλλά έμμεσα, καθώς το Δικαστήριο συμφώνησε με τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των δεδομένων των λοιπών ιδρυμάτων. Όμως, είναι το Δικαστήριο πραγματικά το αρμόδιο να επέμβει τόσο ριζικά

30 Βλ. σκέψη 78, T-411/17

31 Βλ. σκέψη 98, T-411/17

32 Βλ. σκέψη 94, T-411/17

33 Βλ. σκέψη 84, T-411/17

ζητώντας ουσιαστικά την αντικατάσταση ενός συστήματος υπολογισμού τεχνικής φύσεως και την στάθμιση συμφερόντων, τη στιγμή που εκείνο δεν προέβη σε καμία; Γιατί όντως, το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε έναν τυφλό νομικίστικο συλλογισμό, αγνοώντας το γενικό νομικό πλαίσιο αλλά και τη θεσμική θέση του ΕΣΕ το οποίο καλείται να βρει μια ισορροπία μεταξύ υποχρέωσης αιτιολόγησης και επαγγελματικού απορρήτου ως προς τις εν λόγω αποφάσεις. Αυτή ακριβώς την ισορροπία το Δικαστήριο αγνόησε, αλλά στη βάση αυτής μίλησε για ελλιπή δικαιολογία. Σίγουρα, μια πιο εκτενής αναφορά στη στάθμιση των εν λόγω συμφερόντων και στο πλαίσιο των κανόνων θα ήταν πρέπουσα, και εν πάση περιπτώσει, θα νομιμοποιούσε καλύτερα μια τέτοια ακύρωση.

Ε. Επίλογος

Οι αποφάσεις εν προκειμένω συμπληρώνουν μια σειρά από προηγούμενες υποθέσεις οι οποίες σιγά σιγά καθιερώνουν τα όρια της δράσης του ΕΣΕ. Αποφάσεις όπως οι παρούσες, πάντως, που θέτουν ισχυρό δικαστικό προηγούμενο το οποίο ακουμπά στην ουσία έκδοσης αποφάσεων από το ΕΣΕ εγείρουν προβληματισμούς αναφορικά με την επίδρασή τους πάνω στο σταδιακό χτίσιμο του ΕΤΕ, το οποίο εξαρτάται από τις εν λόγω αποφάσεις του ΕΣΕ αναφορικά με τις εκ

των προτέρων συνεισφορές απευθυνόμενες στις τράπεζες. Εξάλλου, δεδομένης της ύπαρξης υποθέσεων που αναμένουν εκδίκαση, στηριζόμενες στους ίδιους ισχυρισμούς, το δικαστικό προηγούμενο που εξετάστηκε εν προκειμένω αναμένεται να είναι ισχυρό εάν δεν προσβληθεί από το ΕΣΕ ή/και την Επιτροπή.

Ενδιαφέρον δε παρουσιάζει το γεγονός, ότι αυτή η νομολογία εμφανίστηκε μέσα σε ένα τρίμηνο, μες στο οποίο διαμορφώθηκε και πολιτικά μια άλλη πτυχή του ΕΤΕ. Πιο συγκεκριμένα αναφέρομαι στις αποφάσεις που πάρθηκαν στην Βιντεοδιάσκεψη του Eurogroup στις 30 Νοεμβρίου 2020 σχετικά με την μεταρρύθμιση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας. Οι προκείμενες μεταρρυθμίσεις εισάγουν μεταξύ άλλων έναν κοινό δημοσιονομικό μηχανισμό ασφαλείας (common backstop) για το ΕΤΕ με τη μορφή πιστωτικού ορίου από τον ΕΜΣ νωρίτερα απ' ό,τι είχε αρχικώς προβλεφθεί. Θεσπιζόμενος για περιπτώσεις ανάγκης περαιτέρω χρηματοδότησης εργασιών εξυγίανσης όταν το ΕΤΕ δεν επαρκεί, ο κοινός δημοσιονομικός μηχανισμός θα δράσει ως ένα επιπλέον δίκτυο ασφαλείας και θα ενδυναμώσει περαιτέρω τον πυλώνα εξυγίανσης. Φυσικά, αποτελώντας λύση έκτακτης ανάγκης, προϋποθέτει την ολοκλήρωση του χτισίματος του ΕΤΕ,

την οποία τέτοιες αποφάσεις ενδέχεται να επηρεάσουν.

Δεδομένης λοιπόν της σημαντικότητας του δικαστικού αυτού προηγούμενου αλλά και της αλληλεπίδρασης του με πολιτικές εξελίξεις, η απόφαση του Δικαστηρίου σε δεύτερο βαθμό, η οποία αναμένεται προσεχώς θα είναι καθοριστική. Αν όντως το Δικαστήριο συμφωνήσει με το Γενικό Δικαστήριο τότε θα ήταν επιθυμητό να προχωρήσει σε μια πιο σε βάθος στάθμιση της υποχρέωσης αιτιολόγησης και του επαγγελματικού απορρήτου. Σε κάθε περίπτωση μια κρίση *in concreto* απ' το Δικαστήριο ως προς τις πληροφορίες τις οποίες θα έπρεπε το ΕΣΕ να κοινοποιήσει ώστε να διασφαλισθεί η διαφάνεια στα συγκεκριμένα νομικά πλαίσια, είναι παραπάνω από επιθυμητή. Η συνέχεια αναμένεται στο Λουξεμβούργο.

Το ισχύον ευρωπαϊκό ενωσιακό μοντέλο διαχείρισης τελωνειακών ελέγχων κι η ανάγκη αναβάθμισής του

Σαξώνη Κωνσταντίνα,
Υπ. Δ.Ν. Α.Π.Θ., Μ.Δ.Ε., Δικηγόρος

Ι. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Με εναρκτήριο λάκτισμα την, κατά τους τρεις πρώτους μήνες του έτους 2020, οικονομική συρρίκνωση που παρατηρήθηκε στην Κίνα συνεπεία της έξαρσης της νόσου COVID-19, η σε ευρωπαϊκό ενωσιακό επίπεδο οικονομική επίπτωση, δεδομένων των νέων εξαιρετικών συνθηκών, με τη μορφή, πρωτίστως, ασύμμετρου κλυδωνισμού της προσφοράς, εξαιτίας της, κατά το πρώτο κύμα της πανδημίας, διακοπής των εφοδιαστικών αλυσίδων και της απουσίας από τους εργασιακούς χώρους, της συνακόλουθης ελαχιστοποίησης της καταναλωτικής ζήτησης, και, τελικά, των περιορισμών της ρευστότητας για τις επιχειρήσεις των κρατών μελών ανέδειξε, μεταξύ πολλών¹, τη σπουδαιότητα αναβάθμισης του ισχύοντος μοντέλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής: ΕΕ) περί διαχείρισης τελωνειακών ελέγχων, ως θεμελιώδους σημασίας στοιχείο της ενιαίας

αγοράς, ενίοτε καλούμενης κι εσωτερικής αγοράς².

Από την επισκόπηση, δε, του Στρατηγικού Σχεδίου 2020-2024 της Γενικής Διεύθυνσης Φορολογίας και Τελωνειακής Ένωσης (εφεξής: ΓΔ TAXUD)³, που εκπονήθηκε με γνώμονα τις πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές και με έρεισμα τους έξι βασικούς τομείς προτεραιότητας που η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ούρσουλα Γκέρτροντ φον ντερ Λάιεν, έθεσε στην ατζέντα της ήδη από 16.07.2019⁴, αναφέρεται, ομοίως, η ανάγκη εκσυγχρονισμού κι ενίσχυσης της στρατηγικής διαχείρισης των τελωνειακών κινδύνων, ως ειδικότερης

² Για την υλοποίηση του στόχου της εγκαθίδρυσης της ενιαίας αγοράς, βλ. Ι. ΚΟΥΡΤΗΣ, Η ισότητα ως νέα αυτόνομη πολιτική της ΕΕ: Νομική Βιβλιοθήκη 2021, 229.

³ Strategic plan 2020-2024 - Taxation and Customs Union, Management plan of the Directorate - General for Taxation and Customs Union, describing the department's actions and priorities, Planning and Management Documents, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2020, 15 επ.

⁴ Υπό την τότε ιδιότητά της, ως υποψήφιας για την Προεδρία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Βλ. τη σχετική ατζέντα που τιτλοφορείται Μια ένωση που επιδιώκει περισσότερα. Το πρόγραμμά μου για την Ευρώπη, Πολιτικές Κατευθύνσεις για την Επόμενη Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2019-2024, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2019, 27.

¹ Πρβλ. και Ν. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ, Α. ΒΟΪΤΣΙΔΟΥ, Ζ. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ, κ.α., Δίκαιο Κρατικών Ενισχύσεων: Νομική Βιβλιοθήκη 2020, 319.

έκφρασης της τελωνειακής διαχείρισης ελέγχων, ώστε να πραγματοποιηθεί το επόμενο βήμα στην ανάπτυξη της Τελωνειακής Ένωσης, υπό τη σκέπη μιας ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής προσέγγισης.

Δοθέντος, λοιπόν, ότι η Τελωνειακή Ένωση συνιστά ένα από τα πρώτα επιτεύγματα κι έναν από τους λίγους τομείς αποκλειστικής αρμοδιότητας της ΕΕ, κατ' άρθρο 3, παράγραφος 1, εδάφιο α' της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ⁵ (εφεξής: ΣΛΕΕ), κι ότι διά του αδασολόγητου περιβάλλοντος, όπως αυτό διαδραμόντος του χρόνου διαμορφώθηκε, της δόθηκε η δυνατότητα να αποτελέσει τον μεγαλύτερο οικονομικό συνασπισμό⁶ διεθνώς, κατέχοντας στις εμπορικές διαπραγματεύσεις με τρίτες χώρες πιο ισχυρή θέση από αυτή που το εκάστοτε κράτος μέλος θα κατείχε μεμονωμένα, αντικείμενο της παρούσης μελέτης είναι η αξιολόγηση του τρέχοντος μοντέλου διαχείρισης τελωνειακών ελέγχων, με επισήμανση βασικών τρωτών σημείων

⁵ Βλ. Ρ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Β. ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ, Εισαγωγή στο Δίκαιο της ΕΕ: Νομική Βιβλιοθήκη 2021, 123.

⁶ Βλ. Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, που αφορά στη θέσπιση του προγράμματος «Τελωνεία» για τη συνεργασία στον τομέα των Τελωνείων, με την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1294/2013, της 11.12.2013 σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος δράσης για τα τελωνεία στην ΕΕ για την περίοδο 2014-2020 [05265/1/2021 - C9-0091/2021 - 2018/0232(COD)], στην ηλεκτρονική διεύθυνση [https:// oeil. secure. europa. eu/ oeil/porups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2018/0232\(COD\)](https://oeil.secure.europa.eu/oeil/porups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2018/0232(COD)), (τελευταία πρόσβαση 13.04. 2021).

τούτου, ενόψει και της τρέχουσας, κατά τη συγγραφή της, πανδημικής κρίσης. Συναφώς, εκκινώντας από το ισχύον νομικό πλαίσιο για τους τελωνειακούς κανόνες και τις εν γένει διαδικασίες στο τελωνειακό έδαφος της ΕΕ (II), θα ακολουθήσει μια υπό δημοσιονομικό πρίσμα προσέγγισή του (III), θα γίνει εντοπισμός σημαντικών, κατά την κρίση μας, χωλών σημείων τούτου (IV) και θα διατυπωθούν καταληκτικές παρατηρήσεις, υπό το πνεύμα της αναγκαίας δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού τελωνειακού οργανισμού που θα διασφαλίζει ομοιομορφία ως προς τη διενέργεια ελέγχων (V).

II. Ισχύον νομικό πλαίσιο για τους τελωνειακούς κανόνες και τις σχετικές διαδικασίες στο τελωνειακό έδαφος της ΕΕ

A. Βραχεία ιστορική αναδρομή

Μια εκ των κεφαλαιωδών συνιστωσών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (εφεξής: ΕΟΚ) είναι η Τελωνειακή Ένωση. Με έναρξη ισχύος από 01.07.1968 κι αντικείμενο σύστασης τούτης, καταρχήν, τη διευκόλυνση των εμπορικών δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων των συμμετεχόντων στο θεσμικό της σχήμα κρατών, διά της αμοιβαίας συνδρομής μεταξύ των διοικητικών αρχών τους και της συνεργασίας των αρχών

αυτών με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σκοπός ήταν η διασφάλιση της ορθής εφαρμογής νομοθεσίας σχετικής με εισαγόμενα αγαθά από τρίτες, εκτός ΕΟΚ, χώρες, συμβάλλοντας τοιουτοτρόπως στη δημιουργία οικονομικής αλληλεξάρτησης, με απώτερο στόχο την αποφυγή δυνητικής δημιουργίας ανταγωνισμού στο εσωτερικό της Κοινότητας⁷. Η προώθηση της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ, αρχικά, έξι κι, εν συνεχεία, είκοσι δύο ακόμη κρατών κατέληξε στη δημιουργία της ενιαίας αγοράς και την επακόλουθη μετεξέλιξη της αμιγώς οικονομικής ένωσης σε μια οντότητα με ομόσπονδο χαρακτήρα. Η οικονομικοπολιτική τούτη ποιοτική μετεξέλιξη αποτυπώθηκε και στην από το 1993 αλλαγή της ονομασίας της ΕΟΚ σε ΕΕ και την ανάδειξη της Τελωνειακής Ένωσης σε επιτυχές παράδειγμα ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης κι ενδυνάμωσης της ευρωπαϊκής ενωσιακής πολιτικής ταυτότητας.

Β. Γενικό νομικό πλαίσιο για την Τελωνειακή Ένωση

Στο τρίτο μέρος της ΣΛΕΕ, με τίτλο Οι Εσωτερικές Πολιτικές και Δράσεις της Ένωσης, οριοθετείται το σχετικό με την ενιαία αγορά (άρθρα 26-27), την ελεύθερη

⁷ Για την ελκτική πτυχή της ΕΟΚ και την παρουσία της στις διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις εξαιτίας της Τελωνειακής Ένωσης, αρχής γενομένης από το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Δανία, το 1973, βλ. Μ. ΑΓΓΕΛΑΚΗ, Γ. ΑΝΔΡΕΟΥ κ.α., ΕΕ, Δημιουργία, εξέλιξη, προοπτικές: Κριτική Επιστημονική Βιβλιοθήκη 2016, 159.

κυκλοφορία (άρθρα 28-29), την Τελωνειακή Ένωση (άρθρα 30-32), την τελωνειακή συνεργασία (άρθρο 33) και την απαγόρευση των ποσοτικών περιορισμών μεταξύ των κρατών μελών (άρθρα 34-37) νομικό πλαίσιο. Σύμφωνα, ειδικότερα, με το άρθρο 28, παράγραφος 1, η Ένωση περιλαμβάνει *Τελωνειακή Ένωση που εκτείνεται στο σύνολο των εμπορευματικών συναλλαγών και περιλαμβάνει την απαγόρευση των εισαγωγικών κι εξαγωγικών δασμών κι όλων των φορολογικών επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και την υιοθέτηση κοινού δασμολογίου στις σχέσεις τους με τις τρίτες χώρες*. Διακρίνουμε, σε συνάφεια, δύο πτυχές της Τελωνειακής Ένωσης, το μεν, την εξωτερική, το δε, την εσωτερική. Η εξωτερική πτυχή αφορά στην υιοθέτηση κοινού εξωτερικού δασμολογίου⁸, σε συνδυασμό με το ενοποιημένο δασμολόγιο⁹ (TARIC)¹⁰, σε εμπορεύματα που προέρχονται από τρίτες,

⁸ Για το αναλυτικό περιεχόμενο του κοινού δασμολογίου, βλ. άρθρο 56, παράγραφος 2, Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 952/2013, σημείωση 12.

⁹ Ως δασμός (tariff) ορίζεται, ώδε, ο έμμεσος φόρος που επιβάλλεται κατά την εισαγωγή εμπορευμάτων τρίτων προς την ΕΟΚ και ήδη ΕΕ χωρών. Διακρίνουμε δύο κατηγορίες δασμών: α. κατ' είδος, ήτοι αυτών που επιβάλλονται σε συγκεκριμένο είδος αγαθού, ανεξάρτητα από την αξία του, και β. επί της αξίας, ήτοι αυτών που επιβάλλονται ως ποσοστό επί της αξίας κάθε αγαθού, ανεξάρτητα από το είδος του. Βλ. και Α. ΜΠΡΕΔΗΜΑΣ, Α. ΓΟΥΡΓΟΥΡΙΝΗΣ, Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο - Το Δίκαιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου: Νομική Βιβλιοθήκη 2015, 30.

¹⁰ Νομική βάση του TARIC αποτελεί ο Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2658/87 του Συμβουλίου, της 23.07.1987, για τη δασμολογική και στατιστική ονοματολογία και το κοινό δασμολόγιο, Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 256 της 07.09.1987, 1-675.

εκτός της ΕΕ, χώρες, κι εισάγονται στο τελωνειακό έδαφος της, με επακόλουθο την ομαλή εγκόλπωση κοινής εμπορικής πολιτικής από τα κράτη μέλη της και την ευκολότερη πρόσβαση τούτων, ως ενιαία οντότητα, στον εξωτερικό της Ένωσης ανταγωνισμό. Η εσωτερική πτυχή σχετίζεται με την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων της Ένωσης, ήτοι αυτών μεταξύ των κρατών μελών της, για όλες τις εμπορευματικές συναλλαγές, κατ' επιταγή των κανόνων της ενιαίας αγοράς¹¹ και σε συμφωνία με ορισμένες διατάξεις της κοινής εμπορικής πολιτικής. Το σταυροδρόμι των δύο πτυχών αποτελούν οι τελωνειακοί έλεγχοι που διενεργούνται σύμφωνα με τον Ενωσιακό Τελωνειακό Κώδικα¹², ο οποίος βρίσκεται σε ισχύ από την 01.05.2016. Ως τελωνειακοί, δε, έλεγχοι ορίζονται συγκεκριμένες πράξεις των αρμόδιων τελωνειακών αρχών με στόχο την ενθάρρυνση της συμμόρφωσης προς την τελωνειακή¹³ και λοιπή νομοθεσία κατά

11 Για τη δυναμική ανάπτυξη της ενιαίας αγοράς, αποκαλούμενη κι ως εσωτερική αγορά, όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή της παρούσης, βλ. Α. ΜΩΡΑΪΤΗ, Εξωτερικές Σχέσεις της ΕΕ: Νομική Βιβλιοθήκη 2020, 11.

12 Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 09.10.2013, για τη θέσπιση του Ενωσιακού Τελωνειακού Κώδικα, ΕΕ L 269 της 10.10.2013, 1-101. Ενοποιημένο κείμενο, μετά των τροποποιήσεων που υπέστη το αρχικό κείμενο, διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/952/2020-01-01>, (τελευταία πρόσβαση 13.04.2021).

13 Κατ' άρθρο 5, παράγραφος 2, του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 952/2013, ό.π., τελωνειακή νομοθεσία είναι το σύνολο νομικών διατάξεων που απαρτίζεται από: α. τον Τελωνειακό Κώδικα και τις διατάξεις που τον συμπληρώνουν ή τις διατάξεις εφαρμογής του που θεσπίζονται σε ενωσιακό ή εθνικό επίπεδο, β. το κοινό δασμολόγιο, γ. τη νομοθεσία για τη θέσπιση ενωσιακού καθεστώτος τελωνειακών ατελειών και δ. διεθνείς

την είσοδο, την έξοδο, τη διαμετακόμιση, τη διακίνηση, την αποθήκευση και τον ειδικό προορισμό εμπορευμάτων που μεταφέρονται μεταξύ του τελωνειακού εδάφους της Ένωσης και χωρών ή εδαφών εκτός αυτού του εδάφους, καθώς και την προσκόμιση και διακίνηση εντός του τελωνειακού εδάφους της Ένωσης μη ενωσιακών εμπορευμάτων κι εμπορευμάτων ευρισκόμενων υπό καθεστώς ειδικού προορισμού. Οι πράξεις τούτες δύναται να περιλαμβάνουν, επίσης, επιθεώρηση των μεταφορικών μέσων, έλεγχο των αποσκευών, επαλήθευση των δεδομένων της διασάφησης, όπως και την ύπαρξη και γνησιότητα ηλεκτρονικών ή γραπτών εγγράφων κι άλλες συναφείς πράξεις.

Η τελωνειακή νομοθεσία θεσπίζεται σε ευρωπαϊκό ενωσιακό επίπεδο, ενώ η εφαρμογή της έγκειται στην ευθύνη του εκάστοτε κράτους μέλους, μέσω της τελωνειακής διοικήσεώς του, οπότε η ανά κράτος τελωνειακή διοίκηση εφαρμόζει κατά διακριτική ευχέρεια σύστημα αξιολόγησης και διαχείρισης κινδύνων περί της δασμολογητέας αξίας, της καταγωγής και της δασμολογικής κατάταξης των εισαγόμενων εμπορευμάτων. Τούτο πρακτικά σημαίνει ότι, με την ολοκλήρωση της εκκαθάρισης από την κατά τόπον αρμόδια αρχή, αφού, δηλαδή, τα εισαγόμενα από τρίτες, εκτός της ΕΕ, χώρες

συμφωνίες που περιέχουν τελωνειακές διατάξεις, εφόσον αυτές εφαρμόζονται στην Ένωση.

εμπορεύματα περάσουν από τα φίλτρα απαγορεύσεων και περιορισμών που η Ένωση για την προστασία της ενιαίας αγοράς έχει θέσει τουλάχιστον ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, κι αφού έχει εκτιμηθεί ότι δεν έχουν ανιχνευθεί παρατυπίες, κατά την κρίση των αρμόδιων αρχών, μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα¹⁴ στο εσωτερικό της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση, όμως, ότι τα συνεργαζόμενα κράτη μέλη εφαρμόζουν κοινούς κανόνες εισοδήματος και προστασίας των εξωτερικών τους συνόρων. Αξίζει να σημειωθεί, δε, ότι οι αρμόδιες τελωνειακές αρχές, με την ευρεία του όρου έννοια¹⁵, ενίοτε χρησιμοποιούν και μη νομοθετικά τελωνειακά εργαλεία, όταν συνεργάζονται μεταξύ τους, ενώ συχνά εφαρμόζονται διεθνείς συμφωνίες¹⁶ συνεργασίας με τρίτες, εκτός της Ένωσης, χώρες¹⁷.

14 Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2019/1020 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20.06.2019, για την εποπτεία της αγοράς και τη συμμόρφωση των προϊόντων, και για την κατάργηση της Οδηγίας 2004/42/ΕΚ και των Κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 765/2008 και (ΕΕ) αριθ. 305/2011 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ), PE/45/2019/REV/1, EE L 169 της 25.06.2019, 1-44.

15 Ως τελωνειακή αρχή, με την ευρεία του όρου έννοια, νοείται κάθε εξουσιοδοτημένη, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, αρχή που εφαρμόζει διατάξεις της τελωνειακής νομοθεσίας.

16 L. PUCCIO, Understanding EU practice in bilateral free-trade agreements: Brita and preferential rules of origin in international law: European Law Review 2011, 124.

17 Επί παραδειγματι, οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και του Ισραήλ ρυθμίζονται, κατά βάση, από την Ευρωμεσογειακή Συμφωνία Σύνδεσης, που υπεγράφη το 2000, διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://data.europa.eu/eli/dec/2000/384/oj> (τελευταία πρόσβαση 13.04.2021). Η Συμφωνία τούτη, καταργώντας τους εισαγωγικούς κι εξαγωγικούς δασμούς και τις τυχόν επιβαρύνσεις ισοδύναμου αποτελέσματος μεταξύ της τότε ΕΟΚ και ήδη ΕΕ και του Ισραήλ (άρθρα 7, 8

Γ. Εκτελεστικοί οργανισμοί που εμπλέκονται στις τελωνειακές διαδικασίες

Οι ενωσιακοί εκτελεστικοί οργανισμοί, ήτοι τα Τμήματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που συμμετέχουν, ειδικά, στις τελωνειακές διοικητικές διαδικασίες είναι, κυρίως, η ΓΔ TAXUD, η οποία αναφέρθηκε εισαγωγικά, κι η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (εφεξής: OLAF). Μακροπρόθεσμος στόχος της πρώτης εξ αυτών, ΓΔ TAXUD, είναι να διασφαλίσει, *inter alia*, την σε ενωσιακό επίπεδο ορθή πρακτική εφαρμογή του Ενωσιακού Τελωνειακού Κώδικα, βελτιώνοντας τη διακυβέρνηση της Τελωνειακής Ένωσης, προσαρμόζοντας ταυτόχρονα τους τελωνειακούς κανόνες στη σύγχρονη εμπορική και ψηφιακή πραγματικότητα. Επιπροσθέτως, ως διοικητικό τμήμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής παρακολουθεί υφιστάμενες διεθνείς συμφωνίες που καλύπτουν τελωνειακά θέματα, όπως Συμφωνίες Τελωνειακής Συνεργασίας κι Αμοιβαίας Διοικητικής Βοήθειας (CCMAA), Συμφωνίες Ελεύθερων Συναλλαγών (FTA), Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης (EPAs) και Συμφωνίες

και 16), δημιούργησε μια ζώνη ελευθέρων συναλλαγών μεταξύ των δύο μερών. Πρβλ. απόφαση του ΔΕΕ (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 12.11.2019, επί της υπόθεσης C-363/18, Organisation juive européenne και Vignoble Psagot Ltd κατά Ministre de l'Économie et des Finances, ECLI:EU:C:2019:954.

Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας, με στόχο τη διευκόλυνση του νόμιμου εμπορίου, την καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου και της απάτης¹⁸. Προετοιμάζει, παράλληλα, την πρωτοβουλία για τη δημιουργία ενός μηχανισμού προσαρμογής των συνόρων άνθρακα¹⁹, με επικέντρωση σε συγκεκριμένους τομείς, κάτω από την ομπρέλα της επίτευξης ουδέτερου ισοζυγίου άνθρακα μέχρι το 2050²⁰. Το 2019, σε συνεργασία με αρμόδια ομάδα εργασίας, απαρτιζόμενη από εκπροσώπους των εθνικών τελωνειακών αρχών, συνέταξαν έγγραφο καθοδήγησης προς συμπλήρωση της απόφασης FRC, για την οποία θα γίνει αναφορά σε επόμενη θεματική ενότητα. Επί του παρόντος, διαρκούσης της κατάστασης έκτακτης ανάγκης, όπως η COVID-19 τη διέπλεσε, πρωτεύων σκοπός της είναι η διασφάλιση εφαρμογής των κανόνων καταγωγής, και πιο εντοπισμένα, των αναθεωρημένων κανόνων καταγωγής της περιφερειακής σύμβασης για τους πανευρωμεσογειακούς προτιμησιακούς

κανόνες καταγωγής²¹ και των προτιμησιακών εμπορικών ρυθμίσεων, για λόγους προστασίας του θεμιτού εμπορίου εντός της Ένωσης και των πραγματικά δικαιούχων των συγκεκριμένων ρυθμίσεων²².

Η OLAF, κατ' ακολουθία, είναι επιφορτισμένη με τη διερεύνηση των υποθέσεων διαφθοράς και σοβαρών παραπτωμάτων στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, καθώς και των απατών²³ εις βάρος του ενωσιακού προϋπολογισμού, χαράσσοντας ανάλογη πολιτική για την καταπολέμηση της απάτης, της διαφθοράς και των λοιπών δραστηριοτήτων που βλάπτουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, κατ' επιταγή του άρθρου 325 της ΣΛΕΕ. Η OLAF²⁴²⁵, αποτελεί μεν τμήμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διατηρεί, όμως, επιχειρησιακή ανεξαρτησία. Στο σύστημα πληροφοριών για

21 Πρβλ. Α. ΚΑΪΛΗΣ, Εξωτερική Πολιτική της ΕΕ και η Ενσωμάτωση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ - Νομικές και Πολιτικές Διαστάσεις: Νομική Βιβλιοθήκη 2020, 149.

22 Πρβλ. σχετικά και Απόφαση (ΕΕ) 2020/2078 του Συμβουλίου της 10.12.2020 για τον καθορισμό της θέσης που πρέπει να ληφθεί, εξ ονόματος της ΕΕ, στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής τελωνειακής συνεργασίας ΕΕ-Καναδά, όσον αφορά στην έκδοση απόφασης σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση του προγράμματος Partners in Protection του Καναδά και του προγράμματος Εγκεκριμένου Οικονομικού Φορέα (εφεξής: ΕΟΦ) της ΕΕ, ΕΕ L 424 της 15.12.2020, 58-59.

23 Βλ. και Δ. ΡΑΙΚΟΥ, Ε. ΒΛΑΧΟΥ, ΧΡ. ΔΕΤΣΑΡΙΔΗ κ.α., Διοικητικό Δίκαιο κατά της Διαφθοράς, σε: Δίκαιο & Πολιτική κατά της Διαφθοράς, Νομική Βιβλιοθήκη 2016, 131.

24 Μεταξύ πολλών, βλ. Μ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ, Τρομοκρατία στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Νομική Βιβλιοθήκη 2019, 297.

25 Βλ. και απόφαση του ΔΕΕ (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 09.07.2020, επί της υπόθεσης C-575/18, Ρ, Τσεχία κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής - σχόλιο Δ. ΛΕΝΤΖΗΣ, Αρμενόπουλος 8/2020, 1411-1418.

18 Για τις εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ, βλ. αναλυτικά <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/trade-policy/trade-agreements/>, (τελευταία πρόσβαση 13.04.2021).

19 Πρβλ. Μ. ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ, Θ. ΓΑΛΑΝΗΣ, Α. ΔΑΓΟΥΜΑΣ, κ.α., ΕΝΕΡΓΕΙΑ - Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική: Νομική Βιβλιοθήκη 2021, 404.

20 Βλ. και Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, με θέμα Η τομεακή βιομηχανική προοπτική του συνδυασμού κλιματικών και ενεργειακών πολιτικών, 2019/C 353/10, διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019IE0927&from=EN>, (τελευταία πρόσβαση 13.04.2021).

την καταπολέμηση της απάτης (AFIS), ένα από τα εργαλεία τελωνειακής πολιτικής που χρησιμοποιούνται στη διαχείριση κινδύνων σε ενωσιακό επίπεδο, η OLAF καταχωρίζει κοινοποιήσεις αμοιβαίας συνδρομής, ήτοι αιτήματα προς κράτη μέλη, ώστε να λάβουν μέτρα για την αντιμετώπιση κινδύνων που η ίδια εντόπισε στο πλαίσιο των ερευνών της. Σημειώνεται, παρενθετικά, ότι στον Ενωσιακό Τελωνειακό Κώδικα ως κίνδυνος ορίζεται η πιθανότητα κι ο αντίκτυπος του αντικειμένου του τελωνειακού ελέγχου, που:

- α. θα παρεμπόδιζε την ορθή εφαρμογή των ενωσιακών ή εθνικών μέτρων,
- β. θα έθετε σε κίνδυνο τα δημοσιονομικά συμφέροντα της Ένωσης και των κρατών μελών της, ή
- γ. θα αποτελούσε απειλή για την ασφάλεια και προστασία της Ένωσης και των κατοίκων της, για την υγεία των ανθρώπων, των ζώων ή των φυτών, για το περιβάλλον ή τους καταναλωτές²⁶.

Στη μετά SARS-COV-2 εποχή, η OLAF, διατηρούσα τον συμβουλευτικό κι εποπτικό ρόλο της, δημιουργώντας προφίλ κινδύνου²⁷, προειδοποίησε τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, ώστε να είναι σε επιφυλακή έναντι των προσφορών παροχής εμβολίων κατά της τρέχουσας νόσου, κατόπιν

²⁶ Κατ' άρθρο 5, παράγραφος 7, του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 952/2013, ό.π.

²⁷ Ως προφίλ κινδύνου ορίζεται το σύνολο των κριτηρίων κινδύνου και τομέων ελέγχου (λ.χ. χώρα καταγωγής), με το οποίο δεικνύεται η ύπαρξη κινδύνων και διατυπώνεται πρόταση για την εφαρμογή μέτρου ελεγκτικού, σε επίπεδο ΕΕ και κατόπιν εφαρμογής κοινού πλαισίου διαχείρισης κινδύνων.

της από 19.03.2020 έρευνας που διενήργησε αναφορικά με το παράνομο εμπόριο μάσκας προσώπου, ιατρικών συσκευών, απολυμαντικών, και φαρμάκων που συνδέονται με την πανδημία της COVID-19²⁸.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τέλος, ελέγχει τις τελωνειακές διοικήσεις των κρατών μελών, ώστε να επαληθεύσει τη συμμόρφωσή τους με τις ενωσιακές επιταγές και, κατ' επέκταση, τον ουσιαστικό ενστερνισμό μιας σταθερής προσέγγισης για τη διενέργεια τελωνειακών ελέγχων. Προς επίτευξη του σκοπού τούτου, εκδίδει ενιαυσίως σχέδιο, το οποίο περιλαμβάνει επιτόπιους ελέγχους²⁹ από ολόκληρη τη διοικητική διαδικασία που διενεργήθηκε από τις κατά τόπους αρμόδιες τελωνειακές αρχές, από το στάδιο της κατάθεσης/παραλαβής της διασάφησης έως τους ελέγχους εκκαθάρισης, καθώς και τις σχετικές λογιστικές διαδικασίες.

Δ. Υποστήριξη τελωνειακών διαδικασιών διά ηλεκτρονικών μέσων

Δεδομένης της αναγκαίας συνεργασίας τόσο των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών

²⁸ Για τη διενέργεια της έρευνας και τα αποτελέσματα αυτής, βλ. σχετικό ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ αριθ. 07/2020, διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση https://ec.europa.eu/anti-fraud/media-corner/news/20-03-2020/olaf-launches-enquiry-fake-covid-19-related-products_en, (τελευταία πρόσβαση 13.04.2021).

²⁹ Βλ. και Κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 608/2014 του Συμβουλίου, της 26.05.2014, σχετικά με τη θέσπιση εκτελεστικών μέτρων για το σύστημα των ιδίων πόρων της ΕΕ, ΕΕ L 168 της 07.06.2014, 29-38.

μεταξύ τους, όσο και μεταξύ των αρχών τούτων, εν συνόλω, και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, από το 2008 και στο εξής, προς υποστήριξη των τελωνειακών επιχειρήσεων και για λόγους διευκόλυνσης των τελωνειακών διαδικασιών, γίνεται χρήση, κατά κύριο λόγο, ηλεκτρονικών συστημάτων³⁰ επιτέλεσης των σχετικών με την κυκλοφορία εμπορευμάτων και τη ροή των σχετικών πληροφοριών καθηκόντων, τα οποία προβλέφθηκε να αναβαθμιστούν σταδιακά έως και το 2025. Με τούτο τον τρόπο, λαμβανομένων υπόψη των νέων τάσεων και τεχνολογιών, όπως, grosso modo, την τεχνητή νοημοσύνη και τεχνολογία blockchain (αλυσίδα συστοιχιών)³¹, δρομολογήθηκε να δοθεί η δυνατότητα στις τελωνειακές αρχές των κρατών μελών να συνεργάζονται αποτελεσματικά και να καταπολεμούν διαχρονικούς κινδύνους, όπως, ενδεικτικά, την απάτη, την παραχάραξη και την πειρατεία³², το εμπόριο αντικειμένων δυνάμενων να χρησιμοποιηθούν για θανατική

³⁰ Απόφαση αριθ. 70/2008/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15.01.2008, για ένα περιβάλλον χωρίς χαρτί για τα Τελωνεία και τις εμπορικές επιχειρήσεις, ΕΕ L 23 της 26.01.2008, 21-26. Ενοποιημένο κείμενο, διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση [http://data.europa.eu/eli/dec/2008/70\(1\)/2019-07-26](http://data.europa.eu/eli/dec/2008/70(1)/2019-07-26), (τελευταία πρόσβαση 13.04.2021).

³¹ Βλ. ΣΤ. ΝΤΟΤΣΙΑΣ, Ο λογιστικός λαβύρινθος των ψηφιακών νομοσμάτων, Επιχείρηση 141/2018, 323 επ.

³² Situation Report on Counterfeiting and Piracy in the European Union, Europol and European Union Intellectual Property Office, June 2017, διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση file:///C:/Users/%CE%9A%CF%89%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AF%CE%BD%CE%B1/Downloads/counterfeiting_and_piracy_in_the_european_union.pdf, (τελευταία πρόσβαση 13.04.2021).

ποινή³³ και το παράνομο εμπόριο πολιτιστικών αγαθών³⁴, αποφεύγοντας ταυτόχρονα την ανισορροπία στους τελωνειακούς ελέγχους, υπό το φως υποχρεωτικών εγγυήσεων και κανόνων ασφαλείας³⁵.

Η αναγνώριση της ανάγκης αποτελεσματικής διεξαγωγής τελωνειακών ελέγχων, διά εκσυγχρονισμένων ηλεκτρονικών συστημάτων³⁶, αποτυπώθηκε στο άρθρο 16 του Ενωσιακού Τελωνειακού Κώδικα, αλλά και στο πλαίσιο του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου για την περίοδο 2021-2027³⁷ με

³³ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2019/125 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16.01.2019, για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυνάμενων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία, PE/59/2018/REV/1, ΕΕ L 30 της 31.01.2019, 1-57.

³⁴ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2019/880 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17.04.2019, σχετικά με την είσοδο και την εισαγωγή πολιτιστικών αγαθών, PE/82/2018/REV/1, ΕΕ L 151 της 07.06.2019, 1-14.

³⁵ Βαρύνουσας σημασίας είναι το καθεστώς του ΕΟΦ, που έχει καθιερωθεί από το 2005, στο πλαίσιο των προτύπων SAFE του Παγκόσμιου Οργανισμού Τελωνείων (ΠΟΤ). Βλ. και απόφαση του ΔΕΕ (τρίτο τμήμα) της 16.01.2019, επί της υπόθεσης C-496/17, Deutsche Post AG κατά Hauptzollamt Köln, ECLI:EU:C:2019:26.

³⁶ Για το ζήτημα του εκσυγχρονισμού της εθνικής τελωνειακής διοίκησης, άρρηκτα συνδεδεμένου με τις εξελίξεις που σημειώθηκαν σε κοινοτικό επίπεδο και την τότε προετοιμασία λειτουργίας του ηλεκτρονικού Τελωνείου, βλ. Ν. ΔΕΛΟΠΟΥΛΟΥ, Ο οργανωτικός εκσυγχρονισμός της εθνικής τελωνειακής διοίκησης στο πλαίσιο λειτουργίας της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και η πορεία προς το ηλεκτρονικό τελωνείο (e-customs), ΘΠΔΔ 11/2009, 1205. Επιπλέον, για την αναλυτική καταγραφή των διαδικασιών προσαρμογής των Τελωνείων στην ηλεκτρονική πραγματικότητα από το 2011, βλ. Α. ΛΥΜΠΕΡΗΣ, Ηλεκτρονικό Τελωνείο (e-customs) - Νέες Τελωνειακές διαδικασίες από 1.1.2011 - Συνοπτική Διασάφηση Εισόδου (ENS) και Συνοπτική Διασάφηση Εξόδου (EXS), Επιχείρηση 68/2011, 148 επ.

³⁷ Μετά τα εγκριθέντα συμπεράσματα της Έκτακτης Συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (17-21 Ιουλίου) σχετικά με το σχέδιο ανάκαμψης και το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο για την περίοδο

την πρόβλεψη νέου μέσου τελωνειακού εξοπλισμού μέσω της δημιουργίας νέου Ταμείου Ολοκληρωμένης Διαχείρισης των Συνόρων, σε σύμπνοια με το σχέδιο δράσης για τα Τελωνεία, όπως προτάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το 2018. Συνακόλουθα, στις 16.03.2021 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή³⁸ χαιρέτησε την προσωρινή πολιτική συμφωνία με τη νέα δέσμη μέτρων για τη χρηματοδότηση, καταρχήν, ηλεκτρονικού εξοπλισμού τελωνειακών ελέγχων στα κράτη μέλη³⁹, ώστε να επιτευχθεί η αναβάθμιση κι η συντήρηση του ήδη υπάρχοντος, με την καθοδήγηση και του ψηφιακού θεματολογίου, μέσω, κυρίως, σαρωτών ακτινών Χ, αυτοματοποιημένων συστημάτων ανίχνευσης πινακίδων αριθμού και κινητών εργαστηρίων για ανάλυση δειγμάτων. Το εγχείρημα τούτο θα μπορούσε να αξιολογηθεί ως μια προσπάθεια εξορθολογισμένης προσέγγισης της διαχείρισης των ηλεκτρονικών συστημάτων κι από πλευράς

2021-2027 και υπό την επιφύλαξη της συμφωνίας με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, βλ. ηλεκτρονική διεύθυνση <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/07/21/european-council-conclusions-17-21-july-2020/#>, (τελευταία πρόσβαση 13.04.2021).

38 Commission welcomes provisional political agreement on new €1 billion package to finance customs control equipment in EU Member States, Taxation and Customs Union, IP/21/1133, διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση https://ec.europa.eu/taxation_customs/news/commission-welcomes-provisional-political-agreement-new-%E2%82%AC1-billion-package-finance-customs-control-equipment-eu-member-states_en, (τελευταία πρόσβαση 13.04.2021).

39 Βλ. και Φ. ΜΑΛΑΜΑΣ, Τελωνείο και ηλεκτρονικό εμπόριο, σε: Σύγχρονες Φορολογικές Πρακτικές της Ψηφιακής Οικονομίας, Νομική Βιβλιοθήκη 2019, 120 επ.

κόστους συντήρησης, εντασσόμενη, πάντως, στη μακροπρόθεσμη στρατηγική για τα τελωνειακά συστήματα⁴⁰.

III. Υπό δημοσιονομικό πρίσμα προσέγγιση του ισχύοντος ενωσιακού τελωνειακού μοντέλου

Το άρθρο 2, παράγραφος 1, εδάφιο α' της υπ' αριθμ. 2020/2053 Απόφασης (ΕΕ, Ευρατόμ) του Συμβουλίου της 14.12.2020 για το σύστημα των ιδίων πόρων της ΕΕ και για την κατάργηση της υπ' αριθμ. 2014/335 Απόφασης (ΕΕ, Ευρατόμ), με ισχύ από 01.01.2021⁴¹ προς εξασφάλιση της μετάβασης στο αναθεωρημένο, συνεπεία της νόσου COVID-19, σύστημα των ιδίων πόρων, ορίζει ρητά ότι *συνιστούν ιδίους πόρους εγγραφόμενους στον προϋπολογισμό της Ένωσης τα έσοδα από τους παραδοσιακούς ιδίους πόρους από [...] δασμούς του κοινού δασμολογίου και λοιπούς δασμούς που έχουν θεσπισθεί ή θα θεσπισθούν από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης επί των συναλλαγών με τρίτες χώρες, τελωνειακούς δασμούς*

40 Βλ. και την προτεραιότητα δημιουργίας «ομάδας καταλύτη» από ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, με σκοπό τη διερεύνηση των συγκεκριμένων ζητημάτων, σε: REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL on the IT strategy for customs, COM/2018/178 final, διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A178%3AFIN>, (τελευταία πρόσβαση 13.04.2021).

41 Council Decision (EU, Euratom) 2020/2053 of 14 December 2020 on the system of own resources of the European Union and repealing Decision 2014/335/EU, Euratom, EE L 424 της 15.12.2020, 1-10.

που επιβάλλονται στα προϊόντα τα οποία υπάγονται στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, που έχει λήξει, όπως και από εισφορές και άλλα τέλη που προβλέπονται στο πλαίσιο της κοινής οργάνωσης των αγορών ζάχαρης. Σύμφωνα, δε, με το άρθρο 9, παράγραφος 1, εδάφια α' και β' της εν λόγω Απόφασης οι συγκεκριμένοι ίδιοι πόροι εισπράττονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις εθνικές διατάξεις, οι οποίες επιβάλλονται με νομοθετικά, κανονιστικά και διοικητικά μέτρα. Τα κράτη μέλη, ανάλογα με την περίπτωση, προσαρμόζουν τις διατάξεις αυτές, ώστε να πληρούν τις απαιτήσεις των κανόνων της Ένωσης. Συναφώς, οι δασμοί αποτελούν σημαντική πηγή εσόδων για την Ένωση, όπως αποδεικνύεται κι από στατιστικά στοιχεία του ενωσιακού προϋπολογισμού, ως αυτά αποτυπώνονται σε διαδραστικό διάγραμμα που δείχνει ανά οικονομικό έτος τις δαπάνες και τα έσοδα της ΕΕ⁴². Σε τούτο διαφαίνεται ότι οι παραδοσιακοί ίδιοι πόροι⁴³ δεν περιλαμβάνονται στον υπολογισμό των καθαρών υπολοίπων, καθώς αποτελούν άμεσο αποτέλεσμα κοινών πολιτικών, όπως της Τελωνειακής Ένωσης, κι, άρα, οι τελωνειακοί

42 Το διαδραστικό διάγραμμα δαπανών κι εσόδων της Ένωσης για την περίοδο 2014-2020, διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση https://ec.europa.eu/budget/graphs/revenue_expenditure.html, (τελευταία πρόσβαση 13.04.2021).

43 Πρβλ. Δ. ΣΚΙΑΔΑΣ, Εκκρεμείς αναλήψεις υποχρεώσεων στην ΕΕ: Διαχειριστικός ελιγμός ή βραδυφλεγής δημοσιονομική βόμβα;, ΕΕΕυρΔ 2/2019, 137-146.

δασμοί θεωρούνται καθαρά έσοδα της ΕΕ⁴⁴ κι όχι εθνικές συνεισφορές⁴⁵.

Κατ' ακολουθία, δεδομένου ότι οι τελωνειακές αρχές των κρατών μελών εισπράττουν, πλην των τελωνειακών δασμών, και τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (εφεξής: ΦΠΑ⁴⁶) και τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης επί εισαγόμενων στο έδαφος της Ένωσης εμπορευμάτων, όταν οι φόροι αυτοί είναι απαιτητοί, η διενέργεια τελωνειακών ελέγχων (και) σε ό, τι αφορά στην εισπραξή τους έχει αντίκτυπο, το πρώτον, στους εθνικούς προϋπολογισμούς των κρατών μελών, κι, αλυσιδωτά, στον ενωσιακό προϋπολογισμό⁴⁷. Στο κλίμα αυτό, και προς την κατεύθυνση υιοθέτησης μέτρων διευκόλυνσης του εμπορίου, μνημονεύουμε

44 Βλ. και Α. ΔΕΔΟΥΛΗ-ΛΑΖΑΡΑΚΗ, Η αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους τομείς της έμμεσης και άμεσης φορολογίας στα πλαίσια της εσωτερικής αγοράς και του ανόθευτου ανταγωνισμού, Ευρωπαϊκό Δίκαιο 3/2020, 246 επ.

45 Βλ. και Κ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ, Το νομικό σύστημα της ΕΕ: Νομική Βιβλιοθήκη 2015, 98.

46 Βλ. και Δ. ΚΟΥΝΑΔΗΣ, Ν. ΣΓΟΥΡΙΝΑΚΗΣ, Φόρος Προστιθέμενης Αξίας - Πρακτική Εφαρμογή: Νομική Βιβλιοθήκη 2017, 316.

47 Εν έτει 2009, οι ίδιοι πόροι με βάση τον ΦΠΑ ανήλθαν σε 13,7 δισεκατομμύρια ευρώ, αποτελώντας το 11,7% των εσόδων της ΕΕ. Διευκρινίζεται ότι ο υπολογισμός των ιδίων πόρων ΦΠΑ γίνεται επί εναρμονισμένης βάσης υπολογισμού του ΦΠΑ. Σημείο έναρξης υπολογισμού των προκύπτόντων από ΦΠΑ ιδίων πόρων αποτελεί το σύνολο των καθαρών εσόδων ΦΠΑ που εισπράχθηκε από έκαστο κράτος μέλος, μέσα σε δεδομένο έτος. Σε περίπτωση που το ποσό του ΦΠΑ που εισπράχθηκε είναι πιο χαμηλό, λόγω απάτης ή φοροδιαφυγής, υπό κανονικές συνθήκες, προκαλείται αντίστοιχη μείωση και του ποσού των ιδίων πόρων ΦΠΑ που καταβάλλονται στον ενωσιακό προϋπολογισμό, με εξαίρεση την περίπτωση που οι βάσεις υπολογισμού, που λαμβάνονται υπόψη, περιορίζονται στο 50% του Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος (εφεξής: ΑΕΕ), όπως παρατηρείται και συνηθίζεται να συμβαίνει με ορισμένα κράτη μέλη της Ένωσης.

το λεγόμενο τελωνειακό καθεστώς 42⁴⁸, το οποίο χρησιμοποιεί ένας εισαγωγέας, ώστε να επιτύχει απαλλαγή από το υποχρεωτικό καθεστώς ΦΠΑ, όταν τα εισαγόμενα αγαθά πρόκειται να μεταφερθούν σε έτερο κράτος μέλος της Ένωσης. Διευκρινίζεται, ωδε, ότι, όταν εμπορεύματα εισάγονται και τίθενται σε κυκλοφορία σε κάποιο κράτος μέλος, ο ΦΠΑ οφείλεται στο εν λόγω κράτος μέλος. Εντούτοις, αν κατά τη χρονική στιγμή της εισαγωγής, είναι βέβαιο ότι τα εισαγόμενα αγαθά προορίζονται για άλλο κράτος μέλος, ο ΦΠΑ που οφείλεται, καταβάλλεται στο κράτος μέλος προορισμού⁴⁹. Άλλως ειπείν, υφίσταται απαλλαγή ΦΠΑ κατά την εισαγωγή, επειδή την εισαγωγή ακολουθεί η ενδοενοσιακή παράδοση ή μεταφορά αγαθών σε άλλο κράτος μέλος. Ωσαύτως, με την από 05.12.2017 έγκριση νέων κανόνων από το Συμβούλιο⁵⁰ προβλέφθηκε απαλλαγή ΦΠΑ για τα δέματα που προέρχονται έξωθεν της ΕΕ κι έχουν αξία κάτω των είκοσι δύο ευρώ⁵¹, χαρακτηριζόμενα

48 Βλ. Κ. ΣΑΒΒΑΪΔΟΥ, Η προθεσμία παραγραφής του δικαιώματος του Δημοσίου για την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση φοροδιαφυγής στον τομέα του ΦΠΑ, Δίκαιο Επιχειρήσεων & Εταιριών 2/2017, 177 επ.

49 Ως κράτος μέλος προορισμού ορίζεται αυτό, στο οποίο αποστέλλονται ή μεταφέρονται τα αγαθά και το οποίο είναι διαφορετικό από το κράτος μέλος εισαγωγής.

50 Βλ. σχετικό Δελτίο Τύπου, διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2017/12/05/vat-on-electronic-commerce-new-rules-adopted/>, (τελευταία πρόσβαση 13.04.2021).

51 Ενοποιημένο κείμενο: Οδηγία (ΕΕ) 2017/2455 του Συμβουλίου, της 05.12.2017, για την τροποποίηση της Οδηγίας 2006/112/ΕΚ και της Οδηγίας 2009/132/ΕΚ, όσον αφορά ορισμένες υποχρεώσεις που απορρέουν από τον ΦΠΑ, για παροχές υπηρεσιών και πωλήσεις αγαθών εξ αποστάσεως, διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=C>

ως μικροδέματα, καίτοι οι επιχειρήσεις της ΕΕ οφείλουν να καταβάλλουν ΦΠΑ ανεξάρτητα από την αξία των αγαθών που πωλούν. Για την ανταλλαγή, δε, πληροφοριών σχετικά με τον ΦΠΑ, σε ευρωπαϊκό ενδοενοσιακό επίπεδο, γίνεται χρήση της μηχανής αναζήτησης VIES⁵², ως αντιστάθμισμα της κατάργησης των παλαιότερων τελωνειακών διατυπώσεων κι ελέγχων.

Εξάλλου, κατά την κατάρτιση του προϋπολογισμού της ΕΕ⁵³, σε συμφωνία με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, επιχειρείται προσπάθεια διενέργειας αποτελεσματικού κι αποδοτικού εσωτερικού ελέγχου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο οποίος συμπεριλαμβάνει την πρόληψη, τον εντοπισμό, τη διόρθωση και την παρακολούθηση τυχόν απάτης και παρατυπιών, κατά το άρθρο 317 της ΣΛΕΕ και του άρθρου 36 του (νέου) δημοσιονομικού Κανονισμού⁵⁴. Έτσι, όλες

ELEX%3A02017L2455-20200818, (τελευταία πρόσβαση 13.04.2021), με έμφαση στο διαφοροποιημένο καθεστώς περί κατάργησης της απαλλαγής ΦΠΑ, κατά την εισαγωγή μικρών αποστολών αξίας είκοσι δύο ευρώ, δημιουργία Import One Stop Shop (IOSS), νέων απαιτήσεων τήρησης αρχείων για διαδικτυακές αγορές/πλατφόρμες κτλ., με ισχύ από 01.07.2021.

52 Βλ. και Α. ΑΝΤΩΝΙΟΥ, Ενίσχυση της αυτόματης ανταλλαγής φορολογικών πληροφοριών: προϊόν της οικονομικής κρίσης αλλά και μέσο καταπολέμησής της, Δίκαιο Επιχειρήσεων & Εταιριών 1/2018, 33 επ.

53 Βλ. και Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ, Ευρωπαϊκό Δίκαιο: Νομική Βιβλιοθήκη 2016, 183.

54 Ενοποιημένο κείμενο: Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 2018/1046 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18.07.2018, σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης, την τροποποίηση των Κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1296/2013, (ΕΕ) αριθ. 1301/2013,

οι υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και δη, εν προκειμένω, η ΓΔ TAXUD κι η OLAF, είναι υποχρεωμένες να προλαμβάνουν και να εντοπίζουν απάτες, ως τμήμα των καθημερινών δραστηριοτήτων τους, που σχετίζονται με το μέλλον του προϋπολογισμού. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητος ο συντονισμός των μέτρων καταπολέμησης της απάτης, με έρεισμα την ποιοτική συνεργασία μεταξύ και των Τμημάτων της ίδιας της Επιτροπής, πολλώ, δε, μάλλον ενόψει μια εξελισσόμενης επείγουσας κατάστασης, όπως η παρούσα πανδημική κρίση.

IV. Χωλά σημεία του ισχύοντος μοντέλου διενέργειας τελωνειακών ελέγχων

Όπως ήδη αναφέραμε στην ενότητα II(B), η τελωνειακή διοίκηση κάθε κράτους μέλους εφαρμόζει το δικό της σύστημα αξιολόγησης, διαχείρισης κι ελέγχου των κινδύνων, όπως αυτή αντιλαμβάνεται, ερμηνεύει κι οριοθετεί την έννοια του κινδύνου, τα αποτελέσματα της ανάλυσης του κινδύνου, τα κριτήρια και τα πρότυπα κινδύνου, καθώς και δικό της σύστημα πληροφοριών με δυνατότητα παρέκκλισης από το Τελωνειακό Σύστημα Πληροφοριών (εφεξής: ΤΣΠ). Γίνεται,

(ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) αριθ. 1304/2013, (ΕΕ) αριθ. 1309/2013, (ΕΕ) αριθ. 1316/2013, (ΕΕ) αριθ. 223/2014, (ΕΕ) αριθ. 283/2014 και της Απόφασης αριθ. 541/2014/ΕΕ και για την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012.

συνεπώς, εύληπτο ότι σε ευρωπαϊκό ενωσιακό επίπεδο δεν υφίσταται, εις το παρήκον του χρόνου, ενιαίο σύστημα αξιολόγησης, διαχείρισης κι ελέγχου των ελλοχευόντων κινδύνων, στον ίδιο βαθμό και την ίδια ένταση και ποιότητα, αν κι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή από το 2016 κι εντεύθεν θεσπίζει με εκτελεστικές πράξεις τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση μιας κατά δύναμιν ενιαίας εφαρμογής, κατ' άρθρο 50 του Ενωσιακού Τελωνειακού Κώδικα.

Επί προσθέτως, μολονότι οι τελωνειακές αρχές οφείλουν να ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τους εντοπισμένους κινδύνους ή τις απειλές, με αυξημένο κίνδυνο, κάνοντας χρήση κι εντύπου πληροφοριών για τους κινδύνους (RIF), παρατηρείται, συχνά, η ελλιπής συμπλήρωσή του, όπως επίσης και το ζήτημα της διπλής αναφοράς στοιχείων τόσο στο Κοινό Σύστημα Διαχείρισης Τελωνειακών Κινδύνων (CRMS), όσο και στο ΤΣΠ, ώστε να δημιουργείται σύγχυση και να μην παρέχεται η κατάλληλη τροφοδότηση. Τούτη η έλλειψη εναρμόνισης, το πρώτον, των τεχνικών μέσων, και, δευτερευόντως, του περιεχομένου και της ποιότητας των πληροφοριών αποτελεί αναμφίβολα ένα πρώτο τρωτό σημείο που εντοπίζουμε στη θεματική της ανταλλαγής πληροφοριών και στο συντονισμό μιας με κοινή κατεύθυνση στρατηγικής μεταξύ των ανά κράτος μέλος διοικήσεων.

Ακολουθώς, μολονότι η καταγωγή των εμπορευμάτων που εισάγονται στο ενωσιακό τελωνειακό έδαφος συνδυαστικά με τη δασμολογική κατάταξή τους αποτελούν τους δύο παράγοντες προσδιορισμού της τελωνειακής οφειλής, ήτοι της υποχρέωσης καταβολής του δασμού που επιβάλλεται στα συγκεκριμένα εμπορεύματα, σύμφωνα με την ισχύουσα τελωνειακή νομοθεσία⁵⁵, το πιο ευαίσθητο στοιχείο ελέγχου κι εξακρίβωσης αποτελεί η δασμολογητέα αξία, που δηλώνεται κατά την εισαγωγή. Παρατηρείται, λοιπόν, συχνά το φαινόμενο της επιρρέπειας δήλωσης μικρότερης αξίας από την πραγματική αξία του εμπορεύματος, κατά το στάδιο της τελωνειακής διασάφησης εισαγωγής, γνωστής ως ΕΔΕ, ή της δήλωσης ψευδούς χώρας καταγωγής ή της κατάταξης των εμπορευμάτων σε κατηγορία με χαμηλότερο ή μηδενικό φορολογικό συντελεστή και, μάλιστα, από εισαγωγείς που ασκούν τις δραστηριότητές τους σε περισσότερα κράτη μέλη, διακυβεύοντας έτσι την είσπραξη των δασμών. Πρόκειται, λοιπόν, για ένα δεύτερο θολό σημείο. Για την αντιμετώπισή του, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναπτύξει, αφενός, τη μεθοδολογία για την εκτίμηση των δίκαιων τιμών αγοράς, εφαρμόζοντας μια στατιστική

διαδικασία στα στοιχεία της COMEXT⁵⁶, για την πραγματοποίηση εκτιμήσεων με αξιόπιστο περιεχόμενο αναφορικά με τις τιμές των εισαγόμενων αγαθών, τις οποίες η OLAF αποστέλλει στις τελωνειακές αρχές των κρατών μελών, αφετέρου, τα συστήματα ConTraffic και Container Status Messages (CSM), ως εργαλεία που παρέχουν στις τελωνειακές αρχές πληροφορίες σχετικά με τις διαδρομές των εμπορευματοκιβωτίων, καθώς κι υπηρεσίες εκτίμησης κινδύνου. Επιπρόσθετα, το 2018, εξεδόθη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτελεστική απόφαση για τον καθορισμό κοινών κριτηρίων και προτύπων δημοσιονομικού κινδύνου, γνωστή ως απόφαση FRC, σε συνδυασμό με έγγραφο καθοδήγησης, για να εναρμονίσει τον τρόπο που τα κράτη μέλη επιλέγουν τις προς υποβολή ελέγχου εισαγωγές, και στο πλαίσιο του με προοπτική δυναμικής εξέλιξης ηλεκτρονικού εμπορίου. Προσέτι, από 15.03.2021 εφαρμόζεται νέο πρόγραμμα ασφάλειας, ως πρώτη γραμμή άμυνας αναφορικά με την προστασία της ενιαίας αγοράς και των καταναλωτών της ΕΕ, το οποίο υποστηρίζεται από ένα σύστημα πληροφοριών για φορτία πριν από την άφιξή τους στο τελωνειακό έδαφος (ICS2)⁵⁷.

⁵⁵ Για μια ενδεικτική ελληνική περίπτωση, βλ. Α. ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ, Διαδικασία είσπραξης χρεών προς το δημόσιο πότε πρέπει να παραγράφεται ποινικά το αδίκημα της μη καταβολής χρεών προς το δημόσιο κωλυσιεργία και αυθαιρεσία του μηχανισμού είσπραξης, *Αρμενόπουλος* 10/2012, 1521-1533.

⁵⁶ Βάση δεδομένων της Eurostat με λεπτομερές περιεχόμενο στατιστικών στοιχείων για τις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές.

⁵⁷ Αναλυτικότερα για το νέο τελωνειακό σύστημα προ-άφιξης εμπορευμάτων, σε https://ec.europa.eu/taxation_customs/general-information-customs/customs-security/

Επειδή, όμως, πρώτον μεν, τμήματα της εν λόγω εργαλειοθήκης, όπως το συνοδευτικό έγγραφο καθοδήγησης, δεν έχουν νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα για τις αρμόδιες αρχές κι, άρα, στερούνται εκτελεστότητας, έπειτα, τα κράτη μέλη θεσπίζουν κατά βούληση τα κριτήρια εντοπισμού ενδεχόμενου κινδύνου, δεν προβλέπεται μια όμοια τυποποιημένη διοικητική διαδικασία ως προς τα κριτήρια και τα πρότυπα εκτίμησης και του συγκεκριμένου είδους κινδύνου, με την ευρεία του όρου έννοια, οπότε και τα σχετικά με την αποτίμηση συστημάτων ελέγχου αποτελέσματα διαφοροποιούνται ουσιωδώς μεταξύ των τελωνειακών διοικήσεων των κρατών μελών.

Σύμφωνα, δε, με την υπ' αριθμ. 4/2021 Ειδική Έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου, υποβαλλόμενη δυνάμει του άρθρου 287, παράγραφος 4, εδάφιο β' της ΣΛΕΕ, το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο δε διασφαλίζει ότι οι τελωνειακές αρχές των κρατών μελών διαχειρίζονται με ενιαίο κι ορθό τρόπο, ακόμη και την περίπτωση απαλλαγής από την απόδοση ΦΠΑ, που το τελωνειακό καθεστώς 42⁵⁸ προβλέπει. Βέβαια, η αρχή της επικουρικότητας δεν επιτρέπει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επεμβαίνει και να ρυθμίζει τον ακριβή τρόπο με τον οποίο

⁵⁷ import-control-system-2-ics2_en#heading_0, (τελευταία πρόσβαση 13.04.2021).

⁵⁸ Διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_04/SR_Customs_controls_EL.pdf (τελευταία πρόσβαση 13.04.2021).

τα κράτη μέλη ελέγχουν κι εισπράττουν ΦΠΑ για λογαριασμό της, όμως, αν κάποιο κράτος μέλος αντιμετωπίζει σχετικό πρόβλημα, τούτο δύναται να τεθεί σε διαβούλευση από ομάδες (συν)εργασίας, όπως αυτές του προγράμματος Fiscalis 2020. Σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, η τελωνειακή νομοθεσία δεν τροποποιήθηκε για να αποτυπώσει και τις καινούριες απαιτήσεις της Οδηγίας για τον ΦΠΑ⁵⁹-ακόμη και στις τρέχουσες συνθήκες- οπότε η έλλειψη εναρμόνισης οδηγεί μοιραία σε δυσλειτουργίες και αφήνει περιθώρια για δόλιες πρακτικές που αποσκοπούν στη φοροδιαφυγή.

V. Καταληκτικές παρατηρήσεις

Το 2019, οι τελωνειακοί δασμοί που εισπράχθηκαν σε ευρωπαϊκό ενωσιακό επίπεδο ανήλθαν σε 21,4 δισεκατομμύρια ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 13% των εσόδων του ενωσιακού προϋπολογισμού, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 4/2021 Ειδική Έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου. Τούτο αποδεικνύει τη σπουδαιότητα της συμβολής της Τελωνειακής Ένωσης στον προϋπολογισμό της ΕΕ. Η, δε, ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων της

⁵⁹ Οδηγία (ΕΕ) 2020/2020 του Συμβουλίου της 7.12.2020 για την τροποποίηση της Οδηγίας 2006/112/ΕΚ σχετικά με προσωρινά μέτρα ως προς τον ΦΠΑ που επιβάλλεται στα εμβόλια για τη νόσο COVID-19 και τα in vitro διαγνωστικά ιατροτεχνολογικά προϊόντα, στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της πανδημίας COVID-19, ΕΕ L 419 της 11.12.2020,1-4.

Γενικής Διεύθυνσης Προϋπολογισμού περιείχε επιφύλαξη σχετικά με την ακρίβεια των ποσών των παραδοσιακών ιδίων πόρων, που μεταφέρθηκαν στον ενωσιακό προϋπολογισμό, καθότι, εντοπίστηκε υπόθεση παραβίασης τελωνειακής νομοθεσίας της ΕΕ στο Ηνωμένο Βασίλειο⁶⁰ και δυνητικές απώλειες σε λοιπά κράτη μέλη. Επομένως, το έλλειμμα στην είσπραξη των δασμών αντισταθμίστηκε από υψηλότερες εισφορές των κρατών μελών, βάσει του ΑΕΕ, ήτοι κόστος που, εν τέλει, επωμίστηκε ο ευρωπαϊός φορολογούμενος πολίτης.

Αν και θεωρητικά, το ευρωπαϊκό ενωσιακό τελωνειακό έδαφος λειτουργεί ως μια ενιαία τελωνειακή διοίκηση, στην πράξη, η αδυναμία συσχέτισης μεταξύ νομοθεσίας, κατευθυντήριων γραμμών κι εφαρμογής τούτων από τις τελωνειακές αρχές των κρατών μελών αποκλίνει από την έννοια του ενιαίου. Αυτό που απολείπει, λοιπόν, είναι ένα πιο αποτελεσματικό σύστημα τελωνειακού ελέγχου που θα αυξήσει τη συλλογή των παραδοσιακών ιδίων πόρων και θα μειώσει το μερίδιο συνεισφοράς των κρατών μελών, βάσει του ΑΕΕ τους, και μάλιστα, όταν συντρέχει επείγουσα περίπτωση ή επικείμενος κίνδυνος, όπως ο τρέχων, με απειλητική έως

ζημιογόνα απήχηση στην ανθεκτικότητα της οικονομίας ολόκληρης της Ένωσης.

Δεδομένων των σκιερών σημείων που επισημάνθηκαν και χωρίς να παροραθούν τα θετικά βήματα που έχουν συντελεσθεί, από το 2016 μέχρι σήμερα, το ισχύον μοντέλο τελωνειακής οργάνωσης και διαχείρισης κινδύνων, το οποίο παραχωρεί στα κράτη - εφαρμοστές των διατάξεων του Ενωσιακού Τελωνειακού Κώδικα υπερβολική διακριτική ευχέρεια, η μη ύπαρξη κοινής για όλες τις αρχές ηλεκτρονικής πλατφόρμας ή βάσεων δεδομένων για συστηματική ανταλλαγή πληροφοριών, οι μη πάντοτε σαφείς οδηγίες προς τις αρχές των κρατών μελών προς χρήση κατά την κατάρτιση προφίλ κινδύνου, που, σε κάθε περίπτωση, στερούνται εκτελεστότητας, όπως, επίσης, κι οι ανεπαρκείς ρυθμίσεις για την παρακολούθηση και την επανεξέταση των κινδύνων, δε διασφαλίζουν την επαρκή εναρμόνιση της διενέργειας ελέγχων, ως ζωτικής σημασίας στοιχείο, για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ.

Με τούτα τα δεδομένα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ήδη προτείνει να δημιουργηθεί ένας ευρωπαϊκός τελωνειακός οργανισμός, είτε εξολοκλήρου νέος, είτε ως διυπηρεσιακή δομή μεταξύ της ΓΔ TAXUD, της OLAF και της Γενικής Διεύθυνσης Προϋπολογισμού, που θα συγκεντρώνει την εμπειρογνωσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών μελών,

⁶⁰ Βλ. Υπόθεση C-213/19, Προσφυγή της 07.03.2019 - Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, ECLI:EU:C:2019:798.

προκειμένου να αναλύονται οι κύριοι κίνδυνοι και να προσδιορίζονται σαφώς οι καλύτεροι δυνατοί τρόποι, υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας, για την αντιμετώπισή τους. Η πρόταση τούτη, ωστόσο, θα ήταν εξαιρετικά δύσκολο να υιοθετηθεί, αφού όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να συναινέσουν στην ανάθεση της τελωνειακής διαχείρισης ελέγχων σε έναν υπερεθνικό φορέα κι, όπως είθισται και σε λοιπούς τομείς πολιτικής της ΕΕ, η αδυναμία επίτευξης συναίνεσης διαχρονικά παραμένει ανάχωμα στον βηματισμό προς την ευρωπαϊκή ενωσιακή ολοκλήρωση.

Β. Νομολογία

ΜΠρΚαβάλας 130/2020: Εξαιρετική αρμοδιότητα Ειρηνοδικείου κατ' αρ. 15 περ. 2 ΚΠολΔ [σημ. Παϊρίδη Χ.].

ΜΠρΚαβάλας 130/2020 (Τακτική διαδικασία)

Πρόεδρος: Χρήστος Κωστόπουλος

Δικηγόροι: Κωνσταντίνος Κωστούδης, Ελένη Χρυσικοπούλου

Άρθρο: 15 περ. 2 ΚΠολΔ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ: Εξαιρετική καθ' ύλην αρμοδιότητα Ειρηνοδικείου κατ' άρθρο 15 περ. 2 ΚΠολΔ, Ζημίες σε δέντρα, κλήματα κ.λ.π., Πώληση Ελαττωματικού Πράγματος, Παραπομπή κατ' εσφαλμένη ερμηνεία νόμου

«[...] Από τη διάταξη του άρθρου 15 περ. 2 του ΚΠολΔ που ορίζει ότι στην αρμοδιότητα των ειρηνοδικείων υπάγονται ανεξάρτητα από την αξία του αντικειμένου της διαφοράς, μεταξύ άλλων, οι διαφορές που αφορούν ζημίες σε δέντρα, κλήματα, καρπούς, σπαρτά, ρίζες και γενικά φυτά, που έγιναν με παράνομη βοσκή ζώων ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο και αποσκοπεί στην ταχύτερη επιδίκαση των

σχετικών αξιώσεων αποζημίωσης συνήθως οικονομικά ασθενών παθόντων, προκύπτει ότι εξαιρετικά η εκδίκαση των αγωγών, με τις οποίες επιδιώκεται η αποζημίωση των παθόντων λόγω της καταστροφής από παράνομη και υπαίτια πράξη ή παράλειψη τρίτου των αναφερόμενων στην ως άνω διάταξη συστατικών αγροτικών ακινήτων, δηλαδή δέντρων, κλημάτων, καρπών, σπαρτών και εν γένει φυτών και μάλιστα τόσο για τη θετική ζημία τους όσο και για την αποθετική (διαφυγόν κέρδος), αφού στην ως άνω διάταξη ούτε άμεση ούτε έμμεση διάκριση γίνεται της φύσης της εκάστοτε ένδικης αποζημίωσης από την ως άνω αιτία, η οποία είναι αποτέλεσμα ανθρώπινης πράξης ή παράλειψης που εκδηλώθηκε κατά οποιονδήποτε τρόπο, υπάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου, ανεξάρτητα από το ύψος της αξίας του αντικειμένου της διαφοράς (ΑΠ 390/1988 ΤΝΠ Νόμος) ή από την αιτία πρόκλησής της (ΑΠ 389/1988 ΤΝΠ Νόμος).

Κατ' ακολουθίαν των προαναφερόμενων η εκδίκαση των εν λόγω διαφορών υπάγεται στην εξαιρετική αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου, ανεξαρτήτως αν η σχετική αγωγή αποζημίωσης θεμελιώνεται σε ευθύνη συμβατική ή αδικοπρακτική, αντικειμενική ή υποκειμενική, σε δόλο ή αμέλεια, καθώς και αν η ζημία προέκυψε άμεσα ή έμμεσα, είναι παροδική ή διαρκής (πρβλ ΠΠρΡοδ 47/2017, ΠΠρΛαμ 4/2016 ΤΝΠ Νόμος), εφαρμοζομένης συνεπώς της διάταξης του άρθρου 15 περ. 2 ΚΠολΔ μεταξύ άλλων περιπτώσεων και όταν η ζημία επήλθε επειδή ο πωλητής δεν παρέδωσε έγκαιρα φυτοφάρμακο ή αυτό που παρέδωσε ήταν ακατάλληλο ή επειδή η ποικιλία του σπόρου δεν ανταποκρινόταν στη σχετική συμφωνία (βλ. Νίκα, Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, 2018, σελ.63, αρ. 11, ΜΠρΚαβ 230/2015 ΤΝΠ Νόμος).

Στην προκειμένη περίπτωση ο ενάγων εκθέτει στην κρινόμενη αγωγή: 'Ότι ο εναγόμενος, ο οποίος διατηρεί φυτώρια αμπέλου [...], τον προμήθευσε κατόπιν παραγγελίας του με 3.000 κλήματα [...], έναντι τιμήματος 3.000 ευρώ [...]. 'Ότι με εξαίρεση διακόσια από τα κλήματα αυτά, τα υπόλοιπα τα φύτεψε στα αγροκτήματα, έκτασης 12 περίπου στρεμμάτων, που καλλιεργεί ως αγρότης στη θέση [...] της ως άνω περιοχής, προβαίνοντας σε

όλες τις καλλιεργητικές φροντίδες, όπως ενδεικτικά άρδευση, φυτοπροστασία, θρέψη, καταπολέμηση ζιζανίων και αναμένοντας την εξέλιξή τους προς το χρόνο παραγωγής (2016). 'Ότι σύντομα διαπίστωσε πως πολλά κλήματα δεν αναπτύσσονταν κανονικά και κατέληγαν σε ξήρανση, γεγονός που γνωστοποίησε άμεσα στον εναγόμενο.

'Ότι κατόπιν τούτου ο τελευταίος, αποδεχθείς την ύπαρξη του ελαττώματος, προέβη την [...] στην αντικατάσταση 400 κλημάτων της ίδιας ποικιλίας, τα οποία είχαν ξεραθεί ολοσχερώς. 'Ότι το Φθινόπωρο του 2015 διαπιστώθηκε το ίδιο πρόβλημα και σε άλλα 700 κλήματα, γεγονός που επίσης γνωστοποίησε άμεσα στον εναγόμενο, ο οποίος προέβη στην αντικατάσταση και αυτών των κλημάτων της ίδιας ποικιλίας. 'Ότι το καλοκαίρι του 2016 ξεράθηκαν άλλα 900 κλήματα, ενώ και τα αντικατασταθέντα κλήματα έφεραν πλέον τα ίδια ακριβώς συμπτώματα ξήρανσης. 'Ότι με εξαίρεση 400 κλήματα που είχαν φυσιολογική ανάπτυξη και ικανοποιητική παραγωγή, όλα τα υπόλοιπα κλήματα έφεραν σημάδια μη φυσιολογικής ανάπτυξης και ίχνη ξήρανσης.

'Ότι από την επιτόπια εξέταση από εξειδικευμένο γεωπόνο της περιοχής εκτιμήθηκε ότι τα κλήματα πάσχουν από την ασθένεια [...]. 'Ότι η σχετική εκτίμηση του ως άνω γεωπόνου επιβεβαιώθηκε και από την εργαστηριακή εξέταση που διενήργησε το [...],

στο οποίο και απέστειλε για το σκοπό αυτό ενδεικτικά επτά κλήματα από διάφορα σημεία της αμπέλου. Ότι ειδικότερα το πόρισμα της εξέτασης του ως άνω Ινστιτούτου, το οποίο αποτυπώνεται στο κοινοποιηθέν σε αυτόν με αριθμό [...] έγγραφο, έχει ως εξής: [...]. Ότι τελικώς εντός του 2017 ξεράθηκαν όλα τα κλήματα, τόσο τα εναπομείναντα παλαιά όσο και αυτά που είχαν αποσταλεί προς αντικατάσταση. [...].

Ότι συνεπεία της ως άνω παράνομης και υπαίτιας συμπεριφοράς του εναγομένου, συνιστάμενης αφενός στην αναληθή διαβεβαίωση ότι ήταν σε θέση να του πωλήσει κλήματα της ως άνω ποικιλίας άριστης ποιότητας και αφετέρου στη μη τήρηση όλων των απαιτούμενων κανόνων επιμέλειας και πρόνοιας προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι όλα τα πωλούμενα είναι υγιή και δεν εμφανίζουν καμία ασθένεια, υπέστη [...].

Με το ως άνω περιεχόμενο και αιτήματα η αγωγή, αναρμοδίως καθ' ύλην εισάγεται ενώπιον του παρόντος Δικαστηρίου, διότι δι' αυτής εισάγεται διαφορά που αφορά ζημίες σε κλήματα συνιστάμενη ειδικότερα στις ένδικες αξιώσεις του ενάγοντος για την αποκατάσταση της ως άνω θετικής και αποθετικής περιουσιακής ζημίας που επικαλείται ότι υπέστη εκ της σταδιακής ξήρανσης όλων των κλημάτων που είχαν φυτευτεί στο αγρόκτημά του λόγω της αποδιδόμενης σε αμέλεια του

εναγομένου-προμηθευτή αθένειας [...] που εμφάνισαν. Συνεπώς, για την εκδίκαση της εν λόγω διαφοράς καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο, σύμφωνα με τα προαναφερόμενα στη μείζονα σκέψη, είναι, κατ' άρθρο 15 περ. 2 ΚΠολΔ, το Ειρηνοδικείο, στο οποίο και πρέπει να παραπεμφθεί η αγωγή, κατ' άρθρο 46 ΚΠολΔ, όπως ειδικότερα ορίζεται στο διατακτικό. [...]».

(Κηρύσσει εαυτόν αναρμόδιο – παραπέμπει Αγωγή)

Σημείωμα: Η καθιερούμενη στο άρθρο 15 περ. 2 ΚΠολΔ εξαιρετική αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου

Το εκδόν τη σχολιαζόμενη απόφαση Δικαστήριο καταπιάστηκε με το ζήτημα της εξαιρετικής υλικής αρμοδιότητας του Ειρηνοδικείου λόγω πώλησης ελαττωματικών κλημάτων αμπέλου προς τον ενάγοντα.

Ειδικότερα, όπως αναλυτικά εκτίθεται στη σχολιαζόμενη απόφαση, ο εναγόμενος πώλησε στον ενάγοντα ορισμένη ποσότητα κλημάτων αμπέλου προς φύτευση στα αγροκτήματα του τελευταίου. Τα κλήματα αυτά κατά τους ισχυρισμούς του ενάγοντος ήταν εξαρχής ελαττωματικά με αποτέλεσμα τελικώς να ξεραθούν. Ως εκ τούτου, ο ενάγων αναγκάστηκε να προβεί σε δαπάνες αντικατάστασης όλων των κλημάτων του προς αποφυγή της μετάδοσης της ασθένειας στο σύνολο των αμπελώνων της περιοχής αλλά και απώλεσε το προσδοκώμενο όφελος που θα αποκόμιζε, εάν η πώληση των κλημάτων είχε εξελιχθεί ομαλά. Τις ανωτέρω δαπάνες και το διαφυγόν του κέρδος αιτήθηκε να του καταβάλει ο εναγόμενος.

Το επιληφθέν Δικαστήριο ερευνώντας αυτεπαγγέλτως τη διαδικαστική προϋπόθεση της συνδρομής της καθ' ύλην αρμοδιότητάς του προς εκδίκαση της υπόθεσης αποφάνθηκε

αρνητικά και παρέπεμψε την υπόθεση προς εκδίκαση στο καθ' ύλην αρμόδιο Ειρηνοδικείο εφαρμόζοντας τη διάταξη της περ. 2 του άρθρου 15 ΚΠολΔ. Έτσι, ωστόσο, που έκρινε το Δικαστήριο υπέπεσε σε πλημμέλεια παραβιάζοντας την ανωτέρω διάταξη.

Συγκεκριμένα, από τη διάταξη του άρθρου αυτού, προκύπτει ότι εξαιρετικά η εκδίκαση των αγωγών που επιδιώκουν την στους παθόντες ενάγοντες αποζημίωση για καταστροφή από παράνομη και υπαίτια πράξη ή παράλειψη τρίτου (ολοσχερή ή μερική) των αναφερομένων στην προπαρατεθείσα δεύτερη περίπτωση του άρθρου 15 φυτών, συστατικών αγροτικών ακινήτων, δηλαδή δέντρων, κλημάτων, καρπών, σπαρτών και εν γένει φυτών και μάλιστα τόσο για τη θετική όσο και την αποθετική (διαφυγόν κέρδος) ζημία τους, η οποία είναι αποτέλεσμα ανθρώπινης πράξεως ή παραλείψεως που εκδηλώθηκε κατά οιονδήποτε τρόπο (εμπρησμός, ξύλευση, πλημμύρα, αμμοληψία κ.λπ.), υπήχθη στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου, ανεξάρτητα από το ύψος της αξίας του αντικειμένου της διαφοράς.

Εξάλλου, από την ίδια πιο πάνω διάταξη προκύπτει, ότι η προαναφερθείσα ζημία μπορεί να προκληθεί σε δέντρα με εμπρησμό, εκρίζωση, αποκοπή, ψεκασμό, αποκοπή φύλλων ή κλάδων, στα κλήματα, δηλαδή στα

αμπέλια, με εκρίζωση, αποκοπή των βλαστών ή των φύλλων, θλάση, βόσκηση, ψεκασμό, τρυγητό και άλλα, στους καρπούς, κάθε κατηγορίας, ποιότητας και καλλιέργειας, πριν ή μετά τον αποχωρισμό, με αποκοπή πριν από την ωρίμανση, ψεκασμό, βόσκηση κ.λπ., στα σπαρτά, στις ρίζες και γενικά στα φυτά με εκρίζωση, θερισμό, βόσκηση, ψεκασμό, διέλευση αυτοκινήτων ή άλλων τροχοφόρων (Β. Βαθρακοκοίλη, ΚΠολΔ, 2012, σελ. 162).

Από όλα τα παραπάνω συνάγεται ότι, γενικά, για να υπαχθεί η διαφορά στην εξαιρετική καθ' ύλην αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 15 περ. 2 ΚΠολΔ, απαιτούνται υπάρχοντα δέντρα, κλήματα, καρποί, σπαρτά, ρίζες και γενικά φυτά, καθώς και εξωτερική θετική ενέργεια ή παράνομη παράλειψη αποτρεπτικής ενέργειας τρίτου επ' αυτών (ΑΠ 1326/1986, ΕλλΔνη 28, 1026, ΕφΛαρ 133/2010 Τ.Ν.Π. Νόμος).

Ωστόσο, στην υπό κρίση περίπτωση, οι ανωτέρω προϋποθέσεις του νόμου, όπως έχουν ερμηνευτεί κατά πάγια νομολογία δεν συνέτρεχαν (ad hoc ΕφΛαρ 133/2010 Τ.Ν.Π. Νόμος). Ειδικότερα, τα πωληθέντα ελαττωματικά κλήματα προορίζονταν προς φύτευση εντός της αγροτικής έκτασης του ενάγοντος επί της οποίας ουδεμία καλλιέργεια προϊόντος υφίστατο. Η θετική και αποθετική

ζημία, που προκλήθηκε και επικαλέστηκε ο ενάγων, δεν αφορούσε υφιστάμενα ήδη φυτά και δεν προήλθε από εξωτερική θετική ενέργεια ή παράνομη παράλειψη επ' αυτών τρίτων αλλά επρόκειτο για την καταστροφή των ήδη εξαρχής ελαττωματικών-μολυσμένων κλημάτων, από την ασθένεια, που έφεραν προ της φύτευσης τους στον αγρό και η οποία οδήγησε στην ξήρανσή τους.

Συνεπώς, το επιληφθέν δικαστήριο εσφαλμένως ερμήνευσε και εφήρμοσε τη διάταξη της περ. 2 του άρθρου 15 ΚΠολΔ παραπέμποντας την υπόθεση προς εκδίκαση στο Ειρηνοδικείο, ενώ θα έπρεπε να την κρατήσει και να τη δικάσει ως έχον καθ' ύλην αρμοδιότητα προς τούτο.

Παϊρίδης Χρήστος,
Δικηγόρος

**ΕιρΑθ 176/2019 & ΕιρΠειρ 20/2020:
Αναστολή αναγκαστικής εκτέλεσης βάσει
του άρθρου 6 § 5 του ν. 3869/2010 [σημ.
Τσαχιρίδη Σ.]**

ΕιρΑθ: 176/2019

Πρόεδρος: Μαρία Κούρτη, Ειρηνοδίκης

Δικηγόροι: Μιχάλης Κούβαρης, Στέλλα
Μαυρίδου, Ευαγγελία Κακαβούλια,
Κλεονίκη Παναγοπούλου

Άρθρα: 6 § 5, 8 § 6 ν. 3869/2010, 686, 763 §
3 εδ. α' 924 ΚΠολΔ, 175 ΑΚ

**ΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΠΡΑΞΕΩΝ
ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ. Υλική
αρμοδιότητα Δικαστηρίου. Παθητική
νομιμοποίηση. Εμπρόθεσμη άσκηση
εφέσεως. Πιθανολόγηση ευδοκίμησης
αυτής. Πιθανολόγηση πρόκλησης
ουσιώδους βλάβης στα συμφέροντα
της αιτούσας. Δεκτή εν μέρει η
αίτηση. Αναστολή της επισπευδόμενης
αναγκαστικής εκτέλεσης. Αυτοδίκαιη
απαγόρευση διάθεσης περιουσιακών
στοιχείων οφειλέτη. Μη επιδίκαση
δικαστικής δαπάνης.**

[...] Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 5 του ν. 3869/2010, «Αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης μπορεί να ζητηθεί και μετά την έκδοση της οριστικής απόφασης, εφόσον έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα έφεση από τον οφειλέτη. Η αναστολή χορηγείται εάν πιθανολογείται ότι από την εκτέλεση θα προκληθεί ουσιώδης βλάβη στα συμφέροντα του αιτούντος και ότι θα ευδοκιμήσει η αίτηση. Η χορήγηση της αναστολής επάγεται αυτοδικαίως την απαγόρευση διάθεση των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη». Όπως γίνεται αντιληπτό, με βάση το άρθρο 6 παρ. 5 του ν. 3869/2010 αναστολή της εκτελεστικής διαδικασίας διατάσσεται από το αρμόδιο Δικαστήριο, εφόσον αυτό πιθανολογεί: α) την ευδοκίμηση της κύριας αίτησης και β) την πρόκληση ουσιώδους βλάβης στα συμφέροντα του αιτούντος. Προϋποθέσεις για την εφαρμογή της παραγράφου 5 του άρθρου 6 του ν. 3869/2010 είναι οι ακόλουθες (σωρευτικά): 1. Εκκρεμοδικία, η οποία υφίσταται από την άσκηση της έφεσης.

2. Έναρξη της εκτελεστικής διαδικασίας, η οποία καθιστά υποχρεωτική την ύπαρξη εκτελεστού τίτλου, την έκδοση απογράφου και την επίδοση της επιταγής προς εκτέλεση (το άρθρο 6 του ν. 3869/2010 αναφέρεται σε αναστολή της εκτελεστικής διαδικασίας και όχι εν γένει των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων συνεπώς προϋποθέτει την έναρξη της αναγκαστικής εκτέλεσης, όπως αυτή ρυθμίζεται από τα άρθρα 924 επ. ΚΠολΔ. Το επικείμενο της αναγκαστικής εκτέλεσης δεν αρκεί. 3. Απαιτείται πιθανολόγηση ευδοκίμησης της έφεσης, ήτοι ο δικαστής κατά την εκδίκαση της αίτησης αναστολής θα εξετάσει την πλήρωση των προϋποθέσεων των άρθρων 1 και 2 του ν. 3869/2010 και εφόσον πιθανολογήσει την παραδοχή τους, θα προβεί στη διαταγή ασφαλιστικών μέτρων και 4. Απαιτείται πιθανολόγηση πρόκλησης ουσιώδους (και όχι ανεπανόρθωτης) βλάβης στα συμφέροντα του αιτούντος (βλ. Βενιέρη - Κατσά, «Εφαρμογή του Νόμου 3869/2010 για τα υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα», 2η έκδοση, έκδ. 2013, σελ. 286 επ., με εκεί παραπομπές σε νομολογία, ΜΠΠειρ 1346/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Αντικείμενο της απόφασης επί της αιτήσεως του άρθρου 6 παρ. 5 του ν. 3869/2010 είναι η αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της παρουσίας του οφειλέτη, δηλαδή προστατεύεται η παρουσία του οφειλέτη από οποιαδήποτε ρευστοποίηση. Η αίτηση του άρθρου 6

παρ. 5 του ν. 3869/2010 στρέφεται μόνο κατά των πιστωτών, που έχουν ξεκινήσει διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης, συνεπώς δεν νομιμοποιούνται παθητικά άλλοι πιστωτές, που δεν έχουν θέσει σε κίνηση την αναγκαστική εκτέλεση. Ωστόσο, η απαγόρευση διάθεσης περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη που προβλέπεται στο άρθρο 6 παρ. 5 του ν. 3869/2010 σε περίπτωση χορήγησης αναστολής, ισχύει *erga omnes*. Κάθε διάθεση μετά την απόφαση αναστολής είναι άκυρη σύμφωνα με το άρθρο 175 ΑΚ. Η ακυρότητα αυτή είναι απόλυτη, ακόμη και κατά του καλόπιστου τρίτου, καθότι επέρχεται *ex lege*, ακόμη και αν δεν αναφέρει κάτι σχετικό η απόφαση. Συνεπώς, δεν επιβάλλεται η υποβολή του οφειλέτη σε συνεχείς διαδικασίες αναστολής αναγκαστικών εκτελέσεων κατά την έκδοση μίας θετικής απόφασης κατά το άρθρο 6 παρ. 6 του ν. 3869/2010 (βλ. Βενιέρη - Κατσά, «Εφαρμογή του Νόμου 3869/2010 για τα υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα», 2η έκδοση, έκδ. 2013, σελ. 286 επ.). Τέλος, επειδή στο άρθρο 6 παρ. 4 του ν. 3869/2010 δεν γίνεται πρόβλεψη για το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο προς εκδίκαση της αιτήσεως αναστολής, θα πρέπει να τύχει αναλογικής εφαρμογής η διάταξη του άρθρου 763 παρ. 3 εδαφ. α' ΚΠολΔ, όπως η παρ. 3 αντικαταστάθηκε από το άρθρο 17 παρ. 11 του ν. 4055/2012, που ορίζει ότι το

δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση, όπως και το δικαστήριο που δικάζει την έφεση ή ο πρόεδρος του είναι αρμόδια να αποφασίσουν για τη τύχη της άνω αιτήσεως αναστολής της εκτελεστικής διαδικασίας που έχει ξεκινήσει εις βάρος του οφειλέτη. Στην άσκηση της αίτησης αναστολής νομιμοποιείται κατ' αρχήν ο εκκαλών, αλλά και οποιοσδήποτε άλλος διάδικος της πρωτοβάθμιας δίκης έχει έννομο συμφέρον, εφόσον έλαβε μέρος σε αυτή. Κατά τη δίκη που ανοίγεται συνεπεία της αίτησης αναστολής εκτέλεσης αναγκαίως κρίνεται η βασιμότητα των λόγων της έφεσης και επιπλέον ο κίνδυνος ανεπανόρθωτης βλάβης του αιτούντος από την ενδεχόμενη άμεση ισχύ ή και εκτελεστότητα της εκκαλουμένης απόφασης (βλ. σχετ. ΕφΑθ 166/1985 Δίκη 1985. 767, ΕφΑθ 7774/1982 Δίκη 1983. 621, ΕφΑθ 85/1980 Αρμ 1980. 902, ΠρΕφΑθ 7210/1998, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Κ. Μπέη, Γνωμ. Δ 25. 523, Σ. Μαθθία Δ 9. 49). Προϋποθέσεις λοιπόν της αναστολής αποτελούν ο κίνδυνος ανεπανόρθωτης βλάβης από την άμεση εκδήλωση των έννομων συνεπειών της απόφασης και η κρίση περί της βασιμότητας της ασκηθείσας εφέσεως.

Στην προκειμένη περίπτωση, η αιτούσα με την κρινόμενη αίτηση εκθέτει τα εξής: Ότι με την από 30-06-2014 και με αριθμό έκθεσης κατάθεσης δικογράφου ...../2014 αίτησή της ενώπιον αυτού του Δικαστηρίου ζήτησε την

υπαγωγή της στις ευεργετικές διατάξεις του ν. 3869/2010. Ότι επί της αιτήσεως αυτής εκδόθηκε η με αριθμό .../2019 οριστική απόφαση αυτού του Δικαστηρίου, η οποία απέρριψε την αίτηση ως ουσιαστικά αβάσιμη, καθώς έκρινε ότι δεν αποδείχθηκαν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που απαιτούνται από το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 3869/2010 και ειδικότερα αυτή της μη δόλιας περιέλευσης σε αδυναμία πληρωμής. Ότι κατά της ανωτέρω απόφασης άσκησε ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών την από 11-06-2019 έφεσή της, η οποία προσδιορίστηκε για να συζητηθεί στις 8-4-2022, προβάλλοντας ως λόγους έφεσης την εσφαλμένη κρίση ως προς την κακή εκτίμηση των αποδείξεων, καθώς και την εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου. Κατόπιν τούτων, επικαλούμενη την ευδοκίμηση της ανωτέρω έφεσής της κατά της με αριθμό .../2019 απόφασης και την πρόκληση ουσιώδους βλάβης στα συμφέροντά της, ζητεί α. να διαταχθεί η διατήρηση της νομικής και πραγματικής κατάστασης της περιουσίας της, β. να ανασταλεί κάθε πράξη εκτέλεσης που έχει εκκινήσει από τον πρώτο των καθ' ων η αίτηση και ειδικότερα να ανασταλεί η εκτέλεση που έχει εκκινήσει δυνάμει της παρά πόδας του αντιγράφου εκ του με αριθμό ..... πρώτου απογράφου εκτελεστού της με αριθμό ..... Διαταγής πληρωμής της Δικαστού του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών και από .....-2019 εγγεγραμμένης επιταγής προς

πληρωμή, η οποία επιδόθηκε στην αιτούσα την 23η-9-2019 έως την έκδοση απόφασης επί της ως άνω εφέσεως της και γ. να καταδικασθούν οι καθ' ων στη δικαστική της δαπάνη.

Με αυτό το περιεχόμενο και αιτήματα η υπό κρίση αίτηση αρμόδια καθ' ύλην και κατά τόπο εισάγεται για να συζητηθεί ενώπιον του παρόντος Δικαστηρίου (683 παρ. 2, 3 ΚΠολΔ), το οποίο δικάζει με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων (686 επ. ΚΠολΔ). Πλην όμως τυγχάνει απαράδεκτη κατά το μέρος που στρέφεται κατά του δεύτερου, του τρίτου, του τέταρτου, του πέμπτου, του έκτου, του έβδομου, του όγδοου και του ένατου των καθ' ων λόγω έλλειψης παθητικής νομιμοποίησής τους, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στη μείζονα σκέψη της παρούσας, καθώς η αιτούσα δεν επικαλείται την από μέρους επίσπευση διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος της. Επομένως, η κρινόμενη αίτηση τυγχάνει απορριπτέα ως προς αυτούς τους πιστωτές. Περαιτέρω, κατά το μέρος, που κρίθηκε παραδεκτή, η κρινόμενη αίτηση είναι πλήρως ορισμένη και νόμιμη, στηριζόμενη στις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 5 του ν. 3869/2010 και πρέπει να εξεταστεί ως προς την ουσιαστική της βασιμότητα.

Από την εκτίμηση της ανωμοτί κατάθεσης της αιτούσας, από τα προσκομισθέντα και επικαλούμενα σημειώματα και έγγραφα που νόμιμα κατατέθηκαν στο ακροατήριο, και από

όλη γενικά τη διαδικασία πιθανολογήθηκαν κατά την κρίση του Δικαστηρίου τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Η αιτούσα κατέθεσε στη γραμματεία του Ειρηνοδικείου Αθηνών την από 30-6-2014 και με αριθμό έκθεσης κατάθεσης δικογράφου ...../2014 αίτησή της για την υπαγωγή της στις διατάξεις του ν. 3869/2010, η οποία συζητήθηκε κατά τη δικάσιμο της 9ης-10-2018. Την 24η-4-2019 εκδόθηκε επί της ως άνω αιτήσεως η με αριθμό ...../2019 απόφαση του ίδιου ως άνω Δικαστηρίου (διαδικασία εκουσίας δικαιοδοσίας), με την οποία η αίτησή της απορρίφθηκε ως κατ' ουσίαν αβάσιμη λόγω δόλιας περιέλευσης της αιτούσας σε μόνιμη και γενική αδυναμία πληρωμής των χρηματικών οφειλών της προς τους καθ' ων η αίτηση πιστωτές κατ' άρθρο 1 εδ. α' του ν. 3869/2010. Ακολουθώντας, η αιτούσα κατέθεσε νόμιμα και εμπρόθεσμα την από .....-2019 και με αριθμό κατάθεσης δικογράφου ...../2019 έφεση κατά της ανωτέρω απόφασης, επικαλούμενη ως λόγο εφέσεως εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου και εσφαλμένη εκτίμηση αποδεικτικού υλικού ως προς το ζήτημα της ύπαρξης του δόλου. Η έφεση προσδιορίστηκε να συζητηθεί ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών κατά τη δικάσιμο της 8ης-4-2022. Περαιτέρω, πιθανολογείται ότι ο πρώτων των καθ' ων πιστωτής επισπεύδει εκτέλεση δυνάμει της παρά πόδας του αντιγράφου εκ

του με αριθμό ..... πρώτου απογράφου εκτελεστού της με αριθμό ..... Διαταγής Πληρωμής της Δικαστού του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών και από ....-2019 εγγεγραμμένης επιταγής προς πληρωμή, η οποία επιδόθηκε στην αιτούσα την 23η-9-2019 με την οποία επιτάσσεται η ίδια να του καταβάλει το συνολικό ποσό των 140.158,68 ευρώ κατά τα αναφερόμενα ειδικότερα σε αυτήν. Με βάση τα ανωτέρω πιθανολογείται ότι από την αναγκαστική εκτέλεση που επισπεύδεται από τον πρώτο των καθ' ων πιστωτών κατά της αιτούσας θα προκληθεί ουσιώδης βλάβη στα συμφέροντά της. Περαιτέρω, πιθανολογείται ότι θα ευδοκιμήσει ο λόγος έφεσης, διότι η αιτούσα πληροί της προϋποθέσεις υπαγωγής της στις διατάξεις του ν. 3869/2010 [...]. Τέλος, από τα ίδια αποδεικτικά στοιχεία πιθανολογήθηκε ότι σε περίπτωση αναγκαστικής εκτέλεσης η αιτούσα θα υποστεί ουσιώδη βλάβη σε σχέση με τους επιδιωκόμενους με την αίτηση του άρθρου 4 του ν. 3869/2010 σκοπούς, διότι αν αντικείμενο της εκτέλεσης αποτελέσει το δικαίωμα της κυριότητας του ακινήτου που θέλει να διασώσει ως κύρια κατοικίας, θα ματαιωθεί η επιδιωκόμενη από την αιτούσα εξαίρεση από την εκποίηση του παραπάνω ακινήτου. Κατόπιν των ανωτέρω, η υπό κρίση αίτηση πρέπει κατά το μέρος που κρίθηκε παραδεκτή και νόμιμη, να γίνει δεκτή ως κατ' ουσίαν βάσιμη και να ανασταλεί η

αναγκαστική εκτέλεση που επισπεύδεται από τον ανωτέρω πιστωτή κατά της αιτούσας μέχρι τη συζήτηση της από ....-2019 και με αριθμό κατάθεσης δικογράφου ...../2019 έφεσης [.....]. Δικαστική δαπάνη δεν επιδικάζεται, καθότι από όλο το πνεύμα του ν. 3869/2010 προκύπτει ότι ο νομοθέτης κατά την εφαρμογή του εν λόγω νόμου επιθυμεί να μη τίθενται στην όλη διαδικασία του νόμου ζητήματα επιδίκασης δικαστικών δαπανών (βλ. ΕιρΘεσ 998/2014, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)

[Δέχεται εν μέρει την αίτηση].

ΕιρΠειρ:20/2020

Πρόεδρος: Αθανάσιος Μαρίνης, Ειρηνοδίκης

Δικηγόροι: Γεώργιος Καλτσάς

Άρθρα: 6 § 5, 8 § 6 ν. 3869/2010, 686, 763 § 3

εδ. α' 924 ΚΠολΔ, 175 ΑΚ, 84 § 2 ν. 4194/2013

ΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΠΡΑΞΕΩΝ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ. Υλική αρμοδιότητα Δικαστηρίου. Παθητική νομιμοποίηση. Εμπρόθεσμη άσκηση εφέσεως. Πιθανολόγηση ευδοκίμησης αυτής. Πιθανολόγηση πρόκλησης ουσιώδους βλάβης στα συμφέροντα της αιτούσας. Δεκτή εν μέρει η αίτηση. Αναστολή της επισπευδόμενης αναγκαστικής εκτέλεσης. Αυτοδίκαιη απαγόρευση διάθεσης περιουσιακών στοιχείων οφειλέτη. Μη επιδίκαση δικαστικής δαπάνης.

[...] Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 8 παρ. 6 ν. 3869/2010, η απόφαση που ορίζει μηνιαίες καταβολές είναι αμέσως εκτελεστή και δεν επιτρέπεται δικαστική αναστολή της ενώ σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 6 ν. 3869/2010, που προστέθηκε στο ως άνω άρθρο με την παράγραφο 2 του άρθρου 14 ν. 4161/2013, αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης μπορεί να ζητηθεί και μετά την έκδοση της οριστικής απόφασης, εφόσον έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα έφεση από τον οφειλέτη. Η αναστολή χορηγείται

εάν πιθανολογείται ότι από την εκτέλεση, θα προκληθεί ουσιώδης βλάβη στα συμφέροντα του αιτούντος και ότι θα ευδοκιμήσει η έφεση, ενώ η χορήγηση της αναστολής επάγεται αυτοδικαίως την απαγόρευση διάθεσης των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη. Με την προσθήκη της ανωτέρω διάταξης, αναστέλλεται η εκτελεστότητα της απόφασης, δηλαδή η δυνατότητα του δανειστή να χρησιμοποιήσει την απορριπτική απόφαση και να επιχειρήσει αναγκαστική εκτέλεση εναντίον περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη. Μοναδική θετική αλλά τυπική προϋπόθεση της αίτησης αναστολής είναι η εμπρόθεσμη άσκηση έφεσης. Περαιτέρω σύμφωνα με τις αποφάσεις υπ' αριθμ. 156/2018 και 515/2018 Α.Π έχει νομολογηθεί: «Από το συνδυασμό των προαναφερόμενων συνάγεται ότι για να είναι ορισμένη και επομένως παραδεκτή, κατά το άρθρο 262 ΚΠολΔ, η ένσταση της πιστώτριας Τράπεζας ότι ο οφειλέτης περιήλθε σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής ληξιπρόθεσμων των προς αυτήν χρηματικών οφειλών από ενδεχόμενο δόλο, με την έννοια ότι συμφώνησε με ικανό αριθμό πιστωτικών ιδρυμάτων την απόλαυση μεγάλου αριθμού τραπεζικών προϊόντων, παρότι πρόβλεπε ως ενδεχόμενο ότι ο υπερδανεισμός του, με βάση τις υφιστάμενες ή ευλόγως αναμενόμενες μελλοντικές οικονομικές του δυνατότητες, σε συνδυασμό με το ύψος των οφειλών του, θα τον οδηγούσε σε κατάσταση

αδυναμίας πληρωμών και παρά ταύτα αποδέχθηκε το αποτέλεσμα αυτό, πρέπει να αναφέρει: α) τα τραπεζικά προϊόντα που ο οφειλέτης συμφώνησε, το αρχικό και τελικό ύψος αυτών, β) το χρόνο που τα συμφώνησε, γ) τις οικονομικές δυνατότητες αυτού κατά το χρόνο δημιουργίας των οφειλών ή τις ευλόγως αναμενόμενες μελλοντικές οικονομικές του δυνατότητες, καθώς και δ) ότι, με βάση τα ως άνω οικονομικά δεδομένα, πρόβλεπε ως ενδεχόμενο ότι ο υπερδανεισμός του θα τον οδηγούσε σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμών και παρά ταύτα αποδέχθηκε το αποτέλεσμα αυτό». Περαιτέρω, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 6 Ν. 3869/2010 όπως αυτή προστέθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 14 Ν. 4161/2013, ΦΕΚ Α' 143/14.6.2013 «Αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης μπορεί να ζητηθεί και μετά την έκδοση της οριστικής απόφασης, εφόσον έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα έφεση από τον οφειλέτη. Η αναστολή χορηγείται εάν πιθανολογείται ότι από την εκτέλεση θα προκληθεί ουσιώδης βλάβη στα συμφέροντα του αιτούντος και ότι θα ευδοκιμήσει η αίτηση. Η χορήγηση της αναστολής επάγεται αυτοδικαίως την απαγόρευση διάθεσης των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη. Με την τροποποίηση του άρθρου 6 και την ένταξη της παρ. 5 στο Ν. 3869/2010 έγινε αντιληπτή η ανάγκη για προστασία του οφειλέτη και μετά την έκδοση οριστικής απόφασης και προβλέφθηκε ότι

αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης μπορεί να ζητηθεί και μετά την έκδοση οριστικής απόφασης, εφόσον έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα έφεση από τον οφειλέτη (βλ. Ι. Βενιέρη - Θ. Κατσά, Εφαρμογή του Ν. 3869/2010 για τα Υπερχρεωμένα Φυσικά Πρόσωπα, εκδ, ΝΒ 2016, σελ. 406-408). Οι προϋποθέσεις του άρθρου 6 παρ. 5 Ν. 3869/2010 ομοιάζουν σε αυτά που επιβάλλουν τα άρθρα 682 επ. και αφορούν α) στην εκκρεμοδικία, η οποία υπάρχει από την άσκηση έφεσης κατά της αίτησης, β) στην έναρξη της εκτελεστικής διαδικασίας (προϋπόθεση που ρητώς αναφέρεται μετά την τροποποίηση εκ του Ν. 4336/2015), δεδομένου ότι το άρθρο 6 Ν. 3869/2010 αφορά στην αναστολή της εκτελεστικής διαδικασίας και συνεπώς προϋποθέτει την έναρξη της αναγκαστικής εκτέλεσης όπως αυτή ρυθμίζεται από τα άρθρα 924 επ. ΚΠολΔ. Η έναρξη της εκτελεστικής διαδικασίας καθιστά υποχρεωτική την ύπαρξη εκτελεστού τίτλου, την έκδοση απογράφου και την επίδοση της επιταγής προς εκτέλεση (βλ. ΕιρΑΘ 13/2011, ΝΟΜΟΣ, Ειρ.Θεσ 1540/2012, ΕιρΘεσ 1696/2012, ΕιρΘεσ 1834/2012, ΕιρΧαλαν. 1/2011, ΕφΑΔ 2011, 764, ΕιρΝεαςΙωνίας 2/2011, ΕιρΑΘ 60/2011, ΕιρΗρακλ 414/2011), ενώ το επικείμενο αναγκαστικής εκτέλεσης δεν αρκεί (ΕιρΘεσ 6421/2011), γ) στην μη έκδοση αναστολής εκ του άρθρου 937παρ. ΚΠολΔ που να παρέχει προστασία, δ) στην πιθανολόγηση

ευδοκίμησης της έφεσης κατά της απόφασης επί της αίτησης περί ρύθμισης των οφειλών, προϋπόθεση που ρητώς προβλέπεται μετά την τροποποίηση εκ του Ν.4336/2015 και ε) στην πιθανολόγηση ότι θα προκληθεί ουσιώδης βλάβη στα συμφέροντα του αιτούντος, προϋπόθεση που ρητώς προβλέπεται μετά την τροποποίηση εκ του Ν.4336/2015).

Με την κρινόμενη αίτηση αναστολής, η αιτούσα εκθέτει ότι με την αναφερόμενη απόφαση του παρόντος δικαστηρίου που εκδόθηκε κατά διαδικασία του άρθρου 4 παρ. 1 ν. 3869/2010 απορρίφθηκε η αίτηση της περί υπαγωγής της στις ευνοϊκές διατάξεις του ν. 3869/2010. Περαιτέρω, εκθέτοντας ότι έχει ήδη ασκήσει εμπρόθεσμα, την αναφερόμενη στην αίτηση έφεση της κατά της ανωτέρω απόφασης, ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου, ισχυριζόμενη ότι τυχόν επισπευδόμενη εκτέλεση θα προκαλέσει ουσιώδη βλάβη στα συμφέροντα της και ότι η ασκηθείσα έφεση της θα ευδοκιμήσει, ζητεί να ανασταλεί κάθε μέσο αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της περιουσίας της μέχρι να εκδοθεί οριστική απόφαση επί της ως άνω έφεσης της. Με αυτό το περιεχόμενο και αίτημα η κρινόμενη αίτηση αρμόδια και παραδεκτά εισάγεται για να συζητηθεί ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου (άρθρα 763 παρ. 3 ΚΠολΔ και 6 παρ. 1 και 2 ν. 3869/2010) κατά την προκειμένη διαδικασία των ασφαλιστικών

μέτρων (άρθρα 686 επ. ΚΠολΔ), εν όψει της συντρεχούσης συνθέτου διαδικαστικής πράξεως της εμπροθέσμου ασκήσεως της εφέσεως (εκθέσεις επιδόσεως της δικαστικής επιμελήτριας της περιφέρειας του Πρωτοδικείου Πειραιά ...), είναι ορισμένη και παρεπόμενα νόμιμη, ως στηριζόμενη στην διάταξη του άρθρου 6 παρ. 5 Ν. 3869/2010, ενώ μετά την καταβολή των νομίμων τελών συζήτησης της (υπ' αριθμ. Α ./14-02-2020 Γραμμάτιο προκαταβολής εισφορών του ΔΣΠ) θα πρέπει να εξετασθεί περαιτέρω και ως προς την ουσιαστική της βασιμότητα.

Από την εκτίμηση της επ' ακροατηρίω ένορκης καταθέσεως του μάρτυρος της αιτούσης, των εγγράφων που προσκομίζει η τελευταία, και από την διαδικασία εν γένει πιθανολογήθηκαν, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, τα ακόλουθα: Η αιτούσα κατέθεσε ενώπιον του Ειρηνοδικείου Πειραιώς την από με γενικό αριθμό κατάθεσης δικογράφου .., αίτηση ρύθμισης των οφειλών της, προκειμένου να υπαχθεί στις διατάξεις του Νόμου 3869/2010 περί ρύθμισης οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, στρεφόμενη κατά των ανωτέρω πιστωτικών ιδρυμάτων. Η συζήτηση της ως άνω αίτησης προσδιορίστηκε για τις και στη συνέχεια μετά από επαναπροσδιορισμό βάσει του Ν. 4336/2015 λόγω επίσευσης με την από και με αριθμό κατάθεσης δικογράφου ... κλήση της, προσδιορίστηκε

για την ... Επί της εν λόγω αιτήσεως, εξεδόθη η με αριθμό οριστική απόφαση του ίδιου Δικαστηρίου, η οποία απέρριψε την αίτηση της και την υπαγωγή της στις διατάξεις του Νόμου 3869/2010. Κατά της πρώτης των καθ' ων και της πιο πάνω υπ' αριθ. ... οριστικής απόφασης του Ειρηνοδικείου Πειραιώς, άσκησε την από ... έφεση της, με γενικό αριθμό κατάθεσης δικογράφου ΓΑΚ: ... και ... και ... προσδιορισμού στο Μονομελές Πρωτοδικείο Πειραιώς ΓΑΚ: ..., και ΕΑΚ:... δικάσιμος για τη συζήτηση της οποίας ορίστηκε η ..., νομίμως κοινοποιηθείσα στις ως άνω καθ' ων. Στην συνέχεια η πρώτη των καθ' ων εξέδωσε σε βάρος της αιτούσης την .. με αριθμό ... Διαταγή Πληρωμής του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πειραιώς, την οποία τής κοινοποίησε στις με την παρά πόδας από β' επιταγή προς εκτέλεση. Περαιτέρω από την εξέταση της δικογραφίας πιθανολογήθηκε ότι η οικονομική κατάσταση της αιτούσης δεν παρουσιάζει καμία προοπτική βελτίωσης ώστε να υπάρχει δυνατότητα τακτοποίησης των οφειλών της στο άμεσο μέλλον. Δεδομένων δε των συνεχών περικοπών των αποδοχών της αντιθέτως αναμένεται η επιδείνωση της, μετά τις συνεχείς επιβαλλόμενες φορολογικές επιβαρύνσεις και την αυξανόμενη ακρίβεια της καθημερινής ζωής και των ειδών πρώτης ανάγκης, ενώ η συνολική μείωση των εισοδημάτων της από τον χρόνο λήψης των δανείων μέχρι και σήμερα προσεγγίζει

ποσοστιαία το 80%. Επίσης δια των πράξεων εκτέλεσης που έχει εκκινήσει η καθ' ής δυνάμει της με αριθμό ... Διαταγής Πληρωμής του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πειραιώς, την οποία τής κοινοποίησε η πρώτη των καθ' ων με την παρά πόδας από β' επιταγή προς εκτέλεση (πρώτη πράξη αναγκαστικής εκτέλεσης) κινδυνεύει η κύρια κατοικία της άνεργης αιτούσης και καρκινοπαθούς, ετών 60, η οποία εργάζεται περιστασιακά ως καθαρίστρια, προκειμένου να εξασφαλίσει τα προς το ζην, ενώ το επίμαχο δάνειο εκ ποσού Ευρώ, ελήφθη με σκοπό την αγορά κύριας κατοικίας επιφάνειας μόλις ... Επίσης θα υποστεί ανεπανόρθωτη περιουσιακή βλάβη, διότι υφίσταται άμεσος κίνδυνος εκποίησης της ακίνητης περιουσίας της και δη της πρώτης και μοναδικής της κατοικίας, στην οποία διαμένει από το έτος 2003, ευρισκόμενη στον Πειραιά, επί της οδού ... αρ. ..., ήδη προσημειωμένης, η οποία κύρια και πρώτη κατοικία της με την έκδοση της τελεσίδικης απόφασης επί της αιτήσεως της για υπαγωγή στο Ν. 3869/2010 πιθανολογείται ότι θα εξαιρεθεί της ρευστοποίησης κατά το άρθρο 9 παρ.2 Ν. 3869/2010 και με τους όρους που το άρθρο αυτό τάσσει για την προστασία της πρώτης και κύριας κατοικίας. Ούτω πιθανολογείται η άνευ δόλου μόνιμη αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών της, και η ευδοκίμηση της έφεσης της κατά της με αριθμό ... οριστικής

απόφασης του Ειρηνοδικείου Πειραιώς καθώς α) η εν λόγω απόφαση κατά τρόπο εσφαλμένο στηρίζει τη δικανική της κρίση σε πραγματικά περιστατικά που δεν προτάθηκαν από την αντίδικο της, μεταθέτοντας σε παρελθόντα χρόνο την έναρξη της αδυναμίας πληρωμής της, προκειμένου να στηρίξει τη δικανική της κρίση στη φερομένη ως δόλια συμπεριφορά της, β) έκανε δεκτή ένσταση δόλιας περιέλευσής της σε αδυναμία πληρωμών, η οποία όμως είχε προταθεί αορίστως από τις καθ' ών, κατά παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 εδ. β' του Ν. 3869/2010 και πλήθος αποφάσεων του Αρείου Πάγου, που αναλύουν τα στοιχεία εκείνα που πρέπει να περιλαμβάνει η προτεινόμενη από τον πιστωτή ένσταση δόλιας περιέλευσής σε αδυναμία πληρωμών (ΑΠ 515/2018, 156/2018) και γ) καταλήγει σε εσφαλμένες παραδοχές σχετικά με την συγκρότηση της έννοιας του δόλου, στοιχεία που αναλυτικά και ορισμένα προβάλλονται με την έφεση της. Περαιτέρω οι καθ' ών δεν θα υποστούν καμία ζημία από την υπό κρίση αναστολή δοθέντος ότι η χορήγηση της επιφέρει την αυτοδίκαιη απαγόρευση εκποίησης και μεταβολής της περιουσιακής της κατάστασης και συνεπώς μπορούν στην περίπτωση της απόρριψης της έφεσης της να εκτελέσουν σε βάρος της περιουσίας της ελεύθερα και χωρίς περιορισμούς. Επιπλέον η κύρια κατοικία της είναι ήδη προσημειωμένη, και ως εκ τούτου

δεν κινδυνεύουν με ενδεχόμενη μεταβίβαση της από την πλευρά της.

Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, πιθανολογείται ότι η ως άνω έφεση της αιτούσας θα ευδοκιμήσει αφού συντρέχουν στο πρόσωπο της οι οριζόμενες στις διατάξεις του ανωτέρω νόμου προϋποθέσεις, ενώ η παραπάνω κατοικία αποτελεί την κύρια και μοναδική κατοικία της (άρθρο 9 παρ. 2 ν. 3869/2010). Τέλος από τα ίδια αποδεικτικά στοιχεία πιθανολογήθηκε ότι σε περίπτωση αναγκαστικής εκτέλεσης η αιτούσα θα υποστεί ουσιώδη βλάβη σε σχέση με τους επιδιωκόμενους με την αίτηση του άρθρου 4 ν.3869/2010 σκοπούς, διότι αν αντικείμενο της εκτέλεσης αποτελέσει το ακίνητο που χρησιμοποιείται ως κύρια κατοικία της, θα ματαιωθεί η επιδιωκόμενη από την αιτούσα, εξαίρεση από την εκποίηση του παραπάνω ακινήτου. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση αναστολής ως ουσιαστικά βάσιμη. Πλην δεν θα πρέπει να επιβληθούν τα δικαστικά έξοδα των καθ' ών σε βάρος της αιτούσας (άρθρ. 84 παρ. 2 Ν. 4194/2013, όπως τροποποιήθηκε με την διάταξη του άρθρου 14 παρ. 3 Ν. 4236/2014), λόγω της ερημοδικίας των.

[Δέχεται την αίτηση].

Σημείωμα: Αναστολή αναγκαστικής εκτέλεσης βάσει του άρθρου 6 § 5 του ν. 3869/2010

Αμφότερες οι σχολιαζόμενες δια του παρόντος αποφάσεις ασχολήθηκαν διεξοδικά με το ζήτημα της αναστολής πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης τραπεζών σε βάρος οφειλετών, οι οποίοι άσκησαν έφεση κατά των απορριπτικών αποφάσεων που εκδόθηκαν επί αιτήσεων για την υπαγωγή τους στις ευεργετικές διατάξεις του ν. 3869/2010, για τα υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα.

Το εν λόγω ζήτημα αποκτά ιδιαίτερη αξία αν ληφθεί υπόψη ότι, δυνάμει του ν. 4335/2015 καταργήθηκε η προβλεπόμενη στο άρθρο 938 ΚΠολΔ δυνατότητα αναστολής της διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης. Με δεδομένο ότι υπάρχει έντονη διχογνωμία στη θεωρία και στη νομολογία αν χωρεί πλέον, υπό διάφορες ερμηνευτικές κατασκευές, δυνατότητα αναστολής της αναγκαστικής εκτέλεσης, η υποβολή, βάσει του άρθρου 6 § 5 του ν. 3869/2010, αιτήσεως αναστολής της διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης είναι ένα εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο, το οποίο δύναται να ικανοποιήσει το αίτημα πολλών οφειλετών για χορήγηση αποτελεσματικής προσωρινής δικαστικής προστασίας.

Ειδικότερα, κατά το άρθρο 6 § 5 του ν. 3869/2010, αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος του οφειλέτη μπορεί να χορηγηθεί και μετά την έκδοση απορριπτικής αποφάσεως, εφόσον ασκηθεί εμπρόθεσμα έφεση, η οποία πιθανολογείται ότι θα ευδοκιμήσει και παράλληλα πιθανολογείται η πρόκληση ουσιώδους βλάβης στα συμφέροντα του οφειλέτη. Τέτοια βλάβη υφίσταται ιδίως όταν η αναγκαστική εκτέλεση βάλλει κατά της πρώτης κατοικίας του οφειλέτη, την οποία ο οφειλέτης προσπαθεί να διασώσει κατ' άρθρο 9 § 2 του ν. 3869/2010. Απαραίτητη προϋπόθεση για να δοθεί από το αρμόδιο Δικαστήριο αναστολή αναγκαστικής εκτέλεσης είναι να έχει αρχίσει η διαδικασία της εκτέλεσης, κατ' άρθρο 924 επ. ΚΠολΔ. Είναι σαφές ότι, σε αντίθεση με την γενική αναστολή που διατάσσεται προ της εκδόσεως οριστικής αποφάσεως στα πλαίσια χορήγησης προσωρινής διαταγής (και καταλαμβάνει όλους τους πιστωτές που περιλαμβάνονται στην αίτηση του άρθρου 4 του ν. 3869/2010), στην διαδικασία του άρθρου 6 § 5 του ν. 3869/2010 επέρχεται αναστολή των πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης του επισπεύδοντος πιστωτή, ο οποίος είναι ο μοναδικός που νομιμοποιείται παθητικά στην σχετική αίτηση. Όμως, δια της αποφάσεως που διατάσσει αναστολή εκτελέσεως, ακόμα και αν δεν ορίζεται ρητά σε αυτή, επέρχεται αυτόματη και έναντι όλων (*erga omnes*) απαγόρευση

διάθεσης των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, όπερ σημαίνει ότι, τόσο ο οφειλέτης, όσοι και λοιποί πιστωτές του δεν μπορούν να διαθέσουν εκούσια και αναγκαστικά αντίστοιχα τα περιουσιακά του στοιχεία για όσο χρόνο διαρκεί η διαταχθείσα αναστολή . Με αυτή τη νομοθετική επιλογή, ο οφειλέτης δεν εξαναγκάζεται να ασκεί συνεχείς αιτήσεις αναστολής έναντι του επισπεύδοντος κάθε φορά πιστωτή του, ενόσω εκκρεμεί η ασκηθείσα έφεσή του .

Ως εκ τούτου, η πρώτη σχολιαζόμενη απόφαση ορθώς έκανε δεκτή την υποβληθείσα αίτηση αναστολής μόνο κατά το μέτρο που στρεφόταν έναντι της καθ' ης που κίνησε διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος της αιτούσας (με επίδοση διαταγής πληρωμής με επιταγή προς πληρωμή), καθότι ασκήθηκε εμπρόθεσμα έφεση, η οποία πιθανολογήθηκε ότι θα ευδοκιμήσει, ενώ κρίθηκε ότι υπήρχε κίνδυνος ουσιώδους βλάβης των συμφερόντων της αιτούσας, για το λόγο ότι η αναγκαστική εκτέλεση στρεφόταν κατά της πρώτης κατοικίας της αιτούσας, την οποία επιχειρούσε να διασώσει με την υπαγωγή της στις διατάξεις του ν. 3869/2010. Με την δεύτερη σχολιαζόμενη απόφαση, έγινε γενικώς δεκτή η αίτηση που υποβλήθηκε σε βάρος των τριών καθ' ων, μεταξύ των οποίων και η καθ' ης που επέδωσε διαταγή πληρωμής με επιταγή προς πληρωμή προς την αιτούσα, ενώ, σύμφωνα

με τα παραπάνω, έπρεπε να απορριφθεί η αίτηση κατά το μέρος που στρεφόταν κατά των πιστωτών που δεν κίνησαν οιαδήποτε διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης.

Προσέτι, πέρα από τις ανωτέρω παρατιθέμενες προϋποθέσεις για τη χορήγηση αναστολής κατ' άρθρο 6 § 5 του ν. 3869/2010, η δεύτερη σχολιαζόμενη απόφαση, κατά την παράθεση της μείζονας πρότασης, για τη χορήγηση της αναστολής του άρθρου 6 § 5 του ν. 3869/2010 φαίνεται να αξιώνει την μη έκδοση αναστολής κατ' άρθρ. 937 ΚΠολΔ , χωρίς να προβαίνει σε επικάλυψη αυτής της προϋπόθεσης κατά το σχηματισμό της ελλάσονας πρότασης. Σε κάθε περίπτωση, ναι μεν η μη έκδοση αναστολής κατ' άρθρο 937 ΚΠολΔ δεν αναφέρεται ως προϋπόθεση για την παραδοχή αιτήσεως αναστολής κατ' άρθρ. 6 § 5 του ν. 3869/2010, πλην όμως είναι αυτονόητο ότι ο έχων αναστολή κατ' άρθρο 937 ΚΠολΔ δε θα επιδιώξει να πετύχει αναστολή βάσει του άρθρου 6 § 5 του ν. 3869/2010 και αν επιχειρήσει να πράξει τούτο, η εν λόγω αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, λόγω ελλείψεως εννόμου συμφέροντος.

Κλείνοντας, χρήζει επισήμανσης ότι, ενώ δυνάμει της υπ' αριθ. 176/2019 αποφάσεως του Ειρηνοδικείου Αθηνών, δεν επιδικάστηκε δικαστική δαπάνη με το ορθό επιχείρημα ότι,

από το πνεύμα του ν. 3869/2010 εξάγεται με ασφάλεια ότι ο νομοθέτης δεν επιθυμούσε να τεθεί ζήτημα επιδίκασης δικαστικών εξόδων στη διαδικασία ρύθμισης οφειλών, όπως προκύπτει σαφώς από τη διάταξη του άρθρου 8 § 6 του ν. 3869/2010, με την υπ' αριθ. 20/2020 απόφαση του Ειρηνοδικείου Πειραιά, εμμέσως πλην σαφώς έγινε δεκτό ότι τα δικαστικά έξοδα έπρεπε να επιδικαστούν σε βάρος της αιτούσης, σύμφωνα με το άρθρο 84 § 2 του ν. 4194/2013, όπως ισχύει, αλλά λόγω της ερημοδικίας των καθ' ων κρίθηκε ότι δεν συνέτρεχε λόγος επιδίκασης. Με άλλα λόγια, ναι μεν οι σχολιαζόμενες αποφάσεις κατέληξαν στο ίδιο αποτέλεσμα, πλην όμως με προδήλως διαφορετική αιτιολογία. Σύμφωνα με την γνώμη του γράφοντος, προκρίνεται ως τελεολογικά ορθότερη η άποψη περί μη επιδίκασης δικαστικών εξόδων, βάσει του άρθρου 8 § 6 του ν. 3869/2010, το οποίο τυγχάνει αναλογικής εφαρμογής σε όλες τις σχετικές δίκες που αφορούν το ν. 3869/2010 και επομένως και στην εν λόγω ιδιότυπη αναστολή εκτέλεσης του άρθρου 8 § 6 του ν. 3869/2010.

Τσαχιρίδης Σωκράτης,
Δικηγόρος, MSc Δίκαιο Επιχειρήσεων
και Διοίκηση Πάντειο Παν.

Copyright © Ένωση Οικονομικού Δικαίου

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

www.economiclaw.gr